

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Kamila Smržová

**POHRANIČÍ A PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE:
PŘÍKLAD EUROREGIONU SILVA NORTICA**

Diplomová práce

Praha 2007

Vedoucí práce: RNDr. Tomáš Havlíček, Ph.D.

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu práce RNDr. Tomáši Havlíčkovi, Ph.D. za vhodné připomínky a návrhy týkající se této diplomové práce a za čas věnovaný konzultacím. Díky patří také pí. Bernadetě Fraberger z Regionalmanagement Waldviertel za její vstřícný přístup a za poskytnutí dat o projektech přeshraniční spolupráce na rakouské straně Euroregionu Silva Nortica. Dále děkuji své rodině za podporu a trpělivost, jež se mi dostávalo v průběhu zpracovávání této práce i celého mého studia.

SMRŽOVÁ, K. (2007): Pohraničí a přeshraniční spolupráce: příklad Euroregionu Silva Nortica. Diplomová práce, KSGRR PŘF UK, Praha, 130 s.

Abstrakt:

Práce se snaží postihnout přínosy a fungování nejmladšího euroregionu v Česku, Euroregionu Silva Nortica na česko-rakouských hranicích, včetně zhodnocení přeshraniční spolupráce realizované na jeho území. Je tedy brán jako subjekt, ale také jako modelové území, v rámci něž je hodnocena přeshraniční spolupráce, a to jak na české, tak i na rakouské straně. K tomuto účelu slouží projekty přeshraniční spolupráce podpořené z financí EU (ERDF). Jedná se o projekty realizované prostřednictvím programů přeshraniční spolupráce Phare CBC a Interreg IIIA včetně Společného fondu malých projektů / Dispozičního fondu v období 2000–2006. Díky nim bylo možné podhalit, nejčastější lokalizaci aktivit přeshraniční spolupráce včetně zjištění platnosti vertikálního a horizontálního aspektu jejich rozložení. Hodnoceny ale byly i další charakteristiky aktivit, v tomto případě projektů, přeshraniční spolupráce jako např. zaměření / obor. Součástí práce je také dotazníkové šetření provedené mezi starosty členských obcí Silvy Norticy na české i na rakouské straně. Slouží k získání pohledu představitelů těchto obcí na fungování a činnost euroregionu, a také na přeshraniční spolupráci v něm. Závěrem práce jsou navrženy a zhodnoceny tři možné varianty budoucího vývoje Euroregionu Silva Nortica a shrnuty zjištěné poznatky.

Klíčová slova: pohraničí, přeshraniční spolupráce, Euroregion Silva Nortica, Interreg IIIA, Phare CBC

SMRŽOVÁ, K. (2007): Borderland and cross-border co-operation: an example of Euroregion Silva Nortica. Diplomová práce, KSGRR PŘF UK, Praha, 130 s.

Abstract:

The purpose of this document is to present the benefits and activities of the most recent Euro region in the Czech Republic, the Silva Nortica region, which is located on the Czech-Austrian border. An evaluation of the cross-border co-operation has also been conducted within this area. The area is not only considered as a subject for assessment but also as a model area, where both the Czech and Austrian cross-border co-operation is evaluated. The cross-border co-operation projects that are supported by EU funds (ERDF), serve for this purpose. The projects are typically fulfilled using the cross-border co-operation of Phare CBC and Interreg IIIA and also include the Common Fund for Small Projects / Disposition Fund for the period between 2000 and 2006. The projects have helped to identify the locations of cross-border co-operation activities including the validation for both vertical and horizontal aspects within these locations. Further properties of the activities (projects) have been evaluated, such as the cross-border co-operation application / area. The work has also included questionnaires, which were given to the town Council Representatives in the Silva Nortica region, both in the Czech Republic and Austria. The aim of the questionnaires was to establish the view of the Council Representatives with regards to the function and activities, of the Euro region, as well as the cross-border co-operation conducted within it. In conclusion to the work undertaken, a proposal and evaluation of three possible alternatives to the Silva Nortica Euro region, with the results and findings summarized, is provided.

Key words: border area, cross-border co-operation, Euro region Silva Nortica, Interreg IIIA, Phare CBC

OBSAH

Přehled použitých zkratk	7
Seznam tabulek	8
Seznam obrázků	10
1 Úvod	12
2 Vstupní poznámky a způsob řešení dané problematiky	14
2.1 Cíle a hypotézy.....	14
2.2 Rozbor pramenů.....	15
2.3 Metodika	18
3 Teoretická východiska	21
3.1 Hranice v geografických vědách.....	21
3.2 Pohraničí.....	23
3.3 Hraniční efekty.....	25
4 Přeshraniční spolupráce – možnost rozvoje pohraničí	27
4.1 Obecná charakteristika přeshraniční spolupráce.....	27
4.2 Historie přeshraniční spolupráce v Evropě	29
4.3 Přeshraniční spolupráce v rámci Česka se zaměřením na česko-rakouské pohraničí.....	31
4.4 Nástroje podpory pohraničí a přeshraniční spolupráce v EU a v Česku.....	33
4.4.1 Institucionální podpora	33
4.4.2 Programy EU na podporu přeshraniční spolupráce	34
4.5 Euroregiony – iniciátory a poradci pro přeshraniční spolupráci.....	38
4.5.1 Euroregiony v Česku.....	40
5 Euroregion Silva Nortica	45
5.1 Základní informace o ERSN	45
5.1.1 Vznik a zakladatelé	45
5.1.2 Organizační struktura	47
5.1.3 Pracovní programy ERSN – úkoly a cíle	48
5.2 Analýza modelového území Euroregionu Silva Nortica.....	50
5.2.1 Poloha a vymezení	50
5.2.2 Charakteristika přírodního prostředí	51
5.2.3 Kulturně-historické charakteristiky.....	52
5.2.4 Charakteristika sídelního uspořádání	53

5.2.5	Základní demografická charakteristika.....	54
5.2.6	Ekonomické charakteristiky.....	56
5.2.7	Dopravní vazby a propustnost hranice.....	59
5.2.8	Shrnutí.....	64
5.3	Realizace přeshraniční spolupráce v modelovém území	66
5.3.1	Objemy finančních prostředků poskytnutých na projekty přeshraniční spolupráce	67
5.3.2	Zaměření projektů.....	71
5.3.3	Žadatelé.....	73
5.3.4	Regionální diferenciacce projektů přeshraniční spolupráce	74
5.3.5	Srovnání projektů v rámci členských a nečlenských obcí	82
5.3.6	Shrnutí.....	85
6	Hodnocení přeshraniční spolupráce a přínosu a fungování euroregionu	87
6.1	Metodika dotazníkového šetření	87
6.2	Vyhodnocení dotazníku	89
6.2.1	1. část dotazníku – „Informace o obci“	89
6.2.2	2. část dotazníku – „Obec a Euroregion Silva Nortica“.....	92
6.2.3	3. část dotazníku – „Jiné aktivity obce“	100
6.2.4	4. část dotazníku – „Doplňující informace“	101
6.3	Shrnutí.....	102
7	Budoucnost Euroregionu Silva Nortica	104
8	Závěr	106
	Literatura	112
	Přílohy.....	120

Přehled použitých zkratk

AEBR	Sdružení evropských příhraničních regionů
AV ČR	Akademie věd České republiky
CRR	Centrum pro regionální rozvoj
ČSÚ	Český statistický úřad
DF	Dispoziční fond
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje (European Research and Development Fund)
ERSN	Euroregion Silva Nortica
ES	Evropské Společenství
EU25	Evropská „pětadvacítka“ (EU po rozšíření v roce 2004)
FMP / SFMP	Fond malých projektů / Společný fond malých projektů
HDP (PPS)	Hrubý domácí produkt (podle parity kupní síly)
HPČ	Hlavní pracovní činnost
CHKO	Chráněná krajinná oblast
KPF	Kleinprojektfonds
LACE	Linkage Assistance and Cooperation for European Border Regions
NS	Naučná stezka
NUTS III	Územní statistická jednotka třetí úrovně (v Česku kraj)
ORP	Obec s rozšířenou působností
PIC / GIZ	Přeshraniční impulsní centra / Grenzüberschreitende ImpulsZentren
RERA	Regionální rozvojová agentura jižních Čech
SF	Strukturální fondy
SMO	Svaz měst a obcí
SMOJK	Svaz měst a obcí Jihočeského kraje
TJ	Tělovýchovná jednota
UJEP	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně
VPČ	Vedlejší pracovní činnost

Seznam tabulek

Tab. 1	Přehled hraničních efektů a jejich vliv na sousední socioekonomické systémy v závislosti na otevřenosti hranice	26
Tab. 2	Částky (mil.euro) přidělené na programy Phare CBC, Česko, 1995–2003	36
Tab. 3	Finance vyčleněné z programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA (v mil. euro) na jednotlivé pohraniční oblasti Česka v období 2004–2006	37
Tab. 4	Euroregiony na území Česka	41
Tab. 5	Srovnání základních charakteristik všech euroregionů s Českem, rok 2005	42
Tab. 6	Základní charakteristika euroregionů na území Česka, rok 2005	43
Tab. 7	Rozdělení obcí dle velikostních skupin, území ERSN	53
Tab. 8	Rozloha, počet obyvatel a hustota zalidnění v částech ERSN, rok 2001	54
Tab. 9	HDP (PPS) na 1 obyvatele a HDP dle sektorů, regiony NUTS III Waldviertel a Jihočeský kraj a jim nadřazené územní jednotky, rok 2003	56
Tab. 10	Struktura zaměstnanosti v české a rakouské části ERSN a její srovnání s příslušnými vyššími územně-správními celky, rok 2001	57
Tab. 11	Míra nezaměstnanosti (% , rok 2005) a její změna mezi lety 2001 a 2005, regiony NUTS III Waldviertel a Jihočeský kraj a jim nadřazené územní jednotky	59
Tab. 12	Hrubé měsíční výdělky v regionech NUTS III Waldviertel a Jihočeský kraj a jim nadřazených územních jednotkách v roce 2004	59
Tab. 13	Hraniční přechody mezi českou a rakouskou částí ERSN, květen 2006	60
Tab. 14	Hodnoty relativní propustnosti za příhraniční okresy ERSN.....	63
Tab. 15	SWOT analýza	65
Tab. 16	Objemy financí (mil.euro) vyčleněné na program Iniciativy Společenství Interreg IIIA a Phare CBC pro česko-rakouské pohraničí v období 2000–2006	67
Tab. 17	Porovnání počtu obyvatel a rozlohy obou částí Euroregionu Silva Nortica a českého a rakouské příhraničí vzhledem k poskytnutým financím na projekty přeshr. spolupráce, 2000–2006	68
Tab. 18	Srovnání absolutních počtů malých a velkých projektů a na ně poskytnutých financí z fondů EU mezi českou a rak. částí ERSN, období 2000–2006.....	69
Tab. 19	Srovnání podílů malých a velkých projektů a na ně poskytnutých financí z fondů EU mezi českou a rakouskou částí ERSN, období 2000–2006	69
Tab. 20	Žadatelé financí z fondů EU na své projekty přeshraniční spolupráce.....	74

Tab. 21	Počty a podíly žadatelů financí z fondů EU na své projekty přeshraniční spolupráce, česká část ERSN, období 2000–2006.....	74
Tab. 22	Výsledky korelace počtu projektů a vzdálenosti obce od nejbližšího hraničního přechodu.....	78
Tab. 23	Rozdělení projektů dle sídla žadatele na „městské“ a „ostatní“, území ERSN, období 2000–2006.....	79
Tab. 24	Rozdělení zapojených a nezapojených obcí na městské a ostatní, území ERSN, období 2000–2006.....	79
Tab. 25	Výsledky korelace počtu projektů a populační velikosti obce.....	82
Tab. 26	Struktura členských a nečlenských obcí, česká část ERSN, září 2006.....	83
Tab. 27	Počty projektů rozdělené dle realizátora za členské a nečlenské obce, česká část ERSN, 2000–2006	83
Tab. 28	Regionální rozložení členských obcí a počty vyplněných dotazníků	91
Tab. 29	Pozitiva/negativa, rezervy a další náměty ve fungování ERSN.....	98

Seznam obrázků

Obr. 1	Území ERSN, členské a nečlenské obce, rok 2006	46
Obr. 2	Schéma organizační struktury ERSN.....	48
Obr. 3	ORP a okresy spadající do Euroregionu Silva Nortica	50
Obr. 4	Přírodní park Blockheide	51
Obr. 5	Poutní kostel Panny Marie Dobré rady v Dobré Vodě	52
Obr. 6	Informační tabule NS Paměti Vitorazska.....	52
Obr. 7	Index stáří v české a rakouské části ERSN, rok 2001	55
Obr. 8	Podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva z obyvatel 15-ti letých a starších, území ERSN, rok 2001	55
Obr. 9	Regionální rozložení zaměstnanosti v primeru a sekunderu, ERSN, rok 2001 ...	58
Obr. 10	Regionální rozložení zaměstnanosti v tercieru, ERSN, rok 2001	58
Obr. 11	Silniční a železniční hraniční přechody mezi českou a rakouskou částí ERSN, rok 2006.....	61
Obr. 12	Komunikační dostupnost hraničního přechodu obcí ERSN	64
Obr. 13	Objem financí poskytnutých na projekty podpořené ze SFMP/DF (tzv. „malé“ projekty), území ERSN, období 2000–2006.....	70
Obr. 14	Objem financí poskytnutých na projekty podpořené ze Phare CBC / Interreg IIIA (tzv. „velké“ projekty), území ERSN, období 2000–2006	71
Obr. 15	Podíl velkých projektů přeshraniční spolupráce v rámci jednotlivých priorit, území ERSN, období 2000–2006.....	72
Obr. 16	Počet projektů na 1000 obyv. dané územní jednotky spolu s uvedením struktury projektů přeshraniční spolupráce, území ERSN, období 2000–2006	76
Obr. 17	Vzdálenost obce od nejbližšího hraničního přechodu a počet projektů přeshraniční spolupráce podpořených z Iniciativy Společenství Interreg IIIA a Phare CBC ČR – Rakousko dle sídla žadatele, ERSN, období 2000–2006	77
Obr. 18	Hustota zalidnění (obyv./km ²) a počet projektů přeshraniční spolupráce podpořených z Iniciativy Společenství Interreg IIIA a Phare CBC ČR – Rakousko dle sídla žadatele, území ERSN, období 2000–2006	81
Obr. 19	Členské obce ERSN a počet projektů přeshraniční spolupráce podpořených z Iniciativy Společenství Interreg IIIA a Phare CBC ČR – Rakousko dle sídla žadatele, území ERSN, období 2000–2006	85

Obr. 20	Velikostní skupiny obcí zúčastněných na dotazníkovém šetření, česká a rakouská část ERSN	90
Obr. 21	Podíl vyplněných dotazníků dle jednotlivých okresů, území ERSN	90
Obr. 22	Vyhodnocení odpovědi na otázku, zda jsou součástí obecní rozpočtu výdaje na přeshraniční spolupráci	92
Obr. 23	Hlavní důvody vstupu obcí do ERSN	93
Obr. 24	Získávání informací o činnosti euroregionu a členství v něm	93
Obr. 25	Vyhodnocení otázky: Jsou obyvatelé vaší obce dostatečně informováni o činnosti ERSN?	94
Obr. 26	Vyhodnocení otázky: Mají obyvatelé vaší obce o tyto informace zájem?	94
Obr. 27	Vyhodnocení otázky: Spolupracuje obec aktivně s ERSN?	95
Obr. 28	Vyhodnocení otázky: Máte nějakého zástupce v ERSN?	95
Obr. 29	Vyhodnocení otázky: Znáte podmínky získávání financí z programu Iniciativy Interreg IIIA?	96
Obr. 30	Vyhodnocení otázky: Znáte podmínky získávání financí z Dispozičního fondu?	96
Obr. 31	Role ERSN pro obce při zjišťování informací o podmínkách získávání financí z DF a Interreg IIIA	96
Obr. 32	Vyhodnocení otázky: Jste spokojeni s činností a pomocí ERSN?	97
Obr. 33	Vyhodnocení otázky: Myslíte si, že tato forma spolupráce Česka a Rakouska je prospěšná, jsou zde viditelné změny a pokrok?	99
Obr. 34	Důležitost jednotlivých oborů/oblastí přeshraniční spolupráce dle dotazovaných starostů, území ERSN	99
Obr. 35	Vyhodnocení otázky: Jaké spolky/sdružení jsou ve vaší obce a zapojují se do přeshraniční spolupráce?	100
Obr. 36	Vzdělání dotazovaných starostů, území ERSN.....	101
Obr. 37	Druh pracovního poměru dotazovaných starostů, území ERSN.....	102

1 Úvod

„Člověk je tvor společenský“ (Aristoteles). Jednotliví členové společenství mají své role a navzájem spolupracují. Je to tak pro ně výhodné, neboť jak se říká: „Ten umí to a ten zase tohle“... Spolupracovat lze v mnoha oblastech. Přívlaskem spolupráce, kterou se zabývá předkládaná práce, je přeshraniční. Pohraničí je pak územím, kterého se tato forma spolupráce nejvíce dotýká. Přístupy ke studiu problematiky přeshraniční spolupráce a pohraničí jsou možné jak z pozice společenských, tak i přírodovědných oborů. Je ale nutné podotknout, že tyto přístupy se často prolínají, doplňují a jeden bez druhého nejsou nikdy úplné. V případě studia pohraničí a přeshraniční spolupráce v rámci Česka je důležité neopomenout mimo jiné hlavně historii. Právě vlivem historických událostí se výrazně změnila tvář českého pohraničí a byla ovlivněna i jeho budoucí podoba a procesy v něm se odehrávající.

V rámci Česka a dalších bývalých komunistických zemí pojem přeshraniční spolupráce nabývá na významu po roce 1989, po pádu železné opony. V západní Evropě má samozřejmě tato forma spolupráce delší historii. Její počátky jsou znatelné již v 50. letech 20. století, větší pozornost je jí pak věnována v letech 80. a nové podněty přicházejí na začátku 90. let s otevřením většiny státních hranic. Vzniká tak další možný prostor pro vytváření vztahů a vzájemnou spolupráci. Začátek 90. let byl tak v této oblasti (přeshraniční spolupráce a rozvoj pohraničí) určitou výzvou i pro Česko. Jak se této nové role zhostilo a zda se mu povedlo dosáhnout relevantních výsledků v přeshraniční spolupráci, ale i v rozvoji pohraničních oblastí, je a bylo předmětem mnoha prací a výzkumů různých pracovišť (např. UK Praha, UJEP Ústí nad Labem, Sociologický ústav AV ČR).

Nejen otevření hranic, ale i postupující integrační procesy, které se staly součástí transformačního období Česka, měly vliv na jeho území a na možnosti přeshraniční spolupráce. Kandidatura a následné členství Česka v Evropské unii se staly dalšími důležitými body pro začínající přeshraniční spolupráci, neboť zde vznikla možnost čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie, a to nejen na zmiňovanou přeshraniční spolupráci.

Důležité ale také bylo, že západní Evropa měla a má dobré zkušenosti s přeshraniční spoluprací a její „modely“ týkající se této formy spolupráce bylo možné využít i v našich podmínkách. Jednou z takových zkušeností v přeshraniční spolupráci,

kteřou Česko také „napodobilo“, je založení euroregionů. Jedná se o územní jednotky s organizovanou strukturou, sdružující příhraniční oblasti evropských států. Díky nim lze problémy shodně na obou stranách hranice řešit společně (Strukturální fondy EU 2007). Navíc jsou často zapojeni do realizace a zavádění programů přeshraniční spolupráce. Už od počátku 90. let vznikaly v Česku tyto formy přeshraniční spolupráce a k roku 2006 je jejich celkový počet 13. V předkládané práci zabývající se přeshraniční spoluprací bude jeden z euroregionů představen blíže, a to sice Euroregion Silva Nortica (dále také ERSN). Zmiňovaný euroregion zahrnuje část pohraničního území Česka a Dolního Rakouska a jako modelové území byl vybrán z důvodu jeho neprobádanosti, neboť se jedná o euroregion celkem nový (rok založení: 2002), a také z důvodu relativní znalosti jeho území. Současnou přeshraniční spoluprací se bude práce zabývat právě v rámci modelového území tohoto euroregionu a zaměří se i na samotný subjekt přeshraniční spolupráce – Euroregion Silva Nortica.

Jedním z cílů je tedy zjištění hlavních typů přeshraniční spolupráce a jejich specifických rysů, a to právě v rámci uvedeného modelového území. ERSN, jak už bylo poznamenáno, je kromě modelového území také jedním ze subjektů přeshraniční spolupráce. Práce se bude snažit postihnout, jaké další klíčové subjekty přeshraniční spolupráce působí v rámci studovaného území.

Dále se také zaměří na zhodnocení činnosti ERSN a jeho role v přeshraniční spolupraci. Jaký vliv má pak působnost ERSN na rozvoj dotčených území, je další otázkou, kterou se práce bude zabývat. Dalším z cílů bude i srovnání rozdílnosti v zapojení obcí ERSN do aktivit přeshraniční spolupráce a jako konkrétní příklady přeshraniční spolupráce pak budou představeny a zhodnoceny realizované projekty přeshraniční spolupráce realizované v období 2000–2006 podpořené z programu Phare CBC a programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA.

2 Vstupní poznámky a způsob řešení dané problematiky

2.1 Cíle a hypotézy

Odstranění železné opony po roce 1989 poskytlo nové možnosti výzkumu, a to i v rámci geografických věd. Zcela se mění podmínky v pohraničních regionech a otevřenost hranice je dobrým předpokladem (ne však jediným) i pro přeshraniční spolupráci a vznik euroregionů. Předkládané cíle a hypotézy odráží mj. současnou nedostatečnou analýzu vzniku a fungování jednoho z euroregionů (Silva Nortica). Ten je zde chápán jako aktér (iniciátor) přeshraniční spolupráce, ale i jako modelové území.

Hlavní cíle předkládané práce lze shrnout do následujících bodů:

- Zhodnotit činnost ERSN a jeho roli v rámci přeshraniční spolupráce spolu s posouzením dopadů jeho působení na rozvoj studovaného území a nastíněním možného budoucího rozvoje a role ERSN.
- Zjistit hlavní typy současné přeshraniční spolupráce a její specifické rysy v rámci modelového území včetně zjištění klíčových subjektů přeshraniční spolupráce.
- Porovnat vertikální a horizontální diferenciaci aktivit přeshraniční spolupráce, a to jak na české, tak i rakouské straně. Zhodnotit realizované projekty na území ERSN se zaměřením na projekty podporované z programu Phare CBC ČR – Rakousko a Společného fondu malých projektů v období 2000–2004 a z programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA a Dispozičního fondu v rámci této Iniciativy v období 2004–2006 (na rakouské straně ERSN 2000–2006).

Práce se bude snažit potvrdit či vyvrátit následující hypotézy, které zohledňují již publikované poznatky o problematice přeshraniční spolupráce a přeshraničních struktur a tedy i euroregionů.

- a) Euroregion Silva Nortica vznikl hlavně z důvodu možnosti snadnějšího získávání finanční podpory z EU (Interreg) a jeho cílem tak není prohlubování přeshraniční spolupráce a tím i integrace mezi dotčenými regiony.
- b) Obce pocházející z členské základny Euroregionu Silva Nortica vykazují vyšší počty projektů přeshraniční spolupráce podpořených z programu Phare CBC

a Iniciativy Společenství Interreg IIIA a tzv. Společného fondu malých projektů / Dispozičního fondu než ostatní obce zájmového území.

- c) Nejvíce projektů realizovaných v modelovém území je podpořeno ze Společného fondu malých projektů / Dispozičního fondu se zaměřením na kulturu a vzdělávání.
- d) Zapojení do přeshraniční spolupráce v rámci území studovaného euroregionu je vyšší u obcí a subjektů sídlících v obcích blíže hranic (horizontální aspekt) a u městských obcí a subjektů v nich sídlících (vertikální aspekt).

2.2 Rozbor pramenů

Publikací zabývajících se fenomény hranic, pohraničím a přeshraniční spoluprací je celá řada, a to jak zahraniční, tak i české povahy. Některé práce jsou spíše teoretického charakteru a snaží se rozšířit teoretickou základnu dané problematiky, některé mají spíše aplikační povahu. V dané literatuře se také odráží přístup každého autora. Prameny odlišují sociologické, geografické, historické i např. ekonomické přístupy autorů. K hodnocení lze také přistupovat chronologicky, což umožňuje nahlédnout na vývoj daného tématu. A samozřejmě danou literaturu je možné dělit dle toho, zda se jedná o články, knihy či kvalifikační práce apod. V současné době se při získávání informací o různých tématech uplatňuje také internet. V následujícím textu budou představeny prameny, které sloužily jako studijní a podkladový materiál pro tuto práci. Na tento rozbor pak navazují teoretická východiska práce, kde je také z řady publikací citováno.

Nejstarší práce zaměřené na problematiku pohraničí jsou datovány do konce 19. století (F. Ratzel 1895). V první polovině 20. století vznikají některé práce s podobnou tematikou. K hranicím či vymezení a vzniku států se vztahují díla známých autorů jako jsou: např. Hartshorne (1933), který se zabývá geografickými a politickými hranicemi v Horním Slezsku. Jeho záměrem je navrhnout metodu a terminologii, která by byla aplikovatelná i pro další studie o pohraničí, přičemž Horní Slezsko slouží jako případová studie. Z českých to může být např. dílo Korčáka (1938). Tato publikace klade v případě vzniku a vývoje států důraz na tzv. kmenové oblasti, tedy oblasti, jež považuje za trvalé populační základny státu, oblasti „klidu“. Pro krátké představení hranic, jejich definic a typologie v této práci pak byly použity hlavně současné prameny (resp. ty z konce 20. a začátku 21. století) jako např. Jeřábek (1999), který stručně analyzuje pohraničí Česka, a kde v úvodu Chromý (1999) podává všeobecný a základní přehled o definicích, typologiích a způsobech jejich vymezení. Naopak úžeji se na hranice zaměřuje např.

Boesler (1983), a to sice z pohledu politické geografie, resp. vnějších a vnitřních hranic států. Z příkladu těchto dvou publikací je patrné, že definice a typologie hranic můžeme pojímat obecně i specificky a že záleží i na přístupu autorů.

S hranicemi jsou spojené i hraniční efekty, které závisí na charakteru hranice. O těch byl podán přehled např. v pracích Segera a Beluszkyho (1993), kteří se ve svém díle zabývali mj. rakousko-maďarským pohraničím, a představil je i Dokoupil (2000, 2004). Hraniční efekty ovlivňují pohraniční oblasti a společně s dalšími faktory spoluvytvářejí jejich obraz. Změny charakteru hranic a s tím spojené projevy odlišných hraničních efektů dělají pohraniční oblasti zajímavé pro studium. Vzniká tak mnoho prací zaměřených jak na teorii týkající se pohraničí, tak na studium některé z konkrétních pohraničních oblastí. Teoretickou pasáž i část o evropské integraci a regionálním rozvoji českého pohraničí, obsahuje obecná a syntetická monografie o českém pohraničí (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček 2004), která shrnuje dosavadní nejvýznamnější poznatky. Příspěvkem do studia českého pohraničí je také článek Hampla (2000), ve kterém se autor zabývá vymezením českého pohraničí a také regionálními diferenciacemi v podmínkách a v rozvojové dynamice pohraničí. Upozorňuje, že hodnocení socioekonomické situace a dynamiky rozvoje pohraničí je nutné sledovat na dvou základních úrovních. První je srovnání pohraničí–vnitrozemí a druhou pak pohraničí–pohraničí resp. analýza regionální diference samotného pohraničí. V teoretické rovině je napsána i práce autorů Anderson a O'Dowd (1999), kteří diskutují změny významu hranic a pohraničních regionů v závislosti na čase a prostoru, a také často protichůdné významy a odlišné poměry na hranicích.

Řada prací má i aplikační povahu, např. se zaměřují na jednotlivé úseky pohraničí v rámci daného státu dělené dle sousední země, které se mohou vyznačovat odlišnými přírodními podmínkami a historickým a socioekonomickým vývojem. Pro předkládanou práci jsou důležité prameny týkající se česko-rakouského pohraničí. Kompletní historický vývoj právě česko-rakouského pohraničí se zaměřením na život tamních obyvatel je předmětem publikace Komlosyová, Bůžek, Svátek (1995). Na základní tendence vývoje jedné z částí česko-rakouského pohraničí po druhé světové válce se soustředí Havlíček (1995), kde v závěru práce navrhuje tři možné varianty dalšího vývoje v tomto území. Hodnocení vlivu česko-rakouské hranice na přilehlá území se pak věnuje Zeman (2001). Jeho modelovým územím je okres Jindřichův Hradec a jeho část Novobystřicko, kde mj. hodnotil a srovnával na základě dotazníkového šetření vnímání života v blízkosti hranic místními obyvateli. Práce provádějící výzkum v rámci některého z úseků hranic, či

regionů a lokalit se nachází i v zahraniční literatuře (např. Aschauer 1995, Kowalke, Jeřábek, Schmidt 2004).

Na pohraničí je často také pohlíženo jako na periferii, a to ve smyslu polohovém (vzdálenost od centra, jádra), tak i ekonomickém, neboť pohraničí je mnohdy považováno za zaostalejší oblast. Koutský (2005) ve svém příspěvku ale poznamenává, že v současné době se postavení pohraničních regionů, původně periferních, mění. Za hlavní důvody změn postavení pohraničních regionů považuje evropskou integraci a decentralizaci státní moci. Jako území pro případovou studii mu při tom slouží Euroregion Krušnohoří, na němž studuje polohovou a významovou perifernost a jejich změny. Dalším autorem, u kterého můžeme nalézt podobně zaměřené práce, je např. Havlíček (2005). Ten se ve své práci zabývá současnými trendy regionálního rozvoje příhraničních a periferních oblastí a jako příkladu užívá české pohraničí.

Problematika pohraničí může být také řešena spolu se zaměřením na přeshraniční spolupráci. Mnohdy je právě přeshraniční spolupráce chápána jako jedna z možností, jak napomoci rozvoji pohraničního regionu. Její zkoumání a hodnocení se tak stává námětem různých prací týkajících se pohraničí (např. Jeřábek 2002b, Müller, Roch 2002) a i v tomto případě se jich řada zabývá konkrétní pohraniční oblastí, regionem či lokalitou. Přeshraniční spolupráci v česko-rakouském pohraničí se věnuje Havlíček (2002), na jiný úsek českého pohraničí (česko-bavorského) se zaměřuje Dokoupil (2001). Přeshraniční spolupráci z jiného než geografického pohledu pak nabízí Dočkal (2004, 2005), který se zabývá přeshraničními strukturami i obecnou problematiku přeshraniční a meziregionální spolupráce, a to spíše z pohledu politického.

Přeshraničním strukturám a přeshraničním regionům se také věnuje např. Perkmann (2002, 2003, 2005), který vytváří určité členění či „typologii“ přeshraničních struktur a snaží se také postihnout důvody nárůstu počtu těchto struktur na konci 20. století. Zároveň poukazuje na to, že ne všechny přeshraniční struktury s názvem euroregion tím euroregionem opravdu jsou. O euroregionech či přeshraničních strukturách existuje i mnoho prací zabývajících se jejich konkrétními, vybranými příklady. Většinou se jedná o hodnocení jejich vývoje či analýzu jejich území. Andělová (2002) se věnuje Euroregionu Nisa a hodnotí fungování přeshraniční spolupráce v rámci jeho zájmového území. Slovenské euroregiony představují Halás a Slavík (2001) a příspěvky o několika českých euroregionech najdeme ve sborníku příspěvků „Euroregiony, státní správa a samospráva“ (Peková, Zapletalová 2005). Euroregiony jsou častým tématem různých

studií i v zahraničí. Např. Euroregionem Inn-Salzach na bavorsko-honorakouských hranicích se zabývá Liberda (1996).

Informace o českých euroregionech nalezneme na internetu, kde jsou přístupná i některá data o projektech přeshraniční spolupráce. Jednotlivé euroregiony mají své webové stránky se základními informacemi o nich a uvedeny jsou zde také aktivity euroregionu a důležité kontakty na jejich představitele (např. www.ersn.cz). Některé informace o euroregionech lze najít i na internetových stránkách vytvářených Centrem pro regionální rozvoj ČR (www.risy.cz). Tyto stránky nabízejí mimo jiné i přehledy o podpořených projektech přeshraniční spolupráce v rámci Interreg IIIA a částečně i Phare CBC a odkazují také na mapový portál. Obecné informace o Interregu IIIA a Phare CBC podávají stránky o strukturálních fondech EU (www.strukturalni-fondy.cz) či stránky Centra pro regionální rozvoj ČR (www.crr.cz).

Statistická data za českou část pro kvantitativní analýzy byla získána především z webových stránek Českého statistického úřadu (<http://www.czso.cz/>) a za rakouskou část ze stránek spolkové země Dolní Rakousko (<http://www.noe.gv.at/>) a také z rakouského statistického úřadu Statistik Austria (<http://www.statistik.at/>).

2.3 Metodika

Pro zpracování diplomové práce bylo nutné nejprve zajistit co nejvíce informací o zkoumané problematice, a tím zjistit, v jakých mezích se lze pohybovat, resp. jaké možnosti jsou k dispozici. S tím souvisí vyhledávání a studium vhodné literatury, ale i internetových zdrojů a statistických dat.

Literatury a internetových zdrojů vhodných pro vypracování teoretického zarámování práce s tematikou týkající se přeshraniční spolupráce a euroregionů včetně Euroregionu Silva Norica bylo nalezeno velké množství. Horší situace však nastala v případě statistických dat potřebných pro tvorbu analytické části práce. Týkalo se to hlavně dat za uskutečněné projekty přeshraniční spolupráce, které jsou klíčové pro dosažení stanovených cílů. Tyto data bylo nutné sehnat za obě spolupracující země, v tomto případě Česko a Rakousko. Volně přístupná však byla pouze data za projekty v Česku, a to sice na internetových stránkách vytvořených Centrem pro regionální rozvoj ČR (<http://www.iriscrr.cz/>), kde bylo nalezeno dostatek informací ke každému projektu. Bohužel na rakouské straně žádná taková databáze nebyla zjištěna, bylo proto nutné obrátit se přímo na správce daných programů a fondů, ze kterých jsou projekty přeshraniční

spolupráce podporovány. Jeden takový kontakt byl uveden přímo na webových stránkách Euroregionu Silva Nortica, a to sice na pí. Bernadetu Fraberger, která má na starosti administraci DF na rakouské straně. Díky ní se podařilo sehnat alespoň základní data za projekty realizované na rakouské straně. Ovšem rozsah získaných dat nebyl tak velký jako v případě Česka.

Ostatní statistická data, hlavně o euroregionech v Česku a obyvatelstvu, nebylo problém sehnat. V Rakousku i Česku bylo v roce 2001 provedeno sčítání lidu, jehož výsledky jsou zveřejněny na webových stránkách příslušného statistického úřadu. Odlišná je však forma, kdy Český statistický úřad má uživatelsky příznivější formát těchto dat, tedy xls. formát, na rozdíl od častého rakouského pdf.

Díky získání obou druhů výše uvedených dat mohlo tedy dojít ke zpracování analytické části práce. Ta se týká jednak samotné analýzy území ERSN, kdy jsou zjišťovány podmínky pro uskutečňování přeshraniční spolupráce, ale také další možnosti, příležitosti pro její rozvíjení, a to na základě zpracování zmíněných statistických dat do některých základních ukazatelů (př. index stáří, podíly ekonomicky aktivních v jednotlivých odvětvích, podíly vysokoškoláků apod.), a také kartografických výstupů vytvořených v programu ArcMap 9.0 a následného porovnávání zjištěných skutečností v české a rakouské části Silvy Norticy. Mapové podklady za rakouskou část byly volně stažitelné z internetových stránek spolkové země Dolní Rakousko (Das Land Niederösterreich 2007b), pro českou část byly použity podklady dostupné na PřF UK. Pozornost je zde věnována i propustnosti hranice, která je zkoumána na základě ukazatelů použitých Řehákem (1999) a Halásem (2005). Vyústěním je SWOT analýza.

Analytická část se pak týká i samotné realizace přeshraniční spolupráce, a to sice prostřednictvím projektů podpořených z financí EU, konkrétně z financí ERDF. Projekty jsou hodnoceny z mnoha hledisek jako např. objem finančních prostředků na ně poskytnutých, jejich žadatelé, regionální diferenciací projektů, charakter apod. Tato část práce pak mj. pomůže vyhodnotit i správnost některých stanovených hypotéz. Jsou při tom využity kartografické výstupy, ale i základní statistické metody jako je korelace. Důraz je také kladen na hledání rozdílů mezi českou a rakouskou částí euroregionu.

Součástí práce je i dotazníkové šetření prováděné mezi starosty členských obcí ERSN, a to jeho obou částí. Předmětem tohoto šetření je získat pohled členů tohoto euroregionu na jeho roli a smysl existence a činnosti. Šetření bylo realizováno formou elektronického (internetového) dotazníku, přístupného z webových stránek vytvořených přímo k tomuto účelu (použit byl program MS Frontpage). Starostové byli oslovováni

pomocí informativního emailu s odkazem na tyto stránky. Výsledky tohoto šetření jsou prezentovány pomocí grafů a tabulek s důrazem na rozdílnost názorů starostů české rakouské části euroregionu. Více informací o metodice i samotném vyhodnocení tohoto dotazníkového šetření je součástí kapitoly č. 5.

V práci je pak také užita diskuse či spíše zamyšlení nad budoucností Euroregionu Silva Nortica. Závěr pak slouží ke shrnutí získaných poznatků a potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz a zhodnocení dosažených cílů.

3 Teoretická východiska

3.1 Hranice v geografických vědách

Díky existenci hranic vzniklo i pohraničí a přeshraniční spolupráce. Už ze slovních základů (kořenů slov) obou pojmů je jasné, že hranice byly, jsou a budou jejich „tvůrcem“. Hranice doprovází lidstvo od jeho počátků a mají mnoho podob. Proto lze k jejich studiu přistupovat z hlediska různých aspektů např. geografického, politického, ekonomického, dle toho se také pak liší jejich definice (Andělová 2002). Zabývalo se jimi mnoho autorů s různými přístupy, a to už od konce 19. století.

Hranice mohou být tedy definovány velmi odlišně, což záleží na přístupu a postojích autora k této problematice. Chromý (1999, s.18) uvádí, že: *„Hranice jsou obecně čáry nebo zóny, které oddělují dva kvalitativně diferencované celky – území (regiony, fyzickogeografické jednotky, administrativní jednotky, státní útvary apod.). Mohou existovat teoreticky (např. fyzickogeografické hranice či hranice obslužných regionů) nebo mohou být vymezeny právně nebo silou (např. státní hranice). Obecně geografická hranice odděluje regiony nebo jiné specifické území či jednotky.“*

Hranice ale můžeme vnímat také jako „mantinely či bariéry“, které jsou spojeny s chováním člověka a jeho různými životními situacemi. V předkládané práci budou ale hranice chápány dle jejich prvního vyjádření resp. definice, tedy hranice jako dělící čára mezi dvěma územími odlišného charakteru.

Samozřejmě všechny hranice nejsou stejné a dle určitých znaků a hledisek je můžeme dělit do typů. Přehled typů hranic lze nalézt v mnoha pramenech např. Baar, Rumpel, Šindler (1996), Brinke (1996), Jeřábek (1999), Dokoupil (2004), proto zde nebudou všechny uváděny. Přednostně budou představeny typy hranic, které úzce souvisí s přeshraniční spoluprací.

Významným typem pro přeshraniční spolupráci je hranice politická, která odděluje prostory spravované odlišnou vládou či dva politické systémy (Chromý 1999). Pro přeshraniční spolupráci bude důležité, o jaké systémy či vlády se jedná, a jak jsou schopné a ochotné spolupracovat. Boesler (1983) rozlišuje politické hranice ve třech rozdílných měřítkách: jako hraniční linii, která je skutečnou dělící čarou státních celků, pohraniční území (prostor), které je územím definovaném na základě blízkosti k hraniční linii, a hraniční zónu. Ta představuje území s rozdílnými podmínkami (př. ekonomickými,

společenskými atd.) od zbylého území státu a zasahuje hlouběji do prostoru daného státu než pohraniční území.

Další dělení politických hranic může být dle genetických faktorů. Dočkal (2004) uvádí, že možnosti rozvíjení přeshraniční spolupráce jsou nejvíce podmíněny vlastnostmi politické hranice a na základě prací Boeslera (1983), Havlíčka (1995) a Dokoupila (2000) představuje čtyři typy politických hranic vymezených právě dle genetických faktorů. Tyto typy uvádí i Baar, Rumpel, Šindler (1996) či Chromý (1999). Jedná se o: hranici subsekventní (hranice definovaná následně po diferenciaci sousedních regionů), dále hranici antecedentní (hranice definovaná před vlastní diferenciací území), překrývající (politická opatření znamenala překrytí původních teritorií) a reliktní (již neexistující hranice, nadále však patrná z dřívějšího období).

Z hlediska fungování přeshraniční spolupráce považujeme za významné dělení hranic dle jejich funkčnosti, a to na hranice otevřené, částečně otevřené a uzavřené (Dokoupil 2004). Právě funkčnost hranice hraje důležitou roli, neboť má vliv na prostor k ní přiléhající, na jeho rozvoj. Otevřená hranice je předpokladem pro možný vznik různých forem přeshraniční spolupráce, uzavřená se stává bariérou pro jakékoliv kontakty a vztahy.

Za další typy hranice významné pro přeshraniční spolupráci lze představit hranice dělené z hlediska ekonomické vyspělosti. Jak spolu sousední regiony komunikují a spolupracují, může být i otázkou jejich ekonomické vyspělosti. Pokud mají sousední regiony srovnatelnou vyspělost, mluvíme o hranici symetrické, kde můžeme pozorovat oboustranně orientované přeshraniční vztahy. Jejich cílem je přeshraniční spolupráce a regionální rozvoj. Asymetrickou hranici charakterizuje rozdílná ekonomická vyspělost sousedních regionů. V této situaci dochází k tomu, že přeshraniční vztahy se vyznačují odlišným charakterem. Nejde však o odlišnost ve smyslu směru, míry či intenzity vztahů, ty mohou být leckdy shodné jako u hranice symetrické, ale jde o odlišnost v dosahování cílů přeshraničních vztahů (přeshraniční spolupráce a regionální rozvoj). Dosažení těchto cílů je zde ztíženo právě ekonomickou nerovnováhou, která je využívána přeshraničními vztahy. (Dokoupil 2004)

Význam budou mít i etnické hranice, při jejichž vymezování se užívá kulturních prvků (jazyk, náboženství) (Chromý 1999). Odlišně se bude rozvíjet spolupráce tam, kde spolu sousedí podobná či shodná etnika, horší podmínky pro prosazení přeshraniční spolupráce pak můžeme očekávat v územích, kde jsou sousedy etnika rozdílná.

Představené typy hranic se jeví jako nejvíce významné pro fungování přeshraniční spolupráce. Samozřejmě ale neopomíjíme i ostatní typy hranic, které pro přeshraniční spolupráci význam mají např. historickogeografické – př. železné opony. Taková hranice sice už neexistuje, ale její vliv na pohraniční prostor je patrný dodnes a jeho při překonávání mají hlavní úlohu přeshraniční vztahy a přeshraniční spolupráce.

3.2 Pohraničí

Přítomnost hranice v prostoru dává za vznik pohraničí, které je územím spojeném s hranicí. Ta ho ovlivňuje a pomáhá vytvářet do jisté míry specifické podmínky v takovémto prostoru. Havlíček (2005, s.12) uvádí, že: *„Pohraničí je prostor obvykle při státní hranici, kde se vyskytují časté hraniční efekty a nebo také území, které je jako příhraniční vnímáno většinou zainteresované populace.“* Dle čeho se dá pohraničí odlišit od jiných území, resp. co ho charakterizuje předkládá Houžvička (1996, s.6-8) : *„ ve zcela obecné poloze charakterizuje pohraničí periferní poloha ve vztahu k centru, specifické, přírodní a klimatické podmínky, ale také sociokulturní diskontinuita způsobená směnou obyvatelstva, jež byla (především v případě západního pohraničí ČR) důsledkem odsunu německy mluvícího obyvatelstva pohraničí po 2. světové válce.“*

Často je také uváděno, že pohraniční regiony hrají specifickou úlohu v procesu evropské integrace. Jsou to právě pohraniční regiony, které vytvářejí spojnice mezi jednotlivými státy a přispívají tak k prohlubování integrace. Jako prostředek jim k tomu slouží přeshraniční spolupráce. V pohraničí však působí dvě protichůdné síly – centripetální síly politické moci státu a centrifugální síly, které jsou charakterizovány ekonomickým vlivem pohraničí (Havlíček 2004). Stejný autor dále zmiňuje, že pro integraci je tedy důležité, aby převažujícími silami působícími v pohraničí byly centrifugální síly.

S integrací a tudíž i přeshraniční spoluprací souvisí i dělení pohraničních regionů dle Martineze (1994). To je uvedeno např. v článku Müller a Roch (2002, s. 383–384), kteří uvádějí, že: *„Martinezovy čtyři typy hraničních regionů mohou být také označeny jako rozvojové stupně socio-kulturní a ekonomické integrace v hraničním prostoru“.* Jedná se o tyto čtyři stupně pohraničních regionů: odcizené pohraniční regiony, koexistující pohraniční regiony, kooperující pohraniční regiony a integrované pohraniční regiony. Postupně se zde rozvíjejí vzájemné vztahy a kontakty, přičemž v odcizených pohraničních regionech tyto kontakty vůbec neexistují (př. pohraniční regiony rozdělené železnou

oponou). Druhý stupeň (koexistující pohraniční regiony), je charakterizován otevřeností hranic, ale nedochází zde ke skutečné přeshraniční spolupráci mezi sousedícími regiony. Třetí stupeň představuje pohraniční regiony, které spolu více či méně intenzivně spolupracují a ve čtvrtém stupni se obyvatelstvo i aktéři v obou pohraničních regionech na základě dlouhodobé úspěšné spolupráce považují za část společného přeshraničního společenství. Martinézovo dělení je založeno na intenzitě vztahů a kontaktů sousedících pohraničních regionů a odráží určitý vývoj.

Další dělení pohraničních regionů uvádí Dokoupil (2000), a to sice Strassoldo-Graffenbergovo rozdělení pohraničních regionů na základě typu hranic a jejich propustnosti, a to na 4 hraniční situace:

- a) otevřený pohraniční region, který je orientovaný vně vlastního systému (snahy státu o rozšíření svého území) – otevřená hranice,
- b) uzavřený pohraniční region, který je centralizovaným systémem (centrum posiluje na úkor pohraničí – soustředění obyvatel, zásob a hlavních aktivit do centra) – uzavřená hranice,
- c) pohraniční region, který plní funkci systému mostu mezi sousedními státy (vytvoření několika hraničních přechodů –mostů, přes které může probíhat výměna zboží a osob, zachování nezávislosti regionů) – částečně otevřená hranice,
- d) pohraniční region jako systém kontaktního území (silná integrace obou regionů a jejich společenství) – otevřená hranice.

Vhodné podmínky pro přeshraniční spolupráci by v tomto případě byly v rámci pohraničního regionu popsaného v bodě c), a d). V bodě a) je sice popisován otevřený pohraniční region, ale tato otevřenost je orientována pouze jednostranně.

Dělit pohraniční prostor je možné i podle toho, jaký soused je na druhé straně hranice. V případě českého pohraničí se pak nabízí dělení na česko-německé, česko-rakouské, česko-polské a česko-slovenské pohraničí. Pro přeshraniční spolupráci pak považujeme za důležité, jaké podmínky jsou na obou stranách hranice (politické, ekonomické, sociální) a zda jsou vztahy sousedů přátelské.

3.3 Hraniční efekty

Hraniční efekt – pojem, který je logicky zmiňován v pracích týkajících se hranic, pohraničních regionů a přeshraniční spolupráce. Jeho vznik je důsledkem přítomnosti hranice v prostoru, a právě od charakteru hranice a její funkce, ale i od sousedících regionů, se odvíjí síla a charakter hraničního efektu (Dokoupil 2004).

Hraniční efekt uvádí také Hampl (2000) jako jeden z diferencujících aspektů, které by se měly respektovat při studiu hranic a pohraničních regionů. Hranice a pohraniční regiony nejsou všechny stejné, a to právě díky diferencujícím faktorům a podmínkám, na jejichž základě dochází k vytváření jejich obrazu. Kromě hraničního efektu Hampl (2000) uvádí jako diferenciativní aspekty ještě: periferní polohu, kombinaci místních a polohových faktorů a zdůrazňuje důležitost řádovostně měřítkové diferenciaci čili hierarchizace regionů i jejich polohových poměrů.

Hraničními efekty se zabývají autoři Seger a Beluszky (1993). Ti přispěli ke studiu hraničních efektů vyjádřením protikladnosti párových modelů, a to i ve formě nákrešů. Z českých autorů je to Dokoupil (2000, 2004), který na základě dělení pohraničních regionů dle Martinéze (1994) a Strassoldo–Graffenberga (1974) odvozuje další hraniční efekty. Tab. 1 na následující stránce představuje hraniční efekty právě na základě prací zmíněných autorů.

Dle této tabulky je důležitá funkčnost / charakter hranice. Ta ovlivňuje podobu pohraničního regionu, a tím i možnosti přeshraniční spolupráce. Hranici můžeme dělit z hlediska její funkčnosti / charakteru na otevřenou, částečně otevřenou a uzavřenou. Jak už bylo řečeno, uvedené charakteristiky hranice hrají významnou roli i v rámci studia přeshraniční spolupráce. Při uzavřenosti hranic se asi o přeshraniční spolupráci nebude dít hovořit, zatímco hranice otevřená skýtá možnost pro realizaci přeshraniční spolupráce. Míra této propustnosti hranice¹ pak určuje i další efekty.(Dokoupil 2004)

---

¹ Míra propustnosti hranice mezi českou a rakouskou částí ERSN bude zkoumána v rámci analytické části této práce.

Tab. 1 Přehled hraničních efektů a jejich vliv na sousední socioekonomické systémy v závislosti na otevřenosti hranice

Hraniční efekt		Charakter hranice		
		Uzavřená	Neutrální	Otevřená
1.	Bariérový	ano	ano	ne
2.	Periferní	ano	ano	ano
3.	Kontaktní	ne	ano	ano
4.	Propustnosti	ano	ano	ano
5.	Filtrační	ne	ano	ne
6.	Koncentrační	ne	ano	ne
7.	Diverzifikace	ano	ano	ne
8.	Polarizace	ano	ano	ne
9.	Odcizení	ano	ne	ne
10.	Koexistenční	ne	ano	ne
11.	Kooperační	ne	ano	ano
12.	Integrační	ne	ne	ano
13.	Areálový	ano	ano	ne
14.	Kontinuální	ne	ne	ano
15.	Přeskoku	ne	ano	ano
16.	Potenciálně diferenční	ne	ano	ano
17.	Difúzní	ne	ano	ano
18.	Politicko - historický	ano	ano	ano

Zdroj: Jeřábek, Dokoupil, Havlíček 2004

4 Přeshraniční spolupráce – možnost rozvoje pohraničí

4.1 Obecná charakteristika přeshraniční spolupráce

Pro současné dění v Evropě je přeshraniční spolupráce významná, neboť představuje nástroj pro prohlubování evropské integrace. Lze ji tedy považovat za součást integračních procesů. Není ale nástrojem pouze pro evropskou integraci. Pohraniční regiony díky ní mohou překonávat hranice a jejich nepříznivý vliv, což přispívá k jejich rozvoji. To bylo i prvním důvodem pro vznik přeshraniční spolupráce v 50. letech v západní Evropě. Přeshraniční spolupráce je tedy *„nástroj pro oslabování záporných efektů hranic a zlepšování všedního života tamních obyvatel a meziregionální spolupráce, sloužící transferům poznatků a zkušeností ve vztahu ke specifickým problémům regionů a prosazování evropské integrace“* (Přeshraniční spolupráce v rámci EU 2006, s. 4).

Přeshraniční spolupráci je dle Dočkala (2003, s. 27) možné vymezit i jako: *„Intenzivní sousedské vztahy mezi přátelskými příhraničními regiony či jako supranacionální spolupráci mezi regionálními nebo místními orgány, organizacemi nebo jinými subjekty, které reprezentují příhraniční teritorium.“* Předpokladem pro přeshraniční spolupráci je otevřenost hranic a samozřejmě také pozitivní a otevřený přístup k přeshraniční spolupráci.

V publikaci AEBR (2001), se objevuje termín filosofie přeshraniční spolupráce. Tím je myšlena trvalá spolupráce dvou sousedních příhraničních oblastí. Dále AEBR (2001, s. 10) uvádí, že: *„Společná přeshraniční spolupráce neznamená, že jeden z partnerů jedná nejprve samostatně na národní úrovni a následně se snaží zapojit partnery na druhé straně hranice nebo s nimi spolupracovat. Přeshraniční spolupráce zahrnuje všechny oblasti každodenního života, rozvoje společných programů, priorit a akcí. Zahrnuje také rozsáhlé zapojení společenských skupin, správních úrovní, atd.“*

Jak se přeshraniční spolupráce bude rozvíjet samozřejmě závisí na podmínkách v pohraničí. Havlíček (2005) rozlišuje vnější a vnitřní podmínky, přičemž do prvních uvedených zahrnuje hlavně legislativní podporu a do vnitřních např. dostatečný personální potenciál. Dále je jisté také důležité, jak se k přeshraniční spolupráci přistupuje. V tomto ohledu jsou brány v úvahu dva přístupy, a to sice zdola a shora. Přístupy vycházející zdola pochází z regionální či lokální úrovně a jedná se spíše o organizování spolupráce mezi dvěma přeshraničními subjekty, naopak přístupy vycházející shora tedy z národní či nadnárodní úrovně jsou zaměřeny spíše institucionálně (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček

2004). Pro úspěšnou přeshraniční spolupráci je pak důležité prolínání a vzájemné doplňování obou těchto přístupů.

Další věci pro úspěšnou přeshraniční spolupráci, která je všeobecně uznávaná, jsou principy přeshraniční spolupráce. Ty byly vytýčeny Sdružením evropských příhraničních regionů (AEBR) a jsou to tyto principy:

- a) Partnerství, které zahrnuje vertikální a horizontální partnerství - vertikální partnerství znamenající zahrnutí národní, regionální i místní úrovně na obou stranách hranice a horizontální partnerství tj partnerství mezi subjekty z obou příhraničních regionů.
- b) Subsidiarita, která představuje delegování kompetencí v určité oblasti na co nejnižší institucionální úroveň (regionální a místní), jelikož tyto úrovně mají v daném místě nejlepší podmínky pro výkon těchto kompetencí (nejvhodnější správní instituce pro přeshraniční spolupráci jsou regionální a místní).
- c) Existence společné přeshraniční rozvojové koncepce nebo programu, jejichž hlavním cílem je vytváření podmínek k budování společného rozvoje a překonávání určité myšlenkové izolovanosti.
- d) Společné struktury na regionální / místní úrovni (př. euroregiony) a vlastní finanční zdroje.

Přeshraniční spolupráci je možné také dělit na různé formy. Základní dělení by asi bylo na dvě roviny, v rámci nichž se právě nachází různé formy přeshraniční spolupráce. Je to rovina institucionální a individuální. Rovina individuální zahrnuje konkrétní mezilidské vztahy, zatímco v rámci roviny institucionální můžeme rozlišovat např. spolupráci samosprávných a státních územních orgánů (obce apod.) nebo i spolupráci v rámci euroregionů. (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček 2004)

Rozlišovat přeshraniční spolupráci jde i na základě charakteru aktivit, a to na krátkodobé (př. jednorázové akce) a dlouhodobé (př. společné strategie rozvoje), kulturní, sportovní apod. Jde tedy spíše o typy přeshraniční spolupráce.

4.2 Historie přeshraniční spolupráce v Evropě

Existence pohraničí je důsledek hranic mezi státními útvary. Množství hranic a tudíž i pohraničních regionů se nachází i v Evropě, která svou charakteristickou politicko-geografickou podobu začala dostávat během 19. a hlavně 20. století. Právě přítomnost hranic a jejich efektů (př. bariérový, periferní) se stala pro pohraniční regiony příčinou mnoha problémů a nevýhod oproti vnitrozemí, které byly často shodné na obou stranách hranice. Tyto problémy vedly ke snaze je odstranit a nastolit novou situaci ve zmíněných oblastech. K tomu ale nestačila podpora pouze z centra, nutné bylo i odstranění negativního efektu hranice. Novým nástrojem, který měl tuto situaci pomoci vyřešit se stala přeshraniční spolupráce. (Jeřábek, Kučera, Müller, Příkryl 2001)

První pokusy o překonání problémů pohraničních regionů pomocí přeshraniční spolupráce se objevily v 50. letech 20. století v západoevropských (nizozemsko-německé hranice, francouzsko-německé hranice) a severoevropských zemích, kde vznikaly Iniciativy jednak na podporu pohraničních regionů, ale také na podporu jejich budoucího rozvoje. Jejich hlavními cíli bylo např. zvýšení životní úrovně, překonání bariér způsobených hranicemi či vyrovnání se vnitrozemským oblastem. K dosažení úspěchu v podpoře a budoucím rozvoji pohraničních regionů na obou stranách hranice byla proto zakládána přeshraniční sdružení obcí, která měla společný zájem a jejich cílem bylo zlepšení situace pohraničních regionů, a to i zlepšením přeshraniční spolupráce. Typickým příkladem je EUREGIO, což je nejstarší přeshraniční struktura v Evropě, založená v roce 1958 na nizozemsko-německých hranicích. Později dle této struktury začaly vznikat euroregiony.

Od 60. do 80. let tato sdružení prováděla politiku vedoucí ke zlepšování situace v pohraničních regionech (zlepšování socio-kulturní a hospodářské situace). Docházelo postupně k odstraňování hraničních bariér. Řešení problémů pohraničních regionů (infrastruktura, veřejné služby, plánování apod.) bylo zatím v kompetenci národních vlád. V tomto období se však problematikou pohraničních regionů začínají zabývat i Rada Evropy, Evropská komise a to spolu s národními vládami. Důvodem tohoto kroku bylo zlepšení koordinace při odstraňování problémů pohraničních regionů, hlavně v rámci investičních aktivit. Je přijata tzv. Madridská konvence (Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady, rok 1980), která má vytvářet rámcové podmínky pro přeshraniční spolupráci. Dále bylo založeno také Sdružení evropských příhraničních regionů (AEBR). To v roce 1981 přijímá Evropskou

chartu hraničních a přeshraničních regionů. V preambuli tohoto dokumentu jsou uvedeny výchozí myšlenky, od kterých se pak odvíjí i hlavní cíle dokumentu. Jednou z nich je, že: „*Hranice jsou jizvy dějin. Přeshraniční spolupráce pomáhá zmírňovat nevýhody těchto hranic, překonávat okrajovou polohu hraničních oblastí a zlepšovat životní podmínky obyvatel. Měla by zahrnovat všechny kulturní, sociální, hospodářské i infrastrukturní oblasti života*“ (AEBR 2004, s. 3). V polovině 80. let (1985) byla také pěti členskými státy ES přijata Schengenská dohoda, která si kladla za cíl odbourat mezi nimi hraniční kontroly a vytvořit tzv. Schengenský systém. Tento systém však začal plně fungovat až v roce 1995, kdy už měl 10 členů. (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček 2004)

Druhá polovina 80. let přináší oživení, a to ve smyslu zlepšení podmínek pro přeshraniční spolupráci. K tomu jistě přispělo přijetí Jednotného evropského aktu (1987), který je právním rámcem pro realizaci Jednotného evropského trhu. Formuloval mnohé úkoly, mezi něž patřilo právě i vytvoření Jednotného vnitřního trhu – prostoru bez vnitřních překážek pro pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu (= odstraňování vnitřních hranic v rámci ES), a to do konce roku 1992. Dalším bezpochyby významným příspěvkem pro zlepšení podmínek přeshraniční spolupráce se stalo otevření hranic ve východní a střední Evropě, což bylo zapříčiněno demokratickým vývojem států v této části Evropy. Vzniká tak nový prostor pro přeshraniční spolupráci, a také možnost předání zkušeností západoevropských zemí s přeshraniční spoluprací státům střední a východní Evropy.

Významným rokem pro pohraniční regiony ES se stal rok 1990, kdy vznikla nová Iniciativa ES s názvem Interreg, jejímž úkolem je finanční podpora pohraničních regionů. To byl impuls pro vznik dalších přeshraničních regionů s dlouhodobými cíli a strategiemi (př. euroregiony). V první polovině 90. let vytvořilo také ES pro země střední a východní Evropy předvstupní programy, kam patřil i program Phare CBC zaměřený právě na přeshraniční spolupráci.

Rok 1990 nebyl významný jen vznikem Iniciativy Interreg. Ve stejném roce došlo k založení projektu LACE (Linkage Assistance and Cooperation for European Border Regions – Zapojení, pomoc a spolupráce pro evropské příhraniční regiony), za jehož vznik odpovídá Sdružení evropských příhraničních regionů (AEBR) spolu s Evropskou komisí. Jádrem projektu LACE spočívá ve shrnutí a šíření dobrých praktických příkladů a v podpoře vytváření sítě mezi příhraničními regiony, což jsou aktivity, které přispívají k podpoře přeshraniční spolupráce.

Přelom 80. a 90. let byl obdobím charakterizovaným procesy a aktivitami, jež měly vliv na všechny pohraniční regiony a jejich výsledkem bylo značné rozšíření i intenzifikace

přeshraniční spolupráce. Nejnovějším podnětem pro další prohlubování a prostorové rozšiřování přeshraniční spolupráce v Evropě se pak stal rok 2004, tedy rok, kdy do EU přistoupilo deset nových zemí a mezi nimi i bývalé komunistické země střední a východní Evropy. Změny výchozích podmínek pro přeshraniční spolupráci lze dále očekávat s dalším rozšiřováním EU směrem na východ a také s rozšířením Schengenské dohody do států střední a východní Evropy (Česko by mělo vstoupit do Schengenského systému koncem roku 2007.). (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček 2004)

4.3 Přeshraniční spolupráce v rámci Česka se zaměřením na česko-rakouské pohraničí

České pohraničí prodělalo ve 20. a 21. století mnoho změn, které se odráží i v jeho dnešní situaci. Změnami jsou míněny hlavně historické události, jež významně ovlivnily podobu (průběh) politické hranice, ale i charakter hranice, a staly se tak nejdůležitějšími impulsy proměn v českém pohraničí. Mezi tyto události patří:

- rozpad Rakouska Uherska a následný vznik samostatného Československého státu (r. 1918), kdy došlo k vzniku politické hranice (tj. vytvořil se prostor pro vznik bariér),
- vznik protektorátu Čechy a Morava (r. 1939),
- odsun Němců a následné dosidlování pohraničí převážně českým obyvatelstvem,
- vznik železné opony, díky které se česká státní hranice sousedící s „nepřátelskými“ státy stává na dlouhou dobu téměř uzavřenou, nepropustnou,
- r. 1989 – pád totalitního režimu a nastolení demokratického vývoje, což je spojeno s otevřením hranic a možností přeshraniční spolupráce,
- r 1993 – vznik samostatné České republiky,
- r. 2004 - vstup Česka do EU a zlepšení podmínek pro přeshraniční spolupráci.

Z uvedeného vyplývá, že české pohraničí bylo vystaveno obdobím s charakterem bariéry, ale i interaktivními tendencemi (Havlíček 2002). Nesmíme ale zapomínat, že je důležité, jaký soused se nachází na druhé straně hranice. To má význam pro pochopení rozdílnosti pohraničí v rámci Česka, které je často rozdělováno právě podle sousedního státu na česko-německé, česko-polské, česko-rakouské a česko-slovenské pohraničí. Od toho se pak odvíjí i další možnosti rozvoje daného úseku českého pohraničí, a to

i v rámci přeshraniční spolupráce. Ta se mohla na hranicích se západoevropskými státy začít rozvíjet po jejich otevření v roce 1989. Její více než desetileté trvání rozděluje Havlíček (2005) do čtyřech vývojových etap:

- 1) 1989–1992: spontánní fáze iniciovaná zdola (aktivity přeshraniční spolupráce probíhaly hlavně na obecní úrovni),
- 2) 1992–1995: řízená fáze podporovaná shora (zapojení státních institucí do přeshraniční spolupráce, začlenění českého pohraničí do vznikajících euroregionů),
- 3) 1995–2004: tzv. evropská fáze podporovaná hlavně EU (možnost využívání financí v rámci programu Phare CBC),
- 4) 2004 +: integrační fáze iniciovaná všemi zúčastněnými subjekty (vstup Česka, Slovenska a Polska do EU umožnil další rozšíření přeshraniční spolupráce).

Česko-rakouské pohraničí vykazuje podobný vývoj v přeshraniční spolupráci, jako jsou zde uvedené čtyři etapy (Havlíček 2002). Stejný autor dále na základě dostupných pramenů (př. Samhaber, Pötscher, Perzi 1995, Zeman 2001) hodnotí přeshraniční spolupráci v tomto pohraničí od roku 1989. Zmiňuje se i o vzniku Euroregionu Silva Nortica (r. 2002), který by měl sloužit jako určitý „poradce“ či iniciátor pro přeshraniční spolupráci a získávání financí z přeshraničních fondů. Na území tohoto úseku pohraničí jsou ale ještě dva další euroregiony, a to sice Šumava (zal. 1993) a Pomoraví (zal. 1999), jejichž přítomnost je pro zdejší přeshraniční spolupráci už dnes přínosem.

Přeshraniční spolupráce v česko-rakouském pohraničí, nebo spíše její počátky, spadají tedy do roku 1989, kdy se tehdejší Waldviertel Management směřoval svou iniciativu, snahu o spolupráci na představitele jihočeských okresů. Na začátku 90. let byl pak ustanoven tzv. Výbor pro spolupráci s Dolním Rakouskem, který byl ale iniciován českou vládou. Výbor vznikl na základě Memoranda o návštěvě premiéra České republiky Petra Pitharta v Dolním Rakousku, kde se obě země dohodly na podpoře přeshraniční spolupráce v dotčených oblastech (okresy Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Jihlava, Jindřichův Hradec, Třebíč, Znojmo). Výbor byl pouze dočasný orgán, jehož činnost měla probíhat do doby nového územněsprávního uspořádání. Neměl svou právní subjektivitu, jednalo se o dobrovolnou, neregistrovanou organizaci, která sdružovala představitele obcí, měst a okresů či jiných organizací. Jeho struktura byla tvořena radou a odbornými komisemi, funkci sekretariátu vykonával Odbor zahraničních vztahů magistrátu města Brna. Hlavní úlohou tohoto výboru bylo udržovat a podporovat

přeshraniční spolupráci s Dolním Rakouskem, definovat území pro finanční podporu přeshraniční spolupráce v rámci programů EU. Výbor zpracovával také dvouleté pracovní programy. Do roku 2001, kdy tento výbor ukončil svou činnost, a to v souvislosti s novým územněsprávním členěním – vznikem krajů, jich bylo vytvořeno pět. Výbor předpokládal, že po ukončení jeho činnosti, bude spolupráce s Dolním Rakouskem pokračovat, ale už z úrovně dotčených krajů (Jihomoravský, Vysočina, Jihočeský). Ty během roku 2001 podepsaly nové dohody o spolupráci s Dolním Rakouskem. Podobný výbor fungoval také pro spolupráci s Horním Rakouskem.

4.4 Nástroje podpory pohraničí a přeshraniční spolupráce v EU a v Česku

Podpora přeshraniční spolupráce se v evropském kontextu jeví jako velmi důležitá, neboť přeshraniční spolupráce představuje jeden z předpokladů, který je významný pro zapojení státu do mezinárodní (evropské) integrace. Navíc právě přeshraniční spolupráce napomáhá rozvoji v pohraničních regionech, které jsou mnohdy znevýhodněnými a zaostávajícími oblastmi oproti vnitrozemským. Jako podpora této problematiky může být chápána jednak pomoc finanční, ale také institucionální. Zatímco první představuje podporu v rámci různých programů, ze kterých lze získat finanční prostředky, druhou je myšlena přítomnost vhodných legislativních podmínek a dokumentů, a to jak v jednotlivých státech, tak i na evropské úrovni. Detailnější představení institucionálního rámce i podpůrných programů pro přeshraniční spolupráci a pohraniční oblasti bude následovat.

4.4.1 Institucionální podpora

Pro snazší realizaci přeshraniční spolupráce, programů přeshraniční spolupráce, ale i fungování různých přeshraničních struktur (např. euroregionů) je zde snaha o vytváření a přijímání různých dohod, smluv. Spadají sem multilaterální, trilaterální, bilaterální úmluvy, ale i úmluvy na lokální úrovni.

První zmiňované často tvoří pouze jakýsi rámec pro přeshraniční spolupráci, který by každý stát, jež podobnou úmluvu přijme, měl promítnout do svých národních zákonů. Mezi nejdůležitější a nejznámější patří tzv. Madridská konvence resp. Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady z roku 1980. Stát, který Madridskou konvencí ratifikuje, se zavazuje „*usnadnit a podporovat přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady v rámci své jurisdikce*“

s územními společenstvími nebo úřady v rámci jurisdikce jiných smluvních stran. Každá smluvní strana bude usilovat o podporu uzavírání smluv a dohod, jež by se ukázaly k tomuto účelu jako nezbytné v souladu s ústavními ustanoveními jednotlivých smluvních stran“ (Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady 2000).

Dále existují také smlouvy bi-/trilaterální skýtají možnost přeshraniční spolupráce mezi státními orgány dvou či tří států.

Dohody či smlouvy o spolupráci na lokální úrovni představují možnost zaměřit se na konkrétní problémy a požadavky daného regionu a rozvíjet vztahy mezi obyvateli.

Aby však smlouvy mohly být vytvořeny a fungovat, je také pro danou problematiku důležitá legislativa jednotlivých států. Např. fungování euroregionů v Česku, jako jedné z forem přeshraniční spolupráce, je umožněno zákonem o sdružování obcí z roku 1992. Za účelem založení euroregionu může tedy vzniknout sdružení obcí, které potom spolu s podobným sdružením na druhé straně hranice vytvoří euroregion. Samozřejmě mezi legislativami různých států jsou rozdíly a tato rozdílnost se může projevit v odlišných přístupech k přeshraniční spolupráci.

4.4.2 Programy EU na podporu přeshraniční spolupráce

Významný nástroj podpory přeshraniční spolupráce představují některé programy EU, ze kterých je možno na tyto aktivity čerpat finance. Nelze však čerpat celých 100 % na daný projekt, i zde platí princip doplňkovosti, kdy finance z fondů EU jsou pouze doplňkem financí žadatele. I přes to se přítomnost těchto programů a možnost čerpat v rámci nich finance z fondů EU často stává důležitým podnětem pro realizaci přeshraniční spolupráce.

Důležitými programy pro podporu přeshraniční spolupráci jsou programy v rámci Iniciativy Společenství Interreg, která vznikla v roce 1990. Z této Iniciativy však bylo možno podporovat pouze přeshraniční spolupráci mezi členskými zeměmi EU (vnitřní hranice EU). Proto byla v roce 1994/1995 rozšířena tato podpora přeshraniční spolupráce i na vnější hranice EU, a to v rámci programu Phare CBC. Jelikož se modelové území ERSN nachází v česko-rakouském pohraničí, zaměříme se při představení vývoje programové podpory právě na toto území.

Rakousko a Česko bylo nejprve v období 1995–1999 zapojeno do programů Interreg IIA – Phare CBC a v dalším období 2000–2006 do programů Interreg IIIA – Phare

CBC. Po vstupu Česka do EU v roce 2004 bylo i Česko zapojeno do programu Interreg IIIA, který v kandidátských zemích nahradil předvstupní program Phare CBC.

V následujícím textu jsou uváděny i objemy financí, čerpané díky programům Phare CBC a Interreg IIIA. Tyto částky neobsahují národní kofinancování. Jedná se tedy pouze o samotné příspěvky EU (z ERDF).

V Česku bylo možno čerpat finance na přeshraniční spolupráci i v době, kdy nebylo členem EU. Umožňoval to již zmíněný předvstupní program **Phare CBC** zahájený v roce 1995, tehdy pouze na česko-německých hranicích (díky fungování Interregu na německé straně hranice). Jeho hlavním cílem bylo, aby se kandidátské země naučily čerpat prostředky ze Strukturálních fondů a aby byly připraveny na realizaci Iniciativy Interreg, která poté postupně Phare CBC nahradila. Dalším z jeho cílů bylo zmírnění negativních dopadů hranice v pohraničních oblastech na životní podmínky místních obyvatel, vyrovnání těchto podmínek na obou stranách hranice a rozvíjení spolupráce přes hranice.

Za dobu jeho působení, tedy od roku 1995–2004, z něj bylo pro Česko vyčleněno více jak 220 miliónů Euro. Tyto finance pak byly poskytnuty na podporu velkých investičních projektů i menších projektů v rámci programu Fondu malých projektů / Společného fondu malých projektů (= FMP / SFMP) jako součásti programů Phare CBC. Jednalo se např. o projekty z okruhu dopravy, technická infrastruktury, životního prostředí a ochrany zdrojů, hospodářského rozvoje, lidských zdrojů atd. V roce 2002 a 2003 byla pak vytvořena úzeji zaměřená grantová schémata (př. grantové schéma pro udržitelný rozvoj a ochranu životního prostředí). Vymezení území, kde bylo tuto podporu možno využít je znázorněno v Příloze 1. V Česku byly vytvořeny Phare CBC programy pro pohraničí s jednotlivými státy. Zprvu byl však určen pouze na spolupráci s členskými státy EU a až od roku 1999 byl rozšířen i na spolupráci mezi kandidátskými zeměmi navzájem.

V rámci česko-rakouského pohraničí začal tedy v roce 1995 fungovat program Phare CBC ČR – Rakousko, a to hlavně díky vstupu Rakouska do EU, které začalo využívat možnost získávat finance z programů Iniciativy Společenství Interreg. Phare CBC tedy začalo fungovat jako „zrcadlový“ program k Interregu. Území podpory tohoto programu je patrné z Přílohy 1. Konkrétně se jednalo o okresy Jindřichův Hradec, České Budějovice, Český Krumlov a část okresů Prachatice a Strakonice. Česká část ERSN jako subjekt přeshraniční spolupráce měla vzhledem ke svému datu založení (rok 2002) možnost čerpat finance v rámci tohoto programu jen po krátkou dobu. Ostatní subjekty

přeshraniční spolupráce (obce, organizace, sdružení...) v dotčených územích, z nichž jsou dnes někteří členy ERSN, měly tuto možnost po celou dobu působení Phare CBC ČR – Rakousko. Část českých subjektů z území dnešního ERSN tedy mohla využít této podpory ještě před založením ERSN. Ovšem, jak už bylo uvedeno, subjekty z okresu Tábor a Písek, které nespádaly do území podpory programu Phare CBC ČR – Rakousko, neměly možnost o finanční podporu z tohoto programu žádat. V modelovém území ERSN tak vznikly rozdíly ve zkušenostech s využíváním tohoto programu EU, který měl být mimo jiné i určitou přípravou na účast v programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA po vstupu Česka do EU.

Součástí programu Phare CBC, jak už bylo uvedeno výše, byl program Fond malých projektů (od r. 1996) / Společný fond malých projektů (od r. 1999) = FMP / SFMP. Jeho přínosem byla decentralizace rozhodování o přidělení podpory jednotlivým malým projektům, jejichž realizace a příprava byla snadná. Podporovány byly hlavně projekty např. z oblasti kultury, vzdělávání či cestovního ruchu. FMP / SFMP se stal velmi oblíbeným, právě z důvodu snadné přípravy a realizace projektů.

Přehled přidělených financí pro program Phare CBC ČR – Rakousko je uveden v tab. 2. Pro srovnání objemu financí jsou zde také uvedeny programy pro ostatní pohraniční oblasti včetně financí vyčleněných pro FMP / SFMP.

Tab. 2 Částky (mil.euro) přidělené na programy Phare CBC, Česko, 1995–2003

Rok	Částky přidělené na programy Phare CBC (mil. euro)							
	ČR - Rakousko		ČR - Německo		ČR - Polsko		ČR - Slovensko	
	Celkem	Z toho FMP/SFMP	Celkem	Z toho FMP/SFMP	Celkem	Z toho FMP/SFMP	Celkem	Z toho FMP/SFMP
1995*	-	-	-	-	-	-	-	-
1996**	9	0,4	25	0,7	-	-	-	-
1997	9,1	0,87	25	1,87	-	-	-	-
1998	2,9	1	7	2	-	-	-	-
1999	10,6	2,12	29,4	5,88	3	0,4	2	0,4
2000	4	0,8	10	1,9	5	1	-	-
2001	4	0,4	10	1	5	0,5	-	-
2002	4	0,4	10	1	5	0,5	-	-
2003	4	0,4	10	1	5	0,5	-	-
Celkem	47,6	6,39	126,4	15,35	23	2,9	2	0,4

* V roce 1995 existoval pouze program s názvem Trilaterální program CBC PL – ČR – Německo (celkem = 1,5 mil. euro, z toho FMP = 0,2 mil. euro).

** V roce 1996 existovaly i programy s názvem Trilaterální program CBC PL – ČR – Německo (celkem = 1,5 mil. euro, z toho FMP = 0,475 mil. euro) a Trilaterální program CBC SR – ČR – Rakousko (celkem = 0,75 mil.euro, z toho FMP = 0,221 mil. euro)

Zdroj: Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006a), vlastní zpracování

Po vstupu Česka do EU byl program Phare CBC jako předvstupní program postupně nahrazen programem Iniciativy Společenství **Interreg IIIA**, který také představuje nástroj podpory pro přeshraniční spolupráci. Jeho cílem je stejně jako v případě Phare CBC rozvíjení přeshraniční spolupráce a tím i zmírnění či odstranění negativních efektů státních hranic na rozvoj dotčených území. V Česku byl Interreg IIIA realizován prostřednictvím jednotlivých programů dle pohraničí: česko-saský, česko-bavorský, česko-rakouský, česko-slovenský a česko-polský program. Česko tak mělo možnost využít cca 55 mil. euro vyčleněných pro program této Iniciativy Společenství v letech 2004–2006. Zmíněné finance byly rozděleny právě na uvedených pět programů dle jednotlivých pohraničních oblastí (viz tab. 3). Území realizace těchto pěti programů bylo vymezeno podle krajů, resp. úrovní NUTS III, která je základní územní jednotkou stanovenou obecnými pravidly Interreg IIIA.

Tab. 3 Finance vyčleněné z programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA (v mil. euro) na jednotlivé pohraniční oblasti Česka v období 2004–2006

Pohraniční oblast	Mil. euro	%
Česko - rakouská	11	20
Česko - polská	16,5	30
Česko - saská	9,9	18
Česko - bavorská	8,6	15,6
Česko - slovenská	9	16,4
Celkem	55	100

Zdroj: Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006b)

Program Iniciativy Společenství Interreg IIIA ČR – Rakousko byl v období 2004–2006 podpořen 11 mil. euro. Struktura tohoto programu se skládá ze šesti priorit (př. lidské zdroje, přeshraniční hospodářská spolupráce, dosažitelnost atd.) a čtrnácti opatření (př. rozvoj regionálního trhu práce v kontextu rozšíření EU atd.). Celá struktura je uvedena v Příloze 3. Území jeho podpory je podrobně znázorněno v Příloze 2, jedná se v rámci Česka o území kraje Vysočina, Jihočeského a Jihomoravského kraje. Oproti předchozímu období, kdy fungoval program Phare CBC, to tedy znamená rozšíření podporovaného území. O podporu svého projektu mohly tak žádat i subjekty, které nebyly z příhraničních okresů (př. Tábor, Písek). Navíc bylo díky pravidlu, že pro podpoření projektu není důležité sídlo žadatele, ale sídlo realizace projektu, umožněno žádat o finance i subjektům mimo území programu.

Součástí programu Iniciativy Interreg IIIA je i Dispoziční fond, který navazuje na Společný fond malých projektů a podporuje tedy malé projekty neinvestičního charakteru (projekty v rozmezí zhruba 1000–10 000 euro). Jeho hlavním cílem je zmírnit

okrajový charakter pohraničních oblastí a tím zlepšit podmínky pro život, vytvořit „spolupracující oblast“. V období 2004–2006 bylo pro oblast Jihočeského kraje k dispozici 410 tis. euro.

Rakousko jako druhá země, kde se nachází část modelového území ERSN, se vstupem do EU v roce 1995 zapojilo do Iniciativy Společenství Interreg. V letech 1995–1999 to konkrétně byl program Iniciativy Společenství Interreg IIA pro Rakousko a Česko, který byl vypracován společně českými a rakouskými zástupci na pracovních schůzkách. V rámci tohoto programu disponovala rakouská strana 4,7 mil. euro. Na české straně tomu v období 1995–1999 odpovídaly prostředky o objemu 32,3 mil. euro (Phare CBC ČR – Rakousko). V roce 2000 na tento program Iniciativy Společenství navázal program Interreg IIIA, na nějž do roku 2006 bylo vyčleněno 27,3 mil. euro (na české straně to bylo 27 mil. v tomto období – 16 mil. Ze Phare CBC a 11 mil. Z Interreg IIIA). Území realizace tohoto programu je také znázorněno v Příloze 2. Stejně jako v Česku byly základními územními jednotkami NUTS III (Mühlviertel, Waldviertel, Weinviertel, Wien, Wiener Umland–Nordteil). I v Rakousku je součástí tohoto programu „Fond malých projektů“ (Kleinprojektfonds).

V období 2007–2013 už nebude fungovat Iniciativa Společenství Interreg IIIA, ale v rámci Cíle 3 Evropská územní spolupráce bude realizováno pět bilaterálních operačních programů pro jednotlivé úseky pohraničí, které navazují na Interreg IIIA. V rámci těch bude také možno žádat o finanční podporu předložením projektu s přeshraničním dopadem.

4.5 Euroregiony – iniciátory a poradci pro přeshraniční spolupráci

Jedním z příkladů integrující se Evropy po 2. světové válce v rámci EU jsou euroregiony. Lze je považovat jak za výsledek dobře fungující přeshraniční spolupráce, tak jsou i případy, kdy založení euroregionu je naopak tím důležitým impulsem k rozvoji přeshraniční spolupráce (Halás a Slavík 2001). Jsou tedy jednak nástrojem pro dobré fungování přeshraniční spolupráce, ale i jejím orgánem, institucí. Nejstarším známým euroregionem je Euregio založený v roce 1958 na nizozemsko-německých hranicích. Ten se stal určitým „modelem“ pro vznik dalších podobných přeshraničních struktur, které převzaly i podobné pojmenování „euroregion“.

Obecně je pod pojmem euroregion často chápáno sdružení územních jednotek i organizací a firem, jehož hlavním účelem je společné a koordinované řešení problémů,

kteřé bývají shodné či podobné v obou dotčených přiřhraničních regionech. Jejich účelem je dále výměna informací a zkušeností. Často se ve spojitosti se vznikem euroregionů také poukazuje na jejich pozitivní vliv na překonávání regionálních nerovností a zlepšování životních podmínek místních obyvatel. Dle Dočkala (2005) není ale zdůrazňování pouze ideových a morálních základů euroregionů v Česku a ostatních zemích střední a východní Evropy zcela správné. Tvrdí, že hlavním významem euroregionů v Česku je možnost zapojit se do programů EU (dříve Phare CBC, dnes Interreg), a tím získat prostředky na své aktivity. Proto lze říci, že EU a její politika byla a je jedním z hlavních stimulů pro vznik a rozvoj euroregionů. Dočkal (2005) však nezavrhuje ani možnost, že by euroregiony výše zmíněné funkce plnily a že by mohly být důležitým aktérem v regionálním rozvoji pohraničí. Ale také dodává, že v Česku je těchto „ideálních případů“ jistě menšina.

Na všechny euroregiony nelze pohlížet stejným způsobem. Každý euroregion vykazuje jistá specifika, která jsou determinována jeho genezí. Zohlednit časové hledisko při nazírání na euroregiony je proto velmi důležité. Další odlišnosti mohou vyplývat z území, na kterém se euroregion nachází. Lépe řečeno, v každém státě je odlišná legislativa i výchozí podmínky (ekonomické, sociální...). Souhrnně lze tedy mluvit o odlišných vnějších podmínkách. Avšak i přes určité odlišnosti mezi jednotlivými euroregiony lze nalézt některé shodné prvky, které uvádí publikace AEBR (2001): euroregiony jsou stálé, vyznačují se vlastní identitou oddělenou od svých členů, vlastní administrativou a technickými a finančními zdroji, a také vlastním vnitřním rozhodováním.

Pro vznik a rozvoj euroregionů jsou důležité některé předpoklady. Halás (2005) je shrnuje do několika bodů. Zařazuje tam podobnost krajinně-ekologických podmínek částí euroregionu, jejich propojenost infrastrukturou vyšší úrovně s kapacitně dostačujícími komunikacemi překračujícími hranici, přítomnost větších center (měst) na obou stranách hranice s významným ekonomickým, kulturním a personálním potenciálem, vzájemné doplňování se, možnost využití komparativních výhod jedné z částí pro působení v rámci celého euroregionu, společnou vizi spolupráce a existenci iniciativních osobností.

Právě lidský faktor, který Halás (2005) v tomto přehledu předpokladů uvádí, má na vznik a fungování euroregionů nemalý vliv. Nabízená pomocná ruka EU ve formě programů, díky kterým lze čerpat finance z fondů EU, je sice velkým stimulem pro vznik a rozvoj euroregionů, ale bez podpory a vůle místních aktérů, by působení EU vyznělo naprázdno. Při studiu přeshraniční spolupráce a euroregionů je tedy nutné zohledňovat

i aktivitu místních aktérů, která často znamená velký diferencující faktor v rámci euroregionů a přeshraniční spolupráce.

4.5.1 Euroregiony v Česku

V 90. letech začaly v Česku, resp. ještě v tehdejší Československu, vznikat podle vzoru západní Evropy první euroregiony. Nejstarším euroregionem v Česku je tak Euroregion Nisa na hranicích s Polskem a Německem, který vznikl v roce 1991. Česko-německá hranice byla euroregiony úplně „pokryta“ do roku 1993. Německo jako člen EU měl možnost od roku 1990 získávat finance z Iniciativy Společenství Interreg. Do projektů podpořených z této Iniciativy byli zapojeni i partneři na české straně hranice. Takže ke vzniku euroregionů na česko-německých hranicích mohl přispět i vliv politiky EU. Euroregiony na česko-polských hranicích začaly vznikat od roku 1996, finance ze SF však v této oblasti bylo možno využít až po roce 1999, kdy bylo Phare CBC rozšířeno i na oblast hranic mezi kandidátskými zeměmi. Na konci 90. let začaly také vznikat euroregiony na česko-slovenských hranicích a i oni od roku 1999 mohly využít financí ze Phare CBC. V česko-rakouském pohraničí se nachází dva ze třech nejmladších euroregionů (Pomoraví a Silva Nortica). Spolupráce v tomto úseku pohraničí „fungovala“ i před vznikem euroregionů, a to už od počátku 90. let (výbory pro přeshraniční spolupráci). Jeden euroregion v tomto území ale patří k těm dříve založeným, a to sice Euroregion Šumava (r.1993), který však zahrnuje i část česko-německé hranice.

V současné době tedy v Česku existuje celkem 13 euroregionů pokrývajících celé pohraničí. Potřeba spolupracovat mezi euroregiony i v rámci Česka vedla v roce 2004 k založení Asociace euroregionů v ČR a české euroregiony spolupracují i s Asociací evropských hraničních regionů (AEBR). Přehled všech euroregionů na území Česka poskytuje tab. 4 na následující stránce. Jejich územní vymezení je pak znázorněno v Příloze 6.

Tab. 4 Euroregiony na území Česka

Euroregion	Sousední stát	Datum založení
Nisa	Polsko, Německo	21.12.1991
Labe	Německo	24.6.1992
Krušnohoří	Německo	18.12.1992
Egrensis	Německo	16.12.1993
Šumava	Německo, Rakousko	20.9.1993
Glacensis	Polsko	5.12.1996
Praděd	Polsko	2.7.1997
Těšínské Slezsko	Slovensko, Polsko	22.4.1998
Silesia	Polsko	20.9.1998
Pomoraví	Rakousko, Slovensko	23.6.1999
Beskydy	Slovensko, Polsko	9.6.2000
Bílé Karpaty	Slovensko	30.7.2000
Silva Nortica	Rakousko	28.5.2002

Zdroj: Regionální informační servis (2007), vlastní zpracování

Z Přílohy 6 lze tedy vidět územní vymezení euroregionů. Každý euroregion má své zájmové území tvořené celými okresy, a to nejen příhraničními, ale i vnitrozemskými. Obce z těchto okresů se pak mohou rozhodnout, zda se stanou členy euroregionu či nikoliv. Výsledkem je tak často roztržštěná členská základna, kdy z některých okresů jsou členy pouze jedna či dvě obce (př. okres Tábor – ERSN). Lze také vyzorovat, že zahraniční část euroregionů a její členská základna vykazuje menší roztržštěnost než je tomu v české části. Důvodem tohoto rozdílu může být odlišná sídelní struktura, ale i nestejný zájem o zapojení se do těchto přeshraničních struktur.

Každý euroregion má také určitý právní status, který je důležitý pro jeho fungování, neboť z něj vyplývají práva a povinnosti euroregionu. V případě euroregionů na území Česka se často jedná o zájmové sdružení právnických osob nebo svaz obcí a měst. Zájmové sdružení právnických osob je zakládáno k ochraně zájmů členů sdružení nebo k dosažení jiného účelu a má postavení jako samostatná právnická osoba. Může se ale také jednat o dobrovolné zájmové pracovní společenství, které status právnické osoby nemá.

Základní charakteristika euroregionů na území Česka

Euroregiony na českém území zaujímají 31,8 % jeho rozlohy a v obcích spadajících do území euroregionů žije 41,8 % obyvatel Česka. Celkem 4121 obcí, tedy 65,9 % z obcí Česka, leží na území euroregionů, ale přímo členy je pouze 26,7 % (1102) z nich, tedy pouze 17,3 % obcí Česka. Vysoký je také podíl měst na území euroregionů, který dosahuje hodnoty 49,5 %. Srovnání základních charakteristik euroregionů s Českem je předmětem tab. 5.

Tab. 5 Srovnání základních charakteristik všech euroregionů s Českem, rok 2005

Základní charakteristiky	Euroregiony	Česko	Euroregiony/Česko (%)
Rozloha (km ²)	25 091,2	78867	31,8
Počet obyvatel (v tis.)	4280,19	10234	41,8
Hustota zalidnění(obyv./ km ²)	171	130	x
Počet obcí celkem	4121	6249	65,9
Počet zapojených obcí	1 102(1081)*	6249	17,3
Počet měst	262	529	49,5

*Některé obce jsou zapojené do více euroregionů, což se promítá i do celkové hodnoty zapojených obcí – 1102. Skutečný počet zapojených obcí bez započtení „zdvojení“ je 1081. Z této hodnoty jsou také prováděny další výpočty.

Zdroj: Český statistický úřad (2007a), vlastní zpracování

Rozlohou největším euroregionem je Euroregion Šumava, nejmenším pak Euroregion Těšínské Slezsko. Samozřejmě ale neplatí, že čím větší rozloha euroregionu, tím vyšší počet obcí v zájmovém území euroregionu. Záleží na rozloze jednotlivých členských obcí daného euroregionu a na sídelní struktuře.

Zapojenost obcí v jednotlivých euroregionech můžeme hodnotit na základě jejich podílů. Mezi euroregiony s nejvyšším podílem zapojených obcí patří Euroregion Praděd, kde je členy 77,2 % obcí ze zájmového území tohoto euroregionu, dále Euroregion Labe (47,2 %) a Bílé Karpaty (45,7 %). Naopak nejmenší podíl zapojených obcí mají ERSN (10 %), Pomoraví (11 %) a Glacensis (14 %). I zde je však nutné přihlížet k sídelní struktuře, a také k datu založení euroregionu, neboť např. právě ERSN je nejmladším euroregionem v Česku. Celkový počet zapojených obcí do euroregionů na území Česka je pak 1081 obcí, což je 17,3 % z celkového počtu obcí v Česku (6249). Udávané hodnoty jsou uvedeny v tab. 6 (viz následující stránka).

Kdyby byla hodnocena zapojenost obcí do euroregionů podle jednotlivých krajů Česka, vyjde, že tento podíl je nejvyšší v Moravskoslezském kraji (65,6 %) a Libereckém kraji (58,8 %) (viz Příloha 4). Souvisí to v případě Libereckého kraje s přítomností nejstaršího euroregionu v Česku – Euroregionu Nisa, který je v činnosti už patnáct let. Dalo by se říci, že spolupráce je zde „prověřená“ a obce mohou vidět výsledky práce euroregionu, což je může motivovat k zapojení se. V případě Moravskoslezského kraje nahrávají vzájemné přeshraniční spolupráci společná historie a národnostní podmínky.

Tab. 6 Základní charakteristika euroregionů na území Česka, rok 2005

Euroregion	Rozloha (km ²)	Počet obyv. (v tis.)	Podíl obyv. z celkového počtu obyv. euroregionu (%)	Hustota zalidnění (obyv./km ²)	Celkový počet obcí na území euroreg. (abs.)	Obce zapojené do euroregionu		Počet měst (abs.)	Podíl měst v rámci jednotlivých euroregionů (%)
						Počet (abs.)	Podíl v rámci jednotlivých euroregionů (%)		
Nisa	2 703,2	443,1	10,4	164	390	145	37,2	40	27,6
Labe	1 646,3	384,7	9,0	234	214	101	47,2	25	24,8
Krušnohoří	1 523,2	296,6	6,9	195	279	73	26,2	16	21,9
Egrentis	2 150,0	266,4	6,2	124	284	72	25,4	23	31,9
Šumava	3 316,9	160,3	3,7	48	292	92	31,5	19	20,7
Glacensis	2 068,9	517,2	12,1	250	665	93	14,0	37	39,8
Praděd	1 799,2	128,1	3,0	71	92	71	77,2	10	14,1
Těš. Slezsko	763,2	352,6	8,2	462	93	41	44,1	9	22,0
Silesia	1 150,9	226,8	5,3	197	205	61	29,8	12	19,7
Pomoraví	1 726,6	668,5	15,6	387	672	74	11,0	28	37,8
Beskydy	1 971,7	164,2	3,8	83	150	63	42,0	5	7,9
Bílé Karpaty	2 640,6	410,1	9,6	155	385	176	45,7	21	11,9
Silva Nortica	1 630,6	261,8	6,1	161	400	40	10,0	17	42,5
Celkem	25 091,2	4 280,2	100,0	171	4121	1 102 (1081)*	26,2	262	23,8

*Některé obce jsou zapojené do více euroregionů, což se promítá i do celkové hodnoty zapojených obcí – 1102. Skutečný počet zapojených obcí bez započtení „zdvojení“ je 1081. Z této hodnoty jsou také prováděny další výpočty.

Zdroj: Český statistický úřad (2007a), vlastní zpracování

Tab. 6 také udává, který euroregion (jeho zájmové území) má největší podíl obyvatel na celkovém počtu obyvatel ve všech euroregionech (4280,2 tis. obyvatel). S hodnotou 15,6 % (668,5 tis. obyvatel) je na prvním místě Euroregion Pomoraví. Jeho hodnotu však výrazně ovlivňuje město Brno, které také patří do zájmového území tohoto euroregionu. K dalším euroregionům s vyšším podílem obyvatel patří euroregiony Glacensis (12,1 % = 517,12 tis. obyvatel) a Nisa (10,4 % = 443,1 tis. obyvatel). Dalšími údaji v tabulce jsou počty a podíly měst v zájmových územích jednotlivých euroregionů.

České euroregiony se také odlišují z hlediska vyvíjené aktivity, což je výsledek mnoha faktorů, jejichž nalezení však není předmětem této práce.

Pokud se bude srovnávat přímo ERSN s ostatními euroregiony v Česku, tak je nutno poznamenat, že se jedná o euroregion s nejnižším počtem zapojených obcí, což se ale musí dávat do souvislosti s datem jeho vzniku. Jedná se totiž o nejmladší euroregion v Česku. Další, v čem „vyniká“, je počet obcí v jeho zájmovém území, který je vzhledem k počtu obyvatel vysoký. Pokud bude spočten průměr obyvatel na jednu obec, vyjde druhé nejnižší číslo ze všech euroregionů, a to 655 obyvatel. Méně už má jen Euroregion Šumava (v průměru 549 obyvatel na jednu obec). Znamená to, že sídelní struktura v jeho zájmovém

území je velmi roztráštěná, což může působit komplikace i v případě přeshraniční spolupráce.

5 Euroregion Silva Nortica

5.1 Základní informace o ERSN

5.1.1 Vznik a zakladatelé

Euroregion Silva Nortica je nejmladším euroregionem na území Česka. Spojuje oblasti jižních Čech a Dolního Rakouska. Zakládajícími subjekty se staly na rakouské straně Europaplattform Pro Waldviertel a na české straně sdružení Jihočeská Silva Nortica. Ty podepsaly 28.5. 2002 zakládací dohodu v Hospodářském parku Gmünd / České Velenice. Podepsáním zakládací dohody byly završeny dřívější snahy o spolupráci mezi jižními Čechami a Dolním Rakouskem, jejichž počátek sahá do roku 1989. Uzavřením této dohody nevznikla právnická osoba, ale pouze dobrovolné zájmové pracovní společenství. Proto se tedy případné členství řídí pravidly příslušných zakládajících subjektů. Dle zakládací dohody je cílem euroregionu zlepšení přeshraniční spolupráce a uvádí se zde také, že „*Euroregion Silva Nortica je zakládán jako pokračování regionálního rozvoje*“ (Zakládací dohoda Euroregionu Silva Nortica 2002, s. 1)

Název Euroregionu Silva Nortica (= Severní les) je odvozen od historického označení dotčené oblasti. Euroregion má také svůj znak², kde je formou symbolů znázorněno spojení jižních Čech (vodní hladina) a Waldviertlu (strom). Devět hvězdiček pak konkrétněji vyjadřuje zájmové území euroregionu (4 jihočeské a 5 waldviertelských okresů).

Zakladatel na české straně, sdružení Jihočeská Silva Nortica, je dobrovolným sdružením obcí a měst i dalších právnických osob a jako celek má tedy statut právnické osoby. Založeno bylo 16.5. 2002, těsně před vznikem ERSN, a předmětem jeho činnosti je přeshraniční spolupráce s obcemi, městy a vyššími celky veřejné správy Waldviertlu. Zájmové území tohoto sdružení zahrnuje čtyři okresy: Jindřichův Hradec, České

---

² Znak ERSN

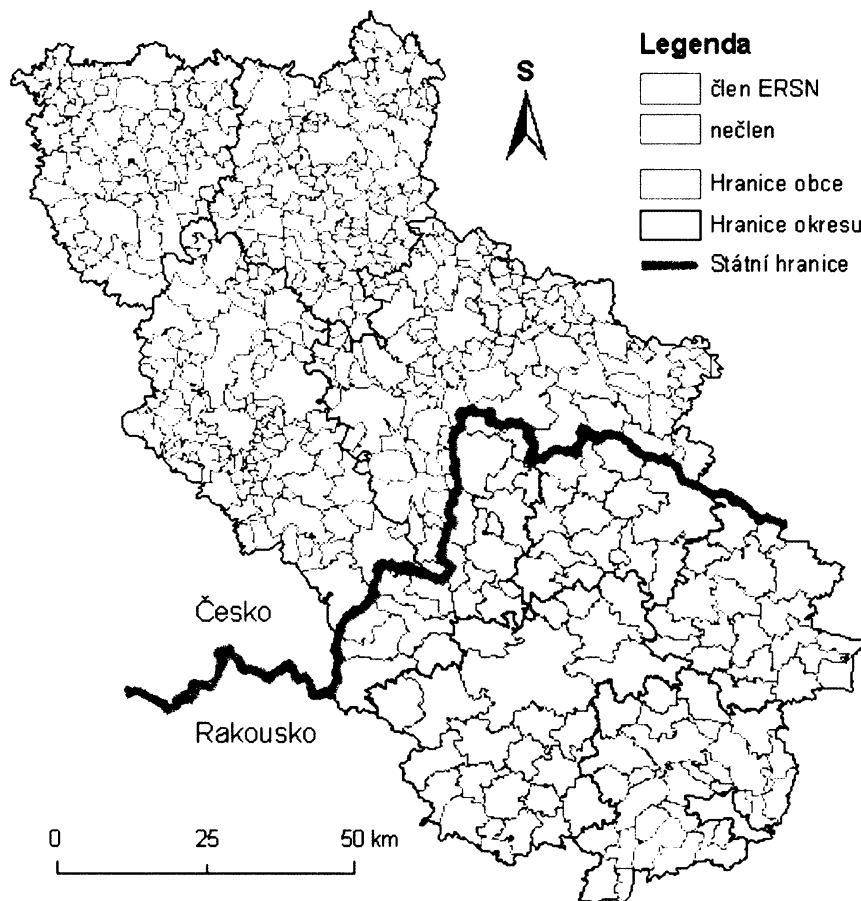

Zdroj: Euroregion Silva Nortica (2007)

Budějovice, Tábor a Písek. Podle údajů z roku 2006 je na české straně do ERSN zapojeno 40 obcí a 9 firem a institucí z uvedených okresů.

Europaplattform Pro Waldviertel, zakládající subjekt na rakouské straně, má o něco delší historii. Vznikl 22.2. 1995 a stal se nástupcem akciové společnosti Pro Waldviertel. Jedná se o sdružení politických zástupců členských obcí a zákonodárných institucí. Města, obce a některé firmy a instituce tedy přímo nejsou členy tohoto sdružení, jako je tomu na české straně, avšak členy ERSN jsou. Území Waldviertlu tvoří pět okresů: Gmünd, Horn, Krems, Waidhofen an der Thaya a Zwettl, ze kterých se zapojuje 71 obcí. Členem je také deset obcí z okresu Melk, který je však součástí Mühlviertlu, proto při analýze rakouské části území ERSN nebudou tyto obce brány v úvahu. Zájmové území ERSN společně se znázorněním členských obcí, je představeno v obr. 1.

Obr. 1 Území ERSN, členské a nečlenské obce, rok 2006

Zdroj: Euroregion Silva Nortica (2006), vlastní zpracování

5.1.2 Organizační struktura

Euroregion Silva Nortica má samozřejmě také svou organizační strukturu, kde nejvyšším orgánem je generální shromáždění se zástupci obou států, kteří mají hlasovací právo. Náplň jeho činnosti se sestává z usnášení se na pracovním programu, dále potvrzuje dosazení či odvolání vedoucího sekretariátu a pracovních skupin. Další součástí organizační struktury ERSN je výbor, jehož členy jsou předsedové generálního shromáždění a jejich zástupci, vedoucí sekretariátů a někteří starostové dotčených obcí. Jeho funkcí je reprezentace euroregionu a podpora a řízení sekretariátů, se kterými spoluodpovídá za koordinaci přeshraniční spolupráce a projektů. Mezi orgány ERSN patří ještě sekretariáty. Každý stát má svůj vlastní sekretariát. Zaměstnanci sekretariátu jsou vedoucí a příslušní pracovníci a předseda generálního shromáždění je nadřízeným sekretariátu. Mezi hlavní funkce sekretariátu patří prezentování euroregionu navenek, příprava a realizace pracovního programu ERSN, koordinace práce jednotlivých pracovních skupin, a také koordinace aktivit se sekretariátem partnera nebo realizace různých přeshraničních akcí a informativních setkání.

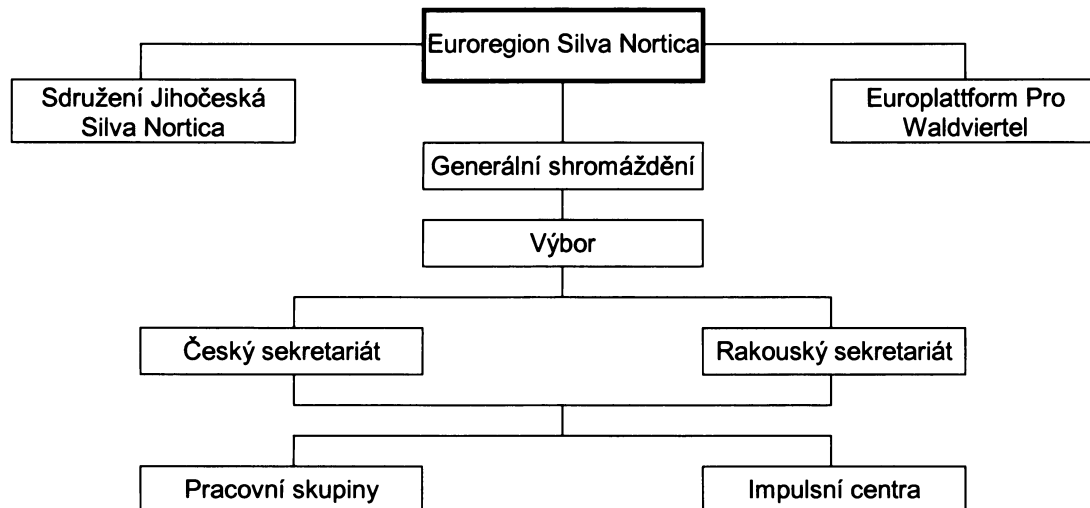
Důležité je vědět, že sekretariáty nevznikly s datem založení euroregionu. Český sekretariát byl založen celkem brzy po vzniku ERSN 1.11. 2002 v Jindřichově Hradci, kde sídlí dodnes. Jeho vzniku mimo jiné také napomohly finance ze Společného fondu malých projektů Phare CBC, které se podařilo získat. Rakouský sekretariát, Regionalmanagement Waldviertel, vznikl až v roce 2004 ve Zwettlu, tedy dva roky po založení ERSN. Z uvedeného vyplývá, že plnohodnotné fungování euroregionu je postupnou a dlouhodobější záležitostí.

Součástí struktury ERSN představují i tzv. odborné pracovní skupiny, jejichž úkol spočívá v podpoře řešení odborných problémů, otázek v rámci činnosti ERSN. Jsou přítomny na obou stranách hranice a jejich celkový počet je 9 (př. Podpora a rozvoj podnikání, Cestovní ruch, Partnerství měst a mikroregionů aj.).

Strukturu ERSN doplňují ještě tzv. PIC / GIZ neboli přeshraniční impulsní centra / Grenzüberschreitende ImpulsZentren. Ty mají nabízet podněty a podporu uskutečňování projektů v rámci přeshraniční spolupráce a motivovat tak místní obyvatele k jejímu prohlubování. Jejich úloha je tedy stejná jako u euroregionu, pouze s tou výhodou, že svou činnost provádí na menším území a mohou tak lépe porozumět požadavkům daného území (organizují a koordinují lokální spolupráci s partnery na druhé straně hranice). Na české straně v současnosti fungují čtyři impulsní centra (př. Přeshraniční impulsní centrum České

Velenice) a na rakouské je to pět „GIZů“ (př. GIZ Gmünd–Schrems). Vznik odborných pracovních skupin i impulsních center byl podpořen financemi z EU.

Obr. 2 Schéma organizační struktury ERSN

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.3 Pracovní programy ERSN – úkoly a cíle

Hlavní cíle, aktivity a úlohy ERSN v období 2003–2006 jsou uvedeny v programových dokumentech ERSN, nazvaných Pracovní programy. Pro období 2007–2013 připravuje ERSN rozvojovou strategii, která má vycházet ze zmiňovaných pracovních programů.

První pracovní program byl vytvořen pro období 2003–2004 a bylo v něm stanoveno celkem pět cílů:

1. Reprezentace regionu – reprezentace a zastoupení ERSN jak na mezinárodní úrovni (AEBR), tak i v obou dotčených státech (zástupci ERSN ve správních a politických orgánech).
2. Výměna informací – vytvoření informační základny ERSN, šíření informací o ERSN mezi obyvatele prostřednictvím tisku, regionálních médií, internetu.
3. Strategie rozvoje a programy EU – vypracování SWOT analýzy a následné stanovení priorit pro další období na základě již existujících strategických dokumentů jednotlivých částí ERSN, kladení důrazu na potřeby regionu při přípravě nových přeshraničních programů Interreg.
4. Výstavba struktury – vytvoření odborných pracovních skupin a impulsních center.

5. Koordinace přeshraniční spolupráce – na třech úrovních: společenské (osobní kontakty, zprostředkování nových partnerství, nápadů, projektů), odborné (finanční a poradenská podpora projektů přispívajících k rozvoji ERSN a organizační (koordinace aktivit a činností jednotlivými orgány ERSN).

V dalším pracovním programu na období 2004–2006 je v těchto cílech buď pokračováno nebo jsou rozšiřovány o další činnosti. Z uvedených je ale patrné, že jde opravdu o nový euroregion, neboť jeho hlavními cíli jsou reprezentace euroregionu, informovanost, vytvoření strategie a lepší koordinace přeshraniční spolupráce.

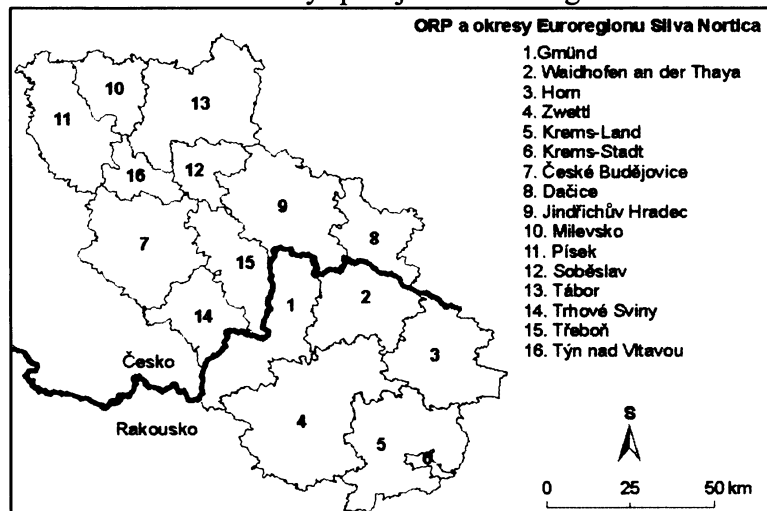
5.2 Analýza modelového území Euroregionu Silva Nortica

Pomocí analýzy modelového území lze zjistit výchozí podmínky pro rozvíjení a zapojení se do přeshraniční spolupráce. Pozornost bude věnována např. struktuře osídlení, demografickým a ekonomickým charakteristikám, a to převážně na základě dat ze sčítání lidu v roce 2001 na české i rakouské straně euroregionu. Součástí této části bude také představení dopravních vazeb mezi oběma částmi ERSN, kde bude hodnocena také propustnost hranice. Ve shrnutí pak bude učiněn pokus o SWOT analýzu, tedy o nalezení hlavních bariér či případných hrozeb, ale i příležitostí pro rozvoj přeshraniční spolupráce ve studovaném území spolu s identifikováním silných a slabých stránek.

5.2.1 Poloha a vymezení

Modelové území administrativně přísluší z části do Jihočeského kraje a z části do Dolního Rakouska. V současné době tedy celé spadá do EU. Konkrétně ho vymezuje, jak už bylo uvedeno při jeho představení, 10 okresů, z čehož jsou čtyři v české části (Č.Budějovice, Jindřichův Hradec, Písek a Tábor) a šest v rakouské (Gmünd, Horn, Krems-Land, Krems-Stadt, Waidhofen an der Thaya a Zwettl) nazývané také jako Waldviertel (Lesní čtvrť). Při analýze území nebudou však pro českou část ERSN používány jako administrativní jednotky zmíněné okresy, nýbrž tzv. obce s rozšířenou působností - ORP. Důvodem je jejich vyšší počet (10 – Č.Budějovice, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou, Jindřichův Hradec, Třeboň, Dačice, Soběslav, Tábor, Milevsko, Písek) a s tím spojená lepší hodnotitelnost daného území. Celkový počet administrativních jednotek v rámci této analýzy je 16 (viz obr. 3).

Obr. 3 ORP a okresy spadající do Euroregionu Silva Nortica

Zdroj: vlastní zpracování

5.2.2 Charakteristika přírodního prostředí

V minulosti se na území ERSN, konkrétně v oblasti Novohradských hor (na rakouské straně Weinsberger Wald), nacházel les nazývaný Silva nortica (dle toho i označení dnešního euroregionu) nebo také Silva bohemica. Lesnatý charakter území se dochoval do současné doby, a to hlavně v oblastech blízkých státní hranici. Hlavně v příhraniční oblasti euroregionu je pak přírodní prostředí zachovalé, neboť po vzniku „železné opony“ sem byl vstup zakázán. Avšak zůstaly zde účelové komunikace po pohraniční strážnici či bývalé příjezdové cesty do dnes již zaniklých sídel, které se dají využít pro pěší turistiku i cykloturistiku.

Česká část ERSN se vyznačuje jednak přítomností rovin v oblasti Českobudějovické a Třeboňské pánve s řadou rybníků, tak i oblastmi s vyššími polohami. Na severu je to Táborská pahorkatina, na jihu pak Novobystřická vrchovina a dále Novohradské hory, kde u některých vrcholů přesahuje nadmořská výška i 1000 m n. m. Významnými toky, které dokreslují ráz této krajiny, jsou Lužnice, Malše a Vltava.

Rakouská část euroregionu, tedy Waldviertel, je lemována na severu Dyjí a hranicí a na jihu Dunajem. Zasahují sem Novohradské hory (Weinsberger Wald) s nadmořskými výškami kolem 1000 m (nejvyšší hora Viehberg 1112 m n.m.). Směrem na jih, k Dunaji, se pak nadmořská výška snižuje.

V modelovém území se také nachází řada přírodních zajímavostí, které zvyšují atraktivitu regionu. Na české straně mohou být jmenovány např. Chýnovská jeskyně, Terezino údolí, CHKO Třeboňsko, na rakouské např. přírodní park Blockheide, přírodní park Hochmoor Schrems či Schmetterlingsparadies (Ráj motýlů).

Obr. 4 Přírodní park Blockheide

Zdroj: vlastní foto

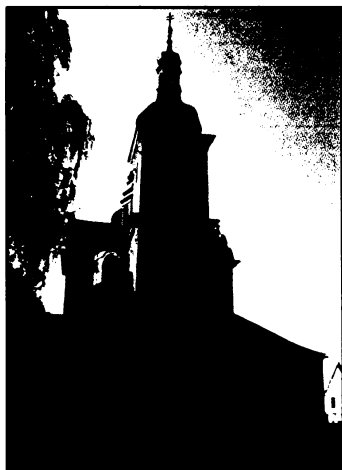
5.2.3 Kulturně-historické charakteristiky

Euroregion Silva Nortica není výjimečný jen svým přírodním potenciálem. Roli zde také hraje historie a sní spojené památky, což atraktivitu daného území ještě zvyšuje.

Jedná se o území, které v minulosti bylo územím jednoho státu (Rakousko-Uhersko) a dnešní státní hranice byla hranicí vnitřní. Jeho součástí je i Vitorazsko, které je původně českým územím. Ve 12. století ho však získal německý rod Kuenringů a ve 13. století pak bylo připojeno k dolnorakouskému arcivévodství. Další vlastnické změny v tomto území proběhly v roce 1920, kdy na základě mírové smlouvy ze Saint Germain, připadlo několik vitorazských obcí (např. České Velenice, Rapšach) zpět k Čechům. Jako pohraniční oblast bylo současné území ERSN poznamenáno poválečným odsunem německy mluvícího obyvatelstva a s tím spojenými následnými snahami o dosídlení. To však bylo z důvodu vybudování „železné opony“ a vytvoření zakázaného a pohraničního pásma přerušeno. To všechno zanechalo v této oblasti výrazné stopy v podobě úplně zaniklých či opuštěných a chátrajících sídel.

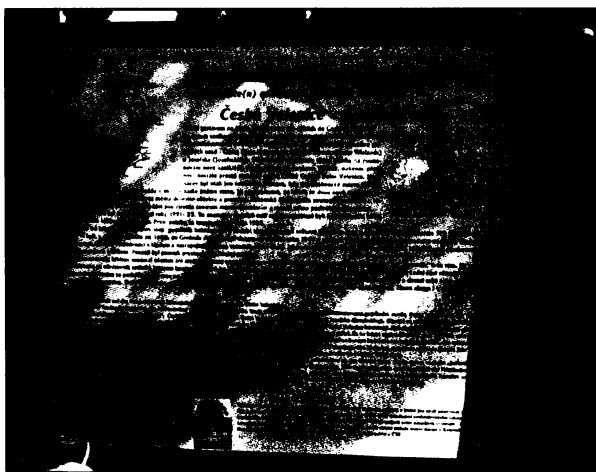
„Bohatá“ historie je na území ERSN viditelná dodnes. Mezi společenské atraktivity patří jednak zámky (např. Hluboká nad Vltavou, Červená Lhota, Rosenau), hrady (např. Heidenreichstein, Weitra, Raabs an der Thaya, Landštejn), tvrze (např. Žumberk), kláštery (např. Geras, Zwettl) a poutní místa (např. Dobrá Voda) či lidová architektura popř. technické památky. V regionu bylo díky tomu vybudováno několik naučných stezek s historicko-vlastivědným zaměřením, či možností poznat život lidí v minulosti (např. NS Paměti Vitorazska či NS Řemeslo na řece).

Obr. 5 Poutní kostel Panny Marie Dobré rady v Dobré Vodě

Zdroj: vlastní foto

Obr. 6 Informační tabule NS Paměti Vitorazska

Zdroj: vlastní foto

Euroregion Silva Nortica je i místem s bohatým kulturním programem. Každoročně se tu pořádá mnoho slavností (př. Táborské slavnosti, Holašovické slavnosti), koncertů (př.mezinárodní festival varhanní hudby v klášteře v Zwettlu, či folklórní koncerty pořádané v Třeboni), ale i výstav apod. To vše rozšiřuje nabídku trávení volného času a dělá region atraktivní pro rozvoj cestovního ruchu.

5.2.4 Charakteristika sídelního uspořádání

V modelovém území ERSN se nachází celkem 511 obcí. Ovšem jejich rozložení je dosti nerovnoměrné, neboť 400 z nich je na české straně. Už tyto hodnoty napovídají o velice rozlišné sídelní struktuře mezi českou a rakouskou částí ERSN. Ta česká je mnohem roztržitější. Navíc mnoho obcí má i několik místních částí, což zmíněnému ještě více napomáhá.

Při bližším pohledu na velikostní strukturu obcí (viz tab. 7) zjistíme propastný rozdíl v počtech obcí do 499 obyvatel. V české části jich je 285 (tvoří téměř 2/3), zatímco v rakouské se nachází jen 1. Malé obce mají oproti velkým velice omezené možnosti ve všech směrech, z nichž nejvíce je patrný nedostatek financí a personálních kapacit. V takovýchto podmínkách je velice obtížné danou obec rozvíjet, a to i pomocí přeshraničních aktivit. Na úrovních nejmenších obcí se pak nejvíce projevuje odlišnost v aktivitě představitelů obce. Pro takové obce by bylo možným řešením často diskutované slučování.

Tab. 7 Rozdělení obcí dle velikostních skupin, území ERSN

Velikostní skupina obcí	Počet obcí	
	Rakouská část ERSN	Česká část ERSN
-199	0	154
200 - 499	1	131
500 - 999	27	55
1000 - 1999	57	26
2000 - 4999	19	22
5000 - 9999	5	8
10000 - 19999	1	0
20000 - 49999	1	3
50000 - 99999	0	1
100000+	0	0
Celkem	111	400

Zdroj: Český statistický úřad (2007b), Das Land Niederösterreich (2007a), vlastní zpracování

Další odlišnost v sídelní struktuře částí ERSN představuje nepřítomnost velkého centra v rakouské části oproti české, kde jím jsou České Budějovice. Největším městem v rakouské části je Krems s pouhými cca 23 tis. obyvateli (České Budějovice cca 97 tis.

obyvatel), který se navíc nachází daleko od hranic. Kromě již zmíněného Kremsu hranici 10 tis. obyvatel překračuje už jen Zwettl (něco málo přes 11 tis. obyvatel). Na druhou stranu i menší města mohou být pro danou oblast významná např. Gmünd, Schrems, Waidhofen an der Thaya. Ty můžeme připodobnit k české Třeboni, Dačici či Novým Hradům. Odhalené odlišnosti mezi sídelní strukturou rakouské a české části mohou mít vliv na některá další hodnocení, což je bráno na vědomí.

5.2.5 Základní demografická charakteristika

V modelovém území bylo po několik desetiletí možno pozorovat úbytky obyvatelstva, a to hlavně ve venkovských oblastech v blízkosti státních hranic. Situace se začala zlepšovat až na počátku 90. let, po pádu železné opony (Program Iniciativy společenství Interreg IIIA Česká republika – Rakousko 2000(4)-2006 2005).

Podle údajů z roku 2001 modelové území ERSN zaujímá plochu necelých 11 tis. km² a žilo v něm 668 445 obyvatel. Větší část z něj představuje ta česká, a to jak počtem obyvatel (66,5 %), tak i rozlohou (56,7 %). Průměrná hustota zalidnění za celé území má hodnotu 62,8 obyvatel na km², přičemž hustěji zalidněná je česká část (73,6 obyvatel na km²) než rakouská (48,6 obyvatel na km²). V české části tuto hodnotu významně ovlivňuje Českobudějovicko. Díky tomu hodnota hustoty zalidnění v české části ERSN převyšuje hodnotu Jihočeského kraje (62 obyvatel na km²). Hodnota rakouské části je naopak při srovnání s Dolním Rakouskem (80,6 obyvatel na km²) výrazně nižší. Nej hustěji zalidněnou oblastí je tedy na české straně ORP České Budějovice, na rakouské okres Krems-Stadt, v jehož případě na tuto vysokou hodnotu má vliv hlavně jeho malá rozloha (jedná se o městský okres).

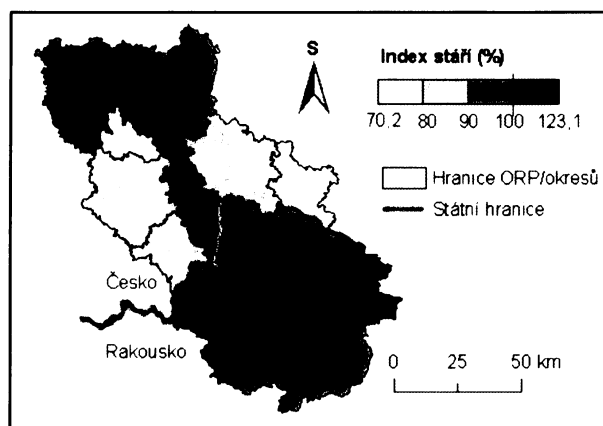
Tab. 8 Rozloha, počet obyvatel a hustota zalidnění v částech ERSN, rok 2001

Území	Rozloha (km ²)		Počet obyvatel (rok 2001)		Hustota zalidnění (obyv./km ²)
	Abs.	%	Abs.	%	
Rakouská část ERSN	4613,7	43,3	224 401	33,5	48,6
Česká část ERSN	6035,1	56,7	444 044	66,5	73,6
ERSN celkem	10648,8	100,0	668 445	100,0	62,8

Zdroj: Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007)
Das Land Niederösterreich (2007a), vlastní zpracování

Porovnávána byla také věková struktura obyvatel obou částí ERSN (za rok 2001). Z ní vyšla lépe česká část, kde byly zjištěny nižší hodnoty podílu obyvatel nad 65 let (česká část ERSN = 14,1 %, rakouská část ERSN = 18 %), díky nimž je i index stáří oproti rakouské části nízký. Index stáří je znázorněn v obr. 7.

Obr. 7 Index stáří v české a rakouské části ERSN, rok 2001

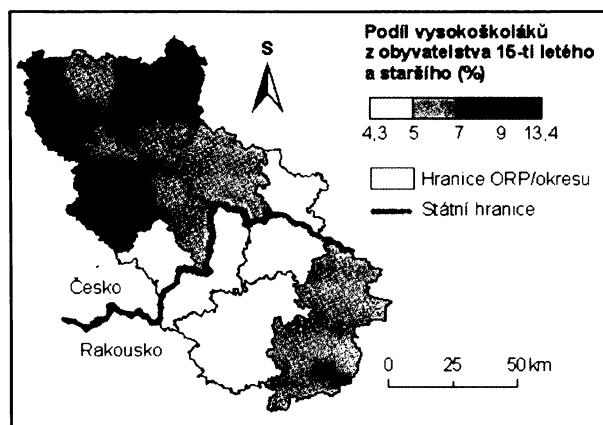

Zdroj: Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007), Statistik Austria (2003), vlastní zpracování

Z něj lze vypočítat, že v české části ERSN žádná ORP nepřesahuje index stáří s hodnotou 100, což by znamenalo vyšší počet obyvatel s věkem 65 + než obyvatel ve věkové skupině 0-14. V rakouské části však této hodnoty dosahují čtyři okresy ze šesti. Podíl obyvatel v produktivním věku je o málo vyšší v české části (69,3 %) než v rakouské (65,3 %). Z hlediska věkové struktury je tedy na tom lépe česká část euroregionu.

Jako charakteristika obyvatelstva byl dále hodnocen podíl vysokoškoláků na obyvatelstvu 15-ti letém a starším. Obr. 8 nabízí pohled na regionální rozložení tohoto podílu v rámci modelového území ERSN.

Obr. 8 Podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva z obyvatel 15-ti letých a starších, území ERSN, rok 2001

Zdroj: Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007), Das Land Niederösterreich (2007a), vlastní zpracování

Vzhledem k venkovskému charakteru obcí rakouských příhraničních okresů Gmünd, Waidhofen an der Thaya a Zwettl, je zde tento podíl nízký (do 5 %), neboť je známo že vysokoškolsky vzdělané obyvatelstvo se koncentruje v městských oblastech,

v tomto případě je to v okrese Krems-Stadt (13,2 % vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva z obyvatel 15-ti letých a starších). Česká část Silvy Norticy je na tom o něco lépe, neboť se zde vyskytuje více větších měst (Tábor, Písek, České Budějovice), kde dochází také ke koncentraci vysokoškoláků. Nejnižší hodnoty tohoto ukazatele vykazují pak ORP Nové Hrady a Dačice, které mají spíše venkovský charakter. Vyšší vzdělanost tedy vykazují ORP / okresy s výraznými městskými centry, které mají všeobecně lepší podmínky pro přeshraniční spolupráci.

5.2.6 Ekonomické charakteristiky

Mezi Jihočeským krajem a Dolním Rakouskem, resp. regionem Waldviertel, kde se nachází modelové území ERSN, existují výrazné rozdíly jak v HDP (PPS) na 1 obyvatele, tak v HDP dle sektorů, což přibližuje tab. 9.

Tab. 9 HDP (PPS) na 1 obyvatele a HDP dle sektorů, regiony NUTS III Waldviertel a Jihočeský kraj a jim nadřazené územní jednotky, rok 2003

Území	Celkem (mil. euro)	HDP dle sektorů (%)			HDP (PPS) na 1 obyvatele	
		Rok 2003			Rok 2003	
		Primer	Sekunder	Tercier	Index národní = 100	Index EU25 = 100
Waldviertel	4 064	6,7	34	59,3	72,6	87,7
Dolní Rakousko	31 279	3,8	35,8	60,3	80,1	96,8
Rakousko	204 285	1,9	30,1	68	100	120,9
Jihočeský kraj	4 056	5,5	40,8	53,7	89,7	60,9
Česko	73 764	3	37,3	59,6	100	67,8
EU25	-	-	-	-	x	100

Zdroj: Operační program Cíl Evropská územní spolupráce Rakousko - ČR 2007-2013 (2007), vlastní zpracování

Jihočeský kraj v roce 2003 dosahoval hodnoty pouze 60,9 % průměru HDP (PPS) na 1 obyvatele v EU 25, zatímco region Waldviertel 87,7 %. U obou sledovaných území to však byla hodnota nižší než národní hodnota vztažená k průměru EU25 (Česko 67,8 %, Rakousko 120,9 %). Pokud by byl sledován rozdíl mezi dotčenými regiony vzhledem k jejich nadřazeným celkům, opět by oba zaostávaly.

Tab. 9 také nabízí pohled na HDP dle sektorů včetně celkového HDP za všechny sektory. V celkovém HDP regionu Waldviertel (4064 mil euro) a Jihočeský kraj (4056 mil. euro) nejsou na první pohled téměř žádné rozdíly. Když se ale vezme v úvahu např. počet zaměstnaných obyvatel, kterých je v Jihočeském kraji téměř 296 tis. a ve Waldviertlu 112 tisíc, tak je nutné konstatovat, že Jihočeský kraj má vzhledem k těmto hodnotám celkové HDP nižší.

Podíl jednotlivých sektorů na tvorbě celkového HDP je pak ve sledovaných územích podobný. Podíl primeru i sekunderu je u obou území vyšší než podíl národní a podíl terciery vykazuje hodnoty nižší než národní. Tomu odpovídá i struktura zaměstnanosti. Nutno ovšem upozornit, že ta je z roku 2001. Nepředpokládají se však výrazné výkyvy. Srovnání obou částí ERSN s vyššími územními celky ve struktuře zaměstnanosti pak poskytuje tab. 10.

Pro modelové území je charakteristický vyšší podíl zaměstnaných v primeru, a to jak na české straně ERSN (7,8 % oproti republikové hodnotě 4,8 %), tak i na rakouské (12,7 % oproti republikové hodnotě 4,3 %). Do jisté míry je to ovlivněno přírodními podmínkami a historickým vývojem. Například na české straně je pro tuto oblast tradiční rybníkářství, je zde kolem 7000 rybníků.

Tab. 10 Struktura zaměstnanosti v české a rakouské části ERSN a její srovnání s příslušnými vyššími územně-správními celky, rok 2001

	Podíl (%) ekonomicky aktivních obyvatel		
	Primer	Sekunder	Tercier
Česká část ERSN	7,8	40,8	51,4
Jihočeský kraj	8,1	41,9	50,0
Česko	4,8	41,6	53,6
Rakouská část ERSN	12,7	29,3	58,0
Dolní Rakousko	7,3	29,7	63,0
Rakousko	4,3	29,9	65,8
ERSN celkem	9,2	37,5	53,3

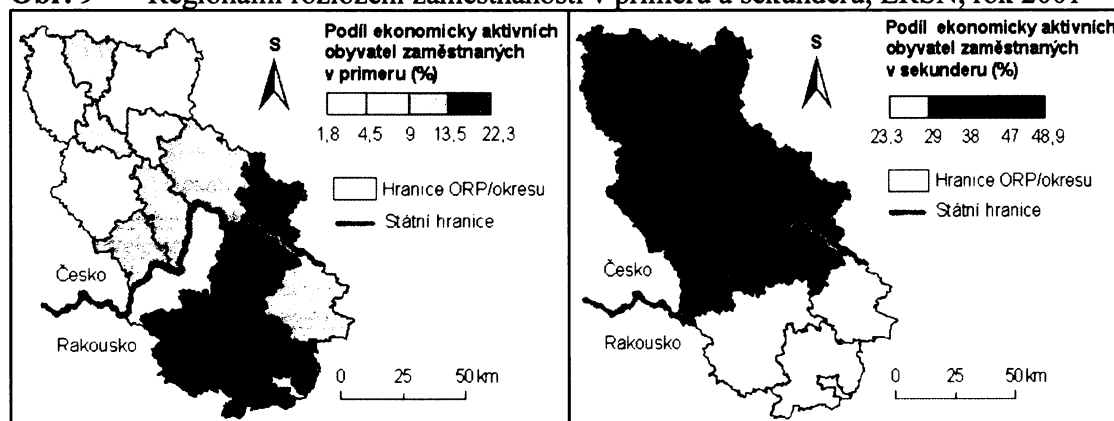
Zdroj: Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007), Das Land Niederösterreich (2007a), vlastní zpracování

Zaměstnanost v sekunderu je vyšší v české části, kde tato hodnota (40,8 %) avšak je o málo nižší než hodnota krajská a národní. V rakouské části je oproti tomu v sekunderu zaměstnáno pouze 29,3 % ekonomicky aktivních obyvatel, což představuje téměř stejnou hodnotu, jako vykazuje Dolní Rakousko (29,7 %). Obě části ERSN však mají vůči národním hodnotám podprůměrnou zaměstnanost v terciery, což je překvapivé, neboť se jedná o turisticky zajímavou a oblíbenou oblast, kde by se dala předpokládat rozvinutější infrastruktura služeb a zaměstnanost v ní. Pro možné rozvíjení služeb spojených s cestovním ruchem by se pak dalo využít i programů pro přeshraniční spolupráci.

Regionální disparity v zaměstnanosti ekonomicky aktivních obyvatel v primeru, sekunderu a terciery, ukazuje obr. 9. Zaměstnanost v primeru je nejvyšší v rakouské části ERSN v okrese Krems–Land (22,3 %), v české v ORP Dačice (13,6 %). V rakouské části má nejnižší hodnotu městský okres Krems–Stadt (1,8 %) a okres Gmünd (9 %), kde je to mj. dáno i přírodními podmínkami (vyšší nadmořské výšky, zalesněnost), ale i zaměřením

na průmysl už od konce 19. století, na české straně je jím ORP České Budějovice (4 %), které je hustěji zalidněné a kde se nachází krajské město České Budějovice. Zaměstnanost v sekundě je naopak vyšší v české části ERSN, kde dominují ORP Týn nad Vltavou, Soběslav a Dačice. Okresy na druhé straně hranice jsou pak charakterizovány nízkým podílem zaměstnaných v sekundě. Výjimku tvoří okres Gmünd, jehož hodnota sahá až přes 40 % (42,1 %).

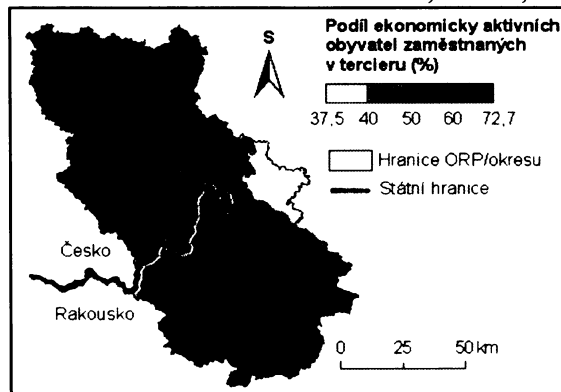
Obr. 9 Regionální rozložení zaměstnanosti v priměru a sekundě, ERSN, rok 2001

Zdroj: Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007), Das Land Niederösterreich (2007a), vlastní zpracování

Se zaměstnaností v terciéru je na tom lépe rakouská část ERSN a okresy Krems-Stadt a Horn. V české části patří mezi ORP s nejvyšší zaměstnaností ekonomicky aktivních obyvatel ve službách ORP České Budějovice, Písek a Tábor, tedy ty ORP, kde se vyskytují významnější centra. Vůbec nejnižší hodnotu tohoto ukazatele v rámci sledovaného euroregionu vykazuje ORP Dačice, které má spíše zemědělsko-průmyslové zaměření.

Obr. 10 Regionální rozložení zaměstnanosti v terciéru, ERSN, rok 2001

Zdroj: Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007), Das Land Niederösterreich (2007a), vlastní zpracování

Hodnoty nezaměstnanosti představuje tab. 11. Jak v regionu Waldviertel, tak v Jihočeském kraji je hodnota míry nezaměstnanosti nižší, než je národní průměr. Region Waldviertel však vzhledem ke Spolkové zemi Dolní Rakousko, kam spadá, vykazuje míru nezaměstnanosti mírně zvýšenou. Bohužel se nepodařilo získat novější data za rakouské okresy, proto je zde uveden pouze tento přehled. Lze však předpokládat, že hodnoty míry nezaměstnanosti budou vyšší v odlehlějších venkovských oblastech, kde není tolik pracovních příležitostí.

Tab. 11 Míra nezaměstnanosti (% , rok 2005) a její změna mezi lety 2001 a 2005, regiony NUTS III Waldviertel a Jihočeský kraj a jim nadřazené územní jednotky

Území	Míra nezaměstnanosti (%)	Změna míry nezaměstnanosti (%)
	Rok 2005	Období 2001 - 2005
Waldviertel	4,7	19,5
Dolní Rakousko	4,3	42,4
Rakousko	5,2	49,4
Jihočeský kraj	5	-5,4
Česko	7,9	-1,5

Zdroj: Operační program Cíl Evropská územní spolupráce Rakousko - ČR 2007–2013 (2007), vlastní zpracování

Na závěr hodnocení ekonomických charakteristik je připojena ještě tab. 12, kde je uveden hrubý měsíční výdělek (v eurech) za regiony NUTS III a jim nadřazené územní celky. Mezi českou a rakouskou částí euroregionu existují významné rozdíly v hrubém měsíčním výdělkem. Ten rakouský je více jak třikrát vyšší než český, což může mít za následek zvýšenou dojížděku Čechů bydlících bezprostředně na hranicích do Rakouska.

Tab. 12 Hrubé měsíční výdělky v regionech NUTS III Waldviertel a Jihočeský kraj a jim nadřazených územních jednotkách v roce 2004

Území	Hrubý měsíční výdělek (euro)
	Rok 2004
Waldviertel	1817
Dolní Rakousko	1911
Rakousko	1972
Jihočeský kraj	535
Česko	574

Zdroj: Operační program Cíl Evropská územní spolupráce Rakousko - ČR 2007–2013 (2007), vlastní zpracování

5.2.7 Dopravní vazby a propustnost hranice

Propustnost hranice může ovlivňovat i kontakty, které jsou přes ní uskutečňované, ve smyslu větších možností (myšleno více míst pro přechod hranic) pro případné kontakty

při propustnější hranici. To je důležité např. při rozvíjení cestovního ruchu, pro který má toto území velké předpoklady.

Mezi oběma částmi euroregionu je v současné době možné uskutečňovat kontakty jen prostřednictvím hraničních přechodů, které představují místa, v nichž je hranice oboustranně propustná. Samozřejmě záleží na jejich počtu, rozmístění a charakteru. Proto zde bude věnována pozornost právě hraničním přechodům, jejich intenzitě a rozmístění, a také jejich propojení na dopravní a sídelní síť v modelovém území. Jaké jsou potenciální možnosti rozvoje kontaktů obou částí ERSN bude zjišťováno na základě výpočtu některých teoretických ukazatelů a jejich hodnocení. Ukazatele byly převzaty od Haláse (2005) a Řeháka (1999).

Na hranici oddělující českou a rakouskou část Silvy Norticy je v současné době v provozu 7 hraničních přechodů, z toho 1 železniční a 6 silničních (viz tab. 13 a obr. 11). Hraniční přechod Vratěšín–Oberthürnaui byl také mezi ně zařazen, ačkoliv nepropojuje českou a rakouskou část ERSN ale jen rakouskou část s jiným územím Česka, které není zahrnuto do sledovaného euroregionu. V modelovém území existuje ještě 10 turistických hraničních přechodů, resp. „turistických stezek“, kde mohou hranici přecházet pěší, cyklisté a ve většině případů i jezdci na koních a lyžaři. Ty však nebudou do hodnocení zařazeny, neboť mají pouze lokální význam.

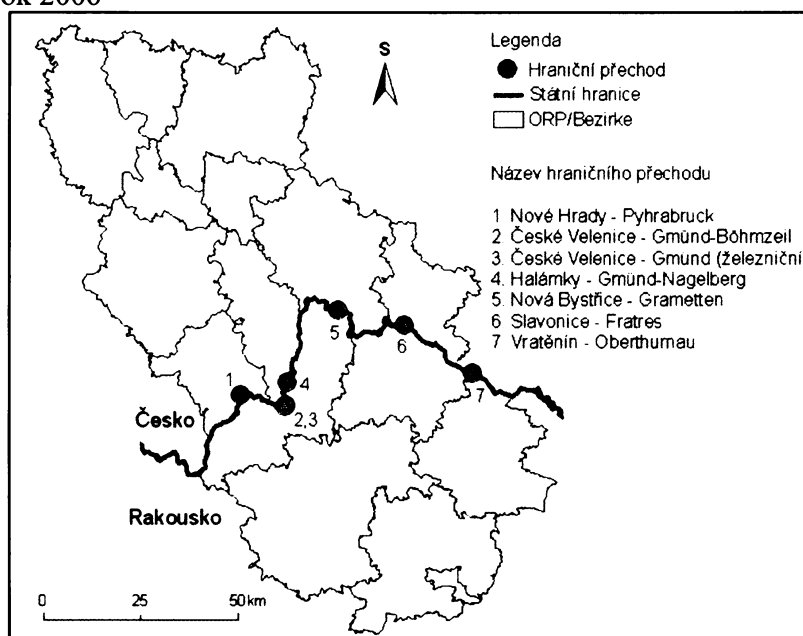
Tab. 13 Hraniční přechody mezi českou a rakouskou částí ERSN, květen 2006

Hraniční přechod	Rozsah dopravy	Provozní doba
Silniční		
Nové Hrady - Pyhrabruck	P,C,M,OA,B,N1	6-22 hod.
České Velenice - Gmünd-Böhmzeil	P,C,M,OA,B,N	nepřetržitá
Halámky - Gmünd-Nagelberg	P,C,M,OA,B,N	nepřetržitá
Nová Bystřice - Grametten	P,C,M,OA,B,N	nepřetržitá
Slavonice - Fratres	P,C,M,OA,B,N1	6-24 hod.
Vratěšín - Oberthürnaui	P,C,M,OA,B,N1	6-22 hod.
Železniční		
České Velenice - Gmünd	OS+N	nepřetržitá

Pozn.: silniční hraniční přechody: P - pěší, C - cyklisté, M - motocykly, OA - osobní automobily, B - autobusy, N - nákladní vozidla bez omezení tonáže, N1 - nákladní vozidla do celkové hmotnosti 3,5 t
 železniční hraniční přechody: OS - osobní, N - nákladní vlaky

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR (2007), vlastní zpracování

Obr. 11 Silniční a železniční hraniční přechody mezi českou a rakouskou částí ERSN, rok 2006

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR (2007), vlastní zpracování

Délka hranice mezi oběma částmi ERSN je 128 km (započten je i úsek, kde se nachází hraniční přechod Vratěnin). Jeden hraniční přechod tedy v průměru připadá na 21,3 km hranice (= intenzita silničních hraničních přechodů ve sledovaném úseku hranice), počítáme-li jen se silničními hraničními přechody. Pokud započteme i železniční, tato hodnota se samozřejmě sníží, a to na 18,3 km. To platí pro celou hraniční linii i s její členitostí. Když je členitost výraznější může být lepší použití ukazatele průměrná vzdušná vzdálenost dvou sousedních hraničních přechodů (Halás 2005). Tento postup lze také použít v případě, že neznáme délku hraniční linie v námi sledovaném území. Pro území ERSN a pouze silniční hraniční přechody má tento ukazatel hodnotu 15,5 km. Ve srovnání s hodnotou počítanou pro celou námi sledovanou hraniční linii (i s její členitostí) je to hodnota výrazně nižší. Nižší je i pokud ji budeme srovnávat s údajem za celou česko-rakouskou hranici, jejíž průměrná vzdušná vzdálenost dvou sousedních silničních hraničních přechodů činí 17,1 km. Intenzita silničních hraničních přechodů na hranici mezi částmi ERSN je tedy ve srovnání s celou česko-rakouskou hranicí vyšší, což je dobré pro uskutečňování kontaktů v námi sledovaném území.

Hodnocení propustnosti hranice může být také prováděno na základě tzv. „míry propustnosti hranice“ dle Řeháka (1999). Jeho metoda spočívá ve vytyčování kroku o určité vzdálenosti do mapy se zvolenou hraniční linií, kde jsou zaznačeny i hraniční přechody (v našem případě se jednalo o 20 km kroky vytyčované do mapy s měřítkem

1: 400 000), a to jak ve směru hodinových ručiček, tak i proti směru hodinových ručiček. Ve vzniklé osnově (kterou tvoří jednotlivé 20 km úseky vytýčené z obou stran – hranice je tedy rozdělena na úseky dlouhé v průměru 10 km) jsou pak zaznamenávány počty hraničních přechodů, opět ve směru i proti směru chodu hodinových ručiček, a ze zjištěných hodnot se počítá průměr. Čím je daná hodnota vyšší, tím je i propustnost hranice vyšší, neboť se na sledované hraniční linii vyskytuje více hraničních přechodů.

Dle této metody aplikované na hranici dělicí ERSN, byla vypočtena míra propustnosti hranice o hodnotě 1,4. Jedná se tedy o stejnou hodnotu, která vyšla Řehákovi (1999) jednak za celý úsek česko-rakouské hranice, ale také za hranici Jižních Čech a Rakouska. Navíc díky jím vypočteným hodnotám za jednotlivé úseky a podúseky českého pohraničí je možné srovnání. Z toho vychází česko-rakouský úsek a tedy i úsek hranice ERSN nejhůře, což bychom vzhledem k historii česko-rakouské hranice, která byla do roku 1918 vnitřní hranicí, neočekávali. Stejně tak bychom neočekávali, že právě na této hranici vznikne poslední euroregion v Česku, tedy námi zkoumaný ERSN.

Dalším důležitým ukazatelem pro hodnocení propustnosti tentokrát však nejen hraniční linie, ale i příhraničního regionu (myšleno pás příhraničních okresů) je tzv. „relativní propustnost“ (Řehák 1999). Propustnost je zjišťována jednak vůči zahraničí, a to počtem hraničních přechodů, a jednak vůči vnitrozemí prostřednictvím počtu všech silnic (železnic) prořatých okresní hranicí ve směru do vnitrozemí. A právě hodnota poměru počtu všech silnic (popř. železnic) prořatých okresní hranicí ve směru do vnitrozemí a počtu hraničních přechodů je hodnota relativní propustnosti. Aby nedošlo ke zkreslení údajů různými významy komunikací, je možné jim podle významu přidělit váhy.

Ukazatel bude počítán za českou i rakouskou část ERSN, resp. za jednotlivé příhraniční okresy a v úvahu budou brány pouze komunikace 1. a 2. třídy a silniční hraniční přechody. V rámci české části se tedy jedná o okresy České Budějovice a Jindřichův Hradec. Směrem do zahraničí má lepší dostupnost okres Jindřichův Hradec, jehož relativní propustnost je 5,25 (okres České Budějovice = 20). Jeho styčné území se státní hranicí je několikanásobně delší než okresu České Budějovice (ten má protáhlý tvar) a nachází se na ní čtyři hraniční přechody (bez započtení železničního přechodu České Velenice–Gmünd), kdežto okres České Budějovice disponuje jen jedním. Samozřejmě pro výpočet tohoto ukazatele je důležitý i počet komunikací, které vedou směrem do vnitrozemí. Ten je u obou sledovaných okresů téměř shodný (5 silnic 1. třídy u obou okresů a 15 komunikací 2. třídy – okres České Budějovice a 16 komunikací 2. třídy okres Jindřichův Hradec). Okres České Budějovice s hodnotou relativní propustnosti 20 má

dobré dopravní spojení do vnitrozemí, ale vůči zahraničí je jeho otevřenost menší. I okres Jindřichův Hradec má lepší propojení s vnitrozemím než se zahraničím, ale hodnota relativní propustnosti je díky vyššímu počtu hraničních přechodů daleko nižší než u okresu České Budějovice. Můžeme tedy říci, že větší dopravní otevřenost vůči zahraničí má okres Jindřichův Hradec, a otevřenost obou okresů vůči vnitrozemí je podobná.

Použitím stejného postupu uplatněného v české části ERSN na rakouskou část nám vyjde, že nejotevřenějším okresem směrem do zahraničí je Gmünd (1,75). Ten má nejdelsí styčné území s českou částí ERSN a jsou zde čtyři silniční hraniční přechody. Počet silnic 1. a 2. třídy směřujících přes okresní hranice je celkem 6. Zbylé dva příhraniční okresy Waidhofen an der Thaya a Horn mají pouze po jednom silničním hraničním přechodu, což už napovídá o jejich nižší otevřenosti vůči české části ERSN. Počet komunikací 1. a 2. třídy v okrese Waidhofen an der Thaya je 6 a v okrese Horn 8. Snadnější dopravní spojení do vnitrozemí má tedy okres Horn (relativní propustnost 8) než Waidhofen an der Thaya (relativní propustnost 6).

Tab. 14 Hodnoty relativní propustnosti za příhraniční okresy ERSN

Okres	Počet silničních hraničních přechodů	Počet komunikací 1. a 2. třídy	Relativní propustnost
České Budějovice	1	20	20
Jindřichův Hradec	4	21	5,25
Gmünd	4	7	1,75
Waidhofen an der Thaya	1	6	6
Horn	1	8	8

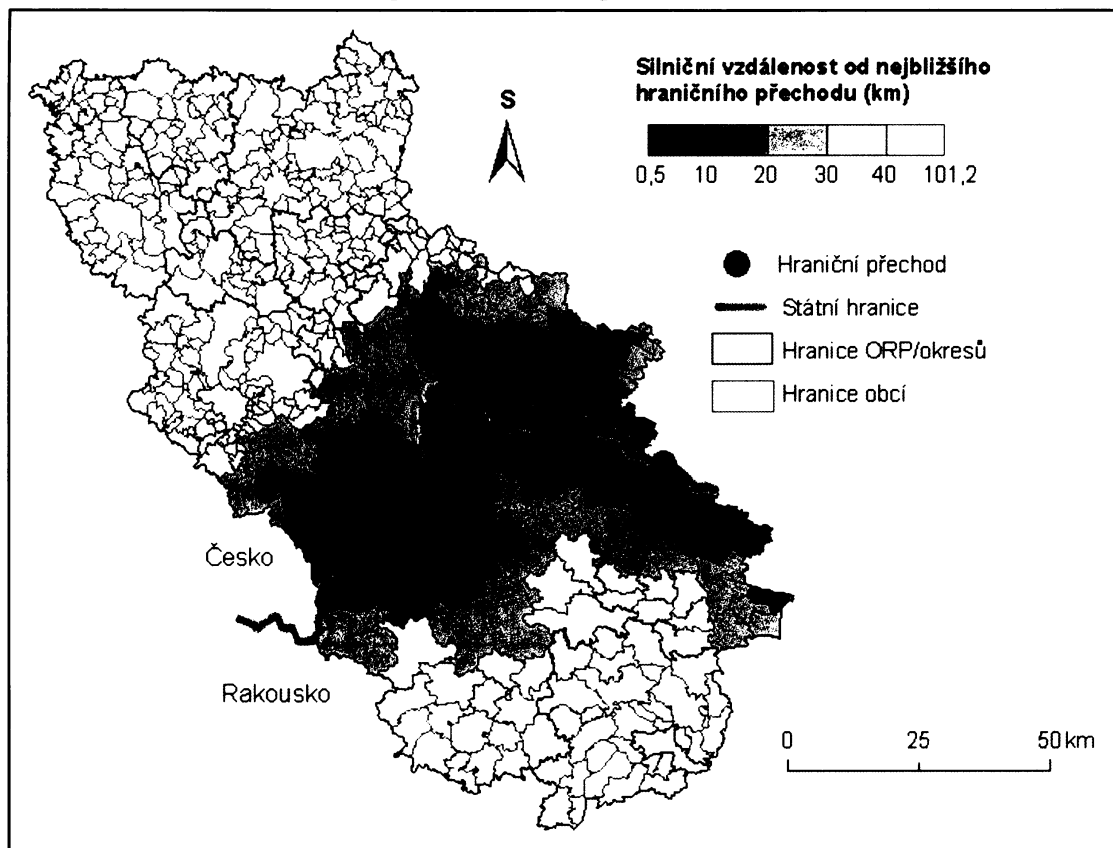
Zdroj: Österreich (1999), Kartografie Praha, a.s. (2005), vlastní zpracování

Pro přeshraniční kontakty je také důležitá dostupnost jednotlivých obcí (konkrétně centra obce) od státní hranice, resp. od hraničního přechodu, kterou můžeme vyjádřit silniční vzdáleností od nejbližšího silničního hraničního přechodu. Vzdálenost obce k nejbližšímu hraničnímu přechodu byla zjišťována pomocí portálu „Google Maps“, kde je možné spočtení silniční vzdálenosti z místa A do místa B.

Z tohoto pohledu jsou na tom nejhůře obce z vnitrozemských (ke státní hranici nepřiléhajících) ORP/okresů. Pokud by byly hodnoceny pouze ORP/okresy přiléhající k hranici, tak nejhůře je se zahraničím propojena oblast na styku ORP Třeboň a ORP Jindřichův Hradec (oblast severovýchodně od Chlumu u Třeboně). Dochází tu k tomu, že obce s nejkratší vzdušnou vzdáleností ke státní hranici mají vzhledem k neexistenci silničního hraničního přechodu a stávající silniční síti k nejbližšímu silničnímu hraničnímu přechodu dále, než obce, které mají vzdušnou vzdálenost ke státní hranici vyšší.

V rakouské části ERSN má špatnou propojenost jižní část okresu Gmünd, kde chybí hraniční přechod. Přeshraniční vazby a kontakty jsou také do jisté míry ovlivněny charakterem sídel na obou stranách hranice. Komunikační vzdálenost obcí od hraničního přechodu je znázorněna na obr. 12.

Obr. 12 Komunikační dostupnost hraničního přechodu obcí ERSN

Zdroj: Google maps (2007), vlastní zpracování

5.2.8 Shrnutí

Jako velkým problémem pro přeshraniční spolupráci se ve sledovaném území jeví sídelní roztržitost české části ERSN s vysokým podílem obcí do 499 obyvatel a s ní spojené nedostatečné finanční i personální kapacity. Dále by to mohla být nepřítomnost stejně velkého centra v rakouské části ERSN, jako jsou v české části České Budějovice, a do jisté míry i převážně venkovský a částečně i zemědělský charakter sledovaného území. Navíc byla zjištěna ve srovnání s jinými úseky českého pohraničí nižší propustnost hranice, což může být také překážkou pro přeshraniční spolupráci. I když na druhou stranu je intenzita silničních hraničních přechodů ve sledovaném území vzhledem k celé česko-rakouské hranici vyšší. Jako okres, který má nejlepší dostupnost na druhou stranu hranice je na rakouské straně okres Gmünd a na české okres Jindřichův Hradec, v rámci jejichž

území se však také vyskytují rozdíly vzniklé na základě přírodních podmínek, hustoty zalidnění, historických událostí, ale i nedostatečné infrastruktury. Do budoucna se však situace s propustností hranice změní / zlepší, neboť se Česko na konci roku 2007 stane součástí Schengenského systému.

Jako příznivou charakteristiku daného území je pak nutno vidět mnoho společenských atraktivit a také zachovalé přírodní prostředí, které může být využito k rozvoji cestovního ruchu, v tomto případě hlavně turistiky a cykloturistiky, ale i např. v zimě běžeckého lyžování, a to společně na obou stranách hranice. Dalším pozitivem může být celkem příznivá věková struktura, a to hlavně v české části ERSN a mj. také společná část minulosti. Podpora EU prostřednictvím programů pro přeshraniční spolupráci tak může jednak přispět k rozšiřování stávajících kontaktů a vazeb přes hranice a zároveň tak podpořit rozvoj celého sledovaného území.

Přínosem pro modelové území je také bezpochyby fungování regionálních rozvojových agentur, a to nejen v oblasti rozvoje cestovního ruchu. Na české straně to je RERA, na rakouské Regionalmanagement Waldviertel, na jehož chodu se podílí Regionalmanagement Niederösterreich a Europaplattform pro Waldviertel.

Tab. 15 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • zachovalé přírodní prostředí s řadou chráněných území a přírodních zajímavostí • významný kulturně-historický potenciál (historická městská jádra, hrady, zámky, církevní stavby atd.) • část společné minulosti • příznivý demografický vývoj v české části ERSN • existence regionálních rozvojových agentur a jejich zapojení do přeshraničních projektů • úspěšně realizované přeshraniční projekty jako ukázka praktických možností 	<ul style="list-style-type: none"> • vysoký podíl obcí do 499 obyvatel v české části ERSN • neúměrně velký význam zemědělství, a to hlavně v rakouské části • nižší zaměstnanost v terciéru - málo rozvinutý sektor služeb • výrazné rozdíly v HDP (PPS) na 1 obyvatele a ve mzdách mezi českou a rakouskou částí ERSN
Příležitosti	Rizika/hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • vzhledem k dobrým rámcovým podmínkám další rozvoj cestovního ruchu a s ním spojených služeb • vytváření sítí a kooperačních vztahů a s tím spojené rozšíření trhů obou regionů větší možnosti v získávání financí z EU než ve vnitrozemí 	<ul style="list-style-type: none"> • tlak na úroveň mezd, vytlačování místních pracovních sil pracovníky ze sousedních regionů • zostření konkurence jak v oblasti podnikání, tak na trhu • zvýšení rozdílů mezi úspěšnými a méně úspěšnými regiony

Zdroj: Operační program Cíl Evropská územní spolupráce Rakousko - ČR 2007–2013 (2007), Jeřábek (2001), vlastní zpracování

5.3 Realizace přeshraniční spolupráce v modelovém území

Realizaci přeshraniční spolupráce v rámci území ERSN můžeme hodnotit na základě projektů, které vznikly za finanční podpory EU v rámci programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA a v Česku před jeho vstupem do EU i v rámci programu Phare CBC. Podrobnější informace o obou programech byly mimo jiné obsahem kapitoly 3.3. Zde budou hodnoceny projekty z období 2000–2006, tedy období, za která máme dostupná data jak za českou část ERSN, tak i za rakouskou.

Přeshraniční spolupráce na území euroregionu bude mj. hodnocena na příkladu projektů podpořených z uvedených programů EU a dojde také na srovnání přeshraniční spolupráce vzhledem celému česko-rakouském pohraničí. Vzhledem k tomu, že Silva Nortica byla založena až v roce 2002, bylo jeho zapojení do přeshraniční spolupráce a realizování projektů možné až po tomto datu. Ale aktivita na jeho současném zájmové území byla vyvíjena už před vznikem zkoumaného euroregionu.

Hodnoceny budou počty projektů spolu s objemy financí, které na ně byly vynaloženy, a to sice v rámci jednotlivých územních celků, na české straně ORP, na rakouské okresů (Bezirke). Vyjádřené objemy financí nejsou však celkovými sumami potřebnými na projekt. Jde pouze o příspěvky EU, tedy peníze ze Strukturálních fondů, a s financemi z ostatních zdrojů (národní, soukromé) zde není kvůli datovým možnostem počítáno. Lokalizace jednotlivých projektů bude stanovována dle sídla žadatele projektu, které se ale nemusí vždy shodovat s místem realizace projektu. Důvodem tohoto postupu je hlavně nedostatek údajů o místu realizace daného projektu. Zvolený postup ale umožňuje „vystopování“ iniciátora přeshraničního projektu. Srovnáván bude také rozdíl mezi počtem projektů realizovaných členy euroregionu a nečleny. Aby byla dobře znatelná regionální diferenciací projektů přeshraniční spolupráce, bude vše kartograficky znázorněno. Na základě tohoto bude pak možné potvrdit či vyvrátit dvě ze čtyř stanovených hypotéz práce o vyšším počtu projektů realizovaných členy ERSN a o vyšší zapojenosti do přeshraniční spolupráce u subjektů sídlících v obcích blíže hranic či těchto obcí samotných a dále u subjektů sídlících v městských obcích nebo přímo měst samotných.

Mezi další hlediska, na základě kterých je možné hodnotit projekty přeshraniční spolupráce, patří obor / oblast projektu. Tedy to, zda se jedná o projekt např. z oblasti životního prostředí, podpory podnikání či kulturní. Obor / oblast projektu lze stanovit na základě priority a opatření, do kterých je projekt zařazen. U projektů typu „people to people“, tedy projektů podpořených z Fondu malých projektů / Dispozičního fondu, je pak nutné obor / oblast projektu stanovit na základě popisu projektu. Bohužel tento popis se

podářilo sehnat pouze za projekty realizované na české straně, což znemožňuje úplně potvrdit či vyvrátit hypotézu o nejvyšším počtu projektů z oblasti kultury a vzdělávání v rámci území ERSN.

Pokud to data umožní, budou projekty rozděleny na malé a velké, resp. na ty podpořené ze Společného fondu malých projektů / Dispozičního fondu – dále jen „malé“ a na ostatní – dále jen „velké“ projekty (tj. hlavně velké investiční projekty a za fungování Phare CBC v letech 2002 a 2003 i tzv. grantová schémata). Rozdíl mezi nimi je hlavně ve výši finančních prostředků potřebných k realizaci projektu a samozřejmě také v oboru / oblasti a typu projektu.

5.3.1 Objemy finančních prostředků poskytnutých na projekty přeshraniční spolupráce

Celkové sumy financí, které byly vyčleněny na program Iniciativy Společenství Interreg IIIA a Phare CBC pro česko–rakouské pohraničí v období 2000–2006 znázorňuje tab. 16.

Tab. 16 Objemy financí (mil.euro) vyčleněné na program Iniciativy Společenství Interreg IIIA a Phare CBC pro česko-rakouské pohraničí v období 2000–2006

Území	Česká část ERSN						Rakouská část ERSN		Celé území ERSN	
	Objem financí (mil. euro)			Objem financí (%)			Objem financí (mil. euro)	Objem financí (%)	Objem financí (mil. euro)	Objem financí (%)
	Phare CBC	Interreg IIIA	Celk.	Phare CBC	Interreg IIIA	Celk.				
Euroregion Silva Nortica	6,3	4,2	10,5	39,5	37,8	38,9	12,8	46,9	23,3	42,9
Ostatní příhraničí	9,7	6,8	16,5	60,5	62,2	61,1	14,5	53,1	31,0	57,1
Česko-rakouské pohraničí	16,0	11,0	27,0	100,0	100,0	100	27,3	100	54,3	100,0

Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007),

Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006b),

Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

Vyjadřuje, kolik financí bylo poskytnuto na českou a kolik na rakouskou stranu ERSN. Zároveň zachycuje objem finančních prostředků uplatněných na území Silvy Norticy a ve zbytku česko-rakouského pohraničí. Celkem tedy bylo v tomto pohraničí v období 2000–2006 uplatněno na přeshraniční spolupráci 54,3 mil. euro z fondů EU. Z toho bylo 27 mil. euro poskytnuto české straně (z toho 16 mil. Euro program Phare CBC CZ – AT) a 27,3 mil. euro straně rakouské. Pokud budou tyto prostředky děleny dle jejich využití v modelovém území a zbytku pohraničí, bude zjištěno, že do daného území

proudilo celkem 23,3 mil. euro (42,9 % z celkové částky), přičemž více financí bylo uplatněno v rakouské části euroregionu (12,8 mil. euro) než v české (10,5 mil. euro, z toho 60 % tj. 6,3 mil. euro ze Phare CBC). Zbytku území česko - rakouského pohraničí pak byla poskytnuta podpora na projekty přeshraniční spolupráce v částce 31 mil. euro, což je 57,1 % z celkové částky.

Ačkoliv jsou objemy financí poskytnuté české a rakouské straně téměř shodné (27 mil. euro – česká strana a 27,3 mil. euro – rakouská strana), rozloha území a počet obyvatel každé ze stran se liší. Stejně nejsou ani výchozí podmínky pro přeshraniční spolupráci (viz analýza území). Dopady přeshraniční spolupráce tak mohou nabývat odlišných rozměrů. Pokud se přepočtou objemy financí na 1000 obyvatel dané strany, je na tom s počtem 11 883 euro/1000 obyv. o málo lépe česká strana, neboť na rakouské straně to je 11 235 euro/1000 obyv. Kdyby však dané finance byly vztahovány k ploše území podpory, jednoznačně je na tom lépe rakouská strana, jejíž rozloha je téměř o polovinu menší než rozloha strany české. Při podobném srovnání české a rakouské části ERSN vyjdou pro českou část výrazně horší hodnoty, neboť má dvakrát více obyvatel a i rozloha je větší. Navíc objem financí je nižší než v rakouské části ERSN. Přehled výše zmíněných srovnání poskytuje tab. 17.

Tab. 17 Porovnání počtu obyvatel a rozlohy obou částí Euroregionu Silva Nortica a českého a rakouské příhraničí vzhledem k poskytnutým financím na projekty přeshr. spolupráce, 2000–2006

Území	Počet obyvatel (R1998/C2001*)	Rozloha (km ²)	Objem financí (mil. euro)	Objem financí/1000 obyv. (euro)	Objem financí/km ² (euro)
České příhraničí	2,27	24 043	27	11 883	1 123
Rakouské příhraničí	2,43	12 801	27,3	11 235	2 133
Česká část ERSN	0,45	6 035	10,5	23 540	1 740
Rakouská část ERSN	0,23	4 601	12,8	56 671	2 782

* R1998 – data za Rakousko jsou z roku 1998, C2001 – data za Česko jsou z roku 2001

Zdroj: Program Iniciativy společenství Interreg IIIA Česká republika – Rakousko 2000(4)-2006 (2005), vlastní zpracování

Tab. 18 a tab. 19 nabízejí srovnání projektů přeshraniční spolupráce a na ně poskytnutých financí v rámci samotného území ERSN, resp. mezi rakouskou a českou částí ERSN. V tab. 18 nalezneme absolutní počty projektů i na ně vynaložené finance, tab. 19 je pak vyjádřena relativně, v procentech.

Tab. 18 Srovnání absolutních počtů malých a velkých projektů a na ně poskytnutých financí z fondů EU mezi českou a rak. částí ERSN, období 2000–2006

Druh projektu	Česká část ERSN						Rakouská část ERSN		Celé území ERSN	
	Objem financí (mil. euro)			Počet projektů			Objem financí (mil. euro)	Počet projektů	Objem financí (mil. euro)	Počet projektů
	Phare* CBC	Interreg* IIIA	Celk.	Phare CBC	Interreg IIIA	Celk.				
Malé projekty	0,63	0,36	0,99	66	151	217	0,88	175	1,87	392
Velké projekty	5,69	3,81	9,50	21	43	64	11,9	40	21,42	104
Projekty celkem	6,32	4,16	10,49	87	194	281	12,8	215	23,29	496

*Phare CBC (období 2000–2003), Interreg IIIA (období 2004–2006)

Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007)

Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006b)

Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

Tab. 19 Srovnání podílů malých a velkých projektů a na ně poskytnutých financí z fondů EU mezi českou a rakouskou částí ERSN, období 2000–2006

Druh projektu	Česká část ERSN						Rakouská část ERSN		Celé území ERSN	
	Objem financí (%)			Podíl projektů (%)			Objem financí (%)	Podíl projektů (%)	Objem financí (%)	Podíl projektů (%)
	Phare* CBC	Interreg* IIIA	Celk.	Phare CBC	Interreg IIIA	Celk.				
Malé projekty	9,9	8,53	9,4	75,9	77,8	77,2	6,9	81,4	8,0	79,0
Velké projekty	90,1	91,47	90,6	24,1	22,2	22,8	93,1	18,6	92,0	21,0
Projekty celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

*Phare CBC (období 2000-2003), Interreg IIIA (období 2004-2006)

Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007)

Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006b)

Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

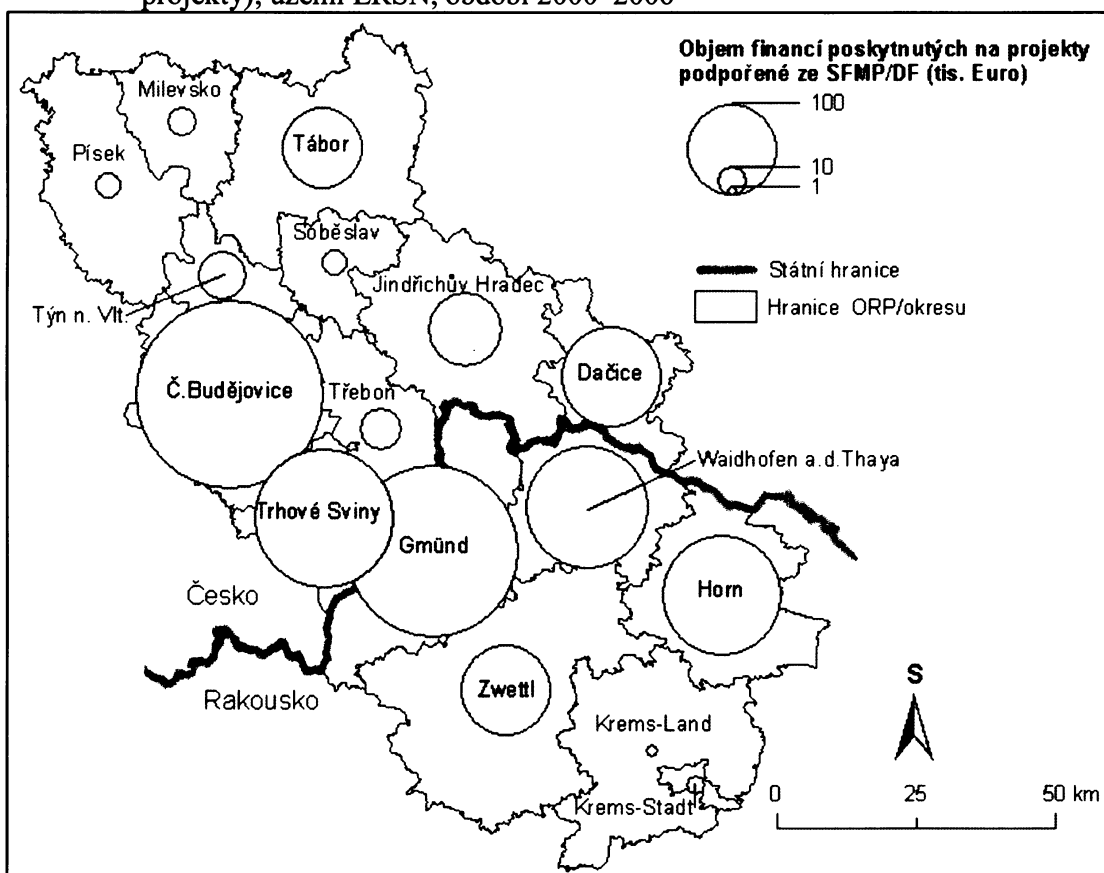
Na celém území euroregionu bylo v období 2000–2006 realizováno 496 projektů, z čehož 79 % (= 392 projektů) byly projekty malé. Na ně bylo ale vynaloženo z celkového objemu financí 23,3 mil. euro pouze 8,0 %, tedy 1,87 mil euro. Zbytek financí, 21,42 mil euro (= 92 %), bylo poskytnuto na projekty velké, kterých bylo celkem 104, tedy 21 % z celkového počtu 496 projektů. Tato čísla jen potvrzují skutečnost, že malé projekty jsou velmi oblíbené pro svou relativně jednoduchou realizaci oproti velkým, které jsou organizačně, personálně a samozřejmě i finančně náročnější.

Při srovnání české a rakouské části ERSN, je na tom s počtem 281 realizovaných projektů (= 56,7 %), oproti rakouské části s 215 projekty, o málo lépe česká část. V objemu financí je tomu naopak (viz. tab. 18). Při pohledu na strukturu projektů je jasně vidět opět převaha malých projektů, a to jak v rakouské (175 projektů = 81,4 %), tak i v české části Silvy Norticy (217 projektů = 77,2 %), přičemž více jich bylo realizováno na české straně

(175 oproti 217). V počtu velkých projektů má opět převahu česká část s 64 projekty (= 61,5 % z celkového počtu velkých projektů v modelovém území). V rakouské části bylo realizováno jen 40 velkých projektů, ale objem na ně vydaných financí byl vyšší (tab. 18).

Regionální rozložení financí poskytnutých na projekty přeshraniční spolupráce v období 2000–2006 v rámci území ERSN pak znázorňují obr. 13 a 14. Sledované administrativní jednotky na české straně představují ORP, na rakouské okresy/Bezirke.

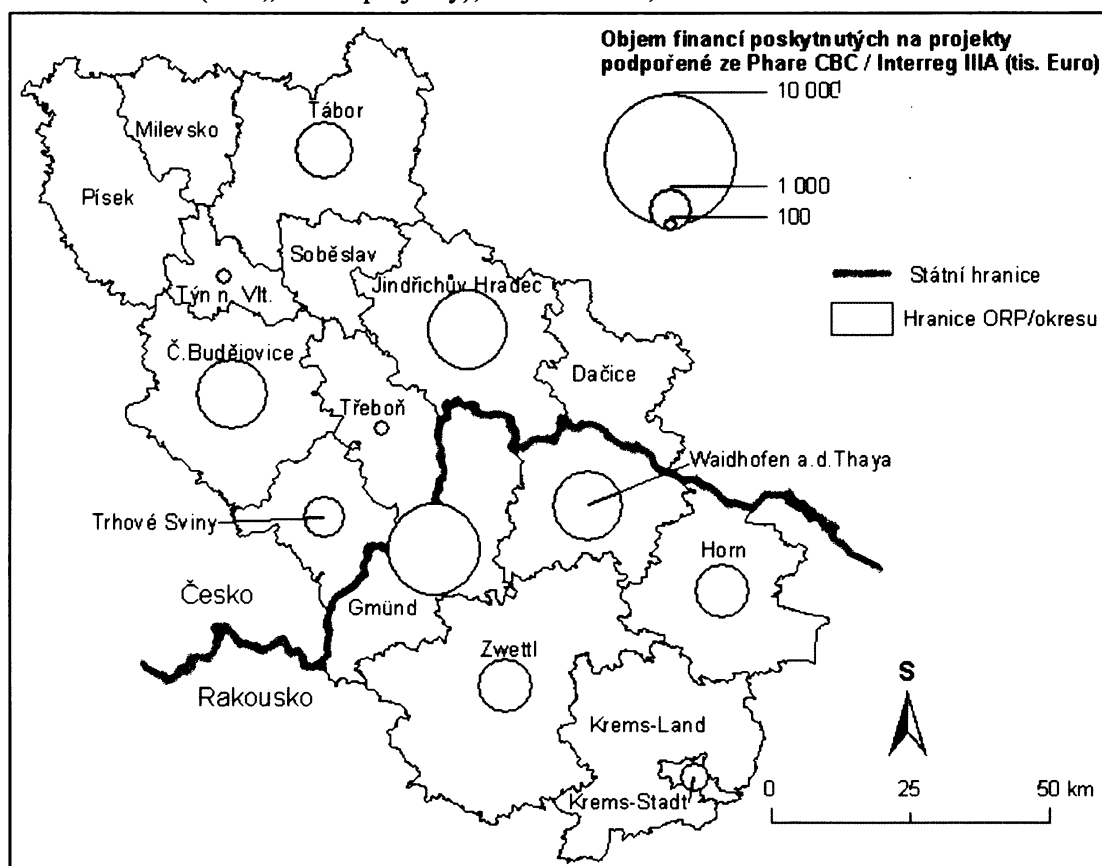
Obr. 13 Objem financí poskytnutých na projekty podpořené ze SFMP/DF (tzv. „malé“ projekty), území ERSN, období 2000–2006

Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007),
Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006b),
Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

Nejvíce financí na malé projekty proudilo do ORP České Budějovice, kde má sídlo velké množství předkladatelů projektů přeshraniční spolupráce. V rakouské části má prvenství okres Gmünd, k čemuž významně přispívají města Gmünd a Litschau. Finance na velké projekty pak byly v největším množství poskytnuty na české straně ORP Jindřichův Hradec, kde sídlí i Sdružení Jihočeská Silva Nortica, která již několik velkých projektů realizovala. V rakouské části euroregionu jsou největším odběratelem financí subjekty z okresu Gmünd.

Obr. 14 Objem financí poskytnutých na projekty podpořené ze Phare CBC / Interreg IIIA (tzv. „velké“ projekty), území ERSN, období 2000–2006

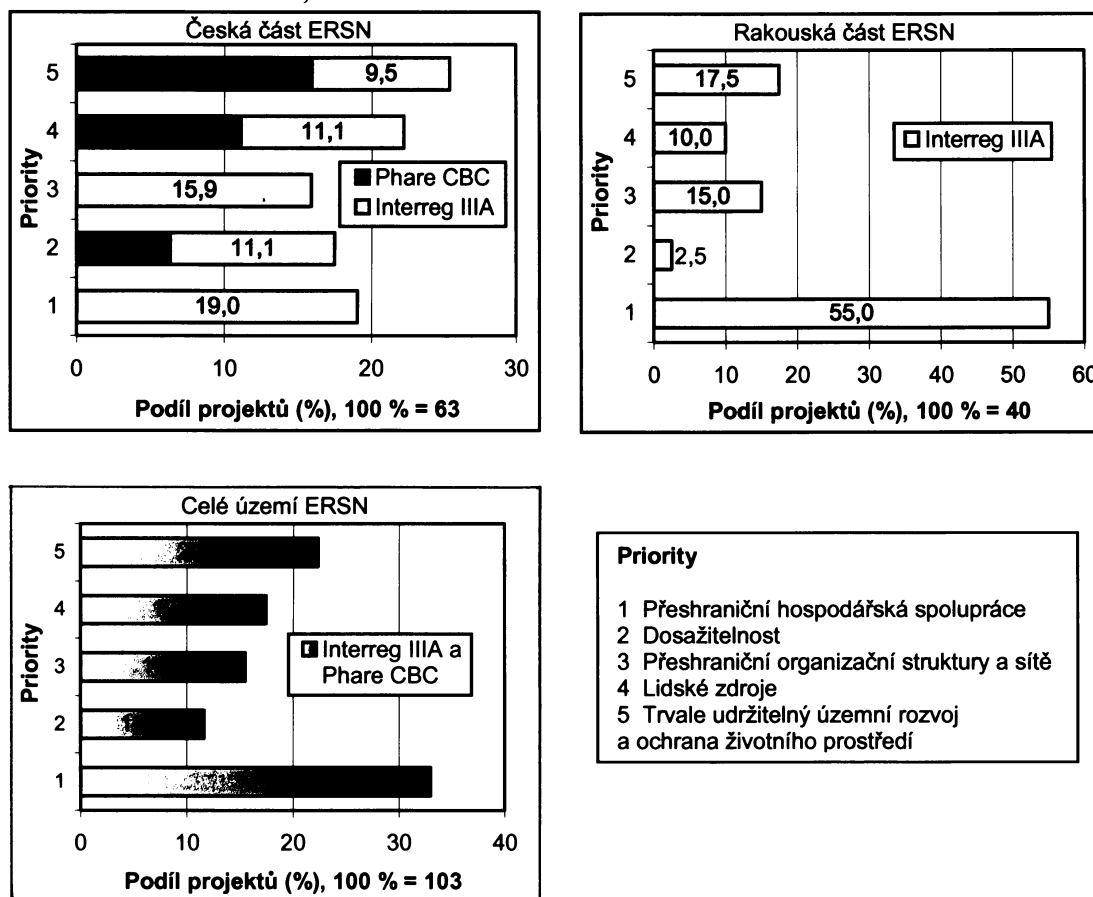
Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007),
Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006b),
Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

5.3.2 Zaměření projektů

Kromě výše uvedeného dělení projektů na malé a velké, lze projekty dělit dle jejich zaměření, oboru. U velkých projektů je to možné dle priorit, pod které spadají, u malých je nutné použít k odhalení oboru projektu jeho podrobný popis. Bohužel toto dělení, jak bylo uvedeno na začátku kapitoly 4.3, je velmi složité a navíc možné pouze v rámci české části ERSN, kde jsou k dispozici podrobnější popisy malých projektů.

Velké projekty lze tedy hodnotit dle priorit, a to jak na české, tak na rakouské straně Silvy Norticy. Na české straně byl jeden projekt z tohoto hodnocení vyjmut, jelikož se nepodařilo zjistit, pod jakou prioritu patří. Celkový počet velkých projektů v tomto hodnocení je tak 103. Bližší srovnání představují obr. 15, kde je uvedena struktura projektů dle stanovených priorit. Jedná se o velké projekty z období 2000–2006 podpořené v české části z Phare CBC a Interreg IIIA, v rakouské z Interreg IIIA.

Obr. 15 Podíl velkých projektů přeshraniční spolupráce v rámci jednotlivých priorit, území ERSN, období 2000–2006

Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007),
Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006b),
Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

Nejvíce velkých projektů přeshraniční spolupráce ve sledovaném území bylo uskutečněno v rámci priority č. 1 Přeshraniční hospodářská spolupráce, a to sice 33 %. Vytyčené cíle priority 1 se týkají hlavně vytváření vhodných podmínek pro podniky, rozvíjení klíčových odvětví a zvýšení intenzity přeshraniční hospodářské aktivity. Prioritou s nejnižším podílem projektů přeshraniční spolupráce (11,7 %) je pak prioritita č. 2 Dosažitelnost, v rámci které se usiluje o zlepšení propustnosti hranice a dopravní dostupnosti příhraničního regionu. Nízký podíl projektů priority 2 je však vzhledem ke zjištěné nízké propustnosti hranice překvapivý, ale může také poukazovat na vyšší zájem o investice do státní infrastruktury než o zlepšení přeshraniční infrastruktury.

Podíly projektů v rámci jednotlivých priorit se také odlišují v české a rakouské části modelového území. V té rakouské převažují projekty podpořené v rámci priority 1 (55 %), zatímco v české části bylo uskutečněno nejvíce projektů v rámci priority 5 Trvale

udržitelný územní rozvoj a ochrana životního prostředí (25,4 %). Ta se zaměřuje na zvýšení úrovně koordinace územního rozvoje a ochrany životního prostředí. Přírodní prostředí je v rámci euroregionu zachovalé a je zde mnoho chráněných oblastí a tato výjimečnost si je podle tohoto výsledku uvědomována.

Velké projekty přeshraniční spolupráce realizované na území ERSN jsou tedy zaměřeny spíše na zlepšení hospodářských podmínek v regionu a trvale udržitelný rozvoj. Oproti tomu malé projekty mají prohlubovat kontakty a komunikaci mezi obyvateli a odstraňovat tak bariéru vzniklou za období totality. Malé projekty, tedy ty podpořené z DF / KPF, spadají pod prioritu 3 Přeshraniční organizační struktury a sítě a opatření 3.2 Malé projekty včetně akcí typu "people to people" a pilotních projektů. Pod toto opatření patří projekty z oblastí školství, kultura, mládež, problematika žen, sociální otázky, ale i životní prostředí. Zjištění převažující oblasti/oboru malého projektu je tudíž obtížné, neboť, jak už bylo uvedeno, vyžaduje bližší seznámení se s projektem, resp. jeho bližší popis (ten je znám pouze u projektů z české strany Silvy Norticy). Navíc je tato komplikace na české straně euroregionu ještě zhoršena působením napřed SFMP a poté DF. SFMP totiž na rozdíl od DF podporoval kromě neinvestičních projektů také malé investiční projekty. Potvrzení či vyvrácení hypotézy o nejvyšším počtu projektů z oblasti kultury a vzdělání je tak vzhledem k datovým možnostem nemožné.

5.3.3 Žadatelé

Další možností jak hodnotit projekty přeshraniční spolupráce je jejich rozdělení dle žadatele. I zde se však vykytují datové komplikace. Konkrétní žadatel je znám pouze na české straně sledovaného území.

Žadatelé z české strany ERSN byli rozdělení do osmi kategorií (viz tab. 20). Ty byly částečně převzaty z publikace Jeřábek, Kowalke, Oršulák a kol. (2005). Změny byly provedeny pouze přidáním kategorie TJ a sportovní kluby a k organizacím zřízeným samosprávou byla přiřazena Jihočeská centrála cestovního ruchu, kvůli významnému postavení Jihočeského kraje i tzv. SMOJK v rámci ní.

Tab. 20 Žadatelé financí z fondů EU na své projekty přeshraniční spolupráce

1	samospráva, města, obce, Jihočeský kraj
2	školy, vzdělávací zařízení
3	sdružení obcí
4	organizace zřízené samosprávou, Jihočeská centrála CR
5	Občanská sdružení, nadace, zájmové spolky mimo TJ a sportovních klubů
6	ERSN
7	TJ, sportovní kluby
8	Ostatní

Zdroj: Jeřábek, Kowalke, Oršulák (2005), vlastní zpracování

Jaké jsou tedy počty a podíly žadatelů z výše uvedených kategorií představuje tab. 21. V té je navíc znázorněno i to, kteří žadatelé předkládají spíše malé a kteří velké projekty.

Tab. 21 Počty a podíly žadatelů financí z fondů EU na své projekty přeshraniční spolupráce, česká část ERSN, období 2000–2006

Projekty	Žadatel (abs.)									Žadatel (%)								
	Celkem	1	2	3	4	5	6	7	8	Celkem	1	2	3	4	5	6	7	8
Malé projekty	217	70	27	14	27	55	1	20	3	77,2	24,9	9,6	5,0	9,6	19,6	0,4	7,1	1,1
Velké projekty	64	14	7	2	15	20	4	0	2	22,8	5,0	2,5	0,7	5,3	7,1	1,4	0,0	0,7
Celkem	281	84	34	16	42	75	5	20	5	100	29,9	12,1	5,7	14,9	26,7	1,8	7,1	1,8

Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007),

Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

Nejvyšší podíl žadatelů je z řad samosprávy, měst a obcí, a to 29,9 %. Následuje skupina zahrnující občanská sdružení, různé nadace apod., resp. neziskový sektor, s 26,7 %. Vyšší procento mají i kategorie organizace zřízené samosprávou a dále školy a vzdělávací zařízení. Samozřejmě jiní žadatelé figurují u malých projektů a jiní u velkých. Žadatelů s malými projekty je celkem 77,2 % a nejvyšší procento jich spadá do kategorie 1 a 5. Žadatelé s velkými projekty tvoří 22,8 % a nejčastěji jsou z řad neziskových organizací (č. 5 = 7,1 %) a organizací zřízených samosprávou (č. 4 = 5,3 %).

5.3.4 Regionální diferenciací projektů přeshraniční spolupráce

Regionální diferenciací projektů přeshraniční spolupráce podpořených z Interreg IIIA a dříve i Phare CBC umožní zjistit, které oblasti i jednotlivé obce v modelovém území jsou ty „aktivnější“ v jejich realizování. Jedná se vlastně o jakýsi hlubší pohled do území euroregionu. Konkrétně bude srovnání probíhat na české straně na úrovni ORP, na rakouské na úrovni okresů (Bezirke). Bude ale vytvořen i kartodiagram, kde budou dané projekty přeshraniční spolupráce promítnuty až do úrovně obcí, což umožní zjistit přesnější horizontální i vertikální diferenciací projektů než by tomu tak bylo na úrovni ORP / okresů

(Bezirke). Z regionální analýzy musely být bohužel některé projekty vyřazeny, neboť se nepodařilo zjistit sídlo žadatele. Na české straně to byl 1 projekt, na rakouské 22 projektů (tvoří 10,2 % z celkového počtu 215 projektů rakouské strany). Je zde tedy možné jisté zkreslení regionální diferenciací projektů, což je bráno na vědomí.

Platí horizontální aspekt?

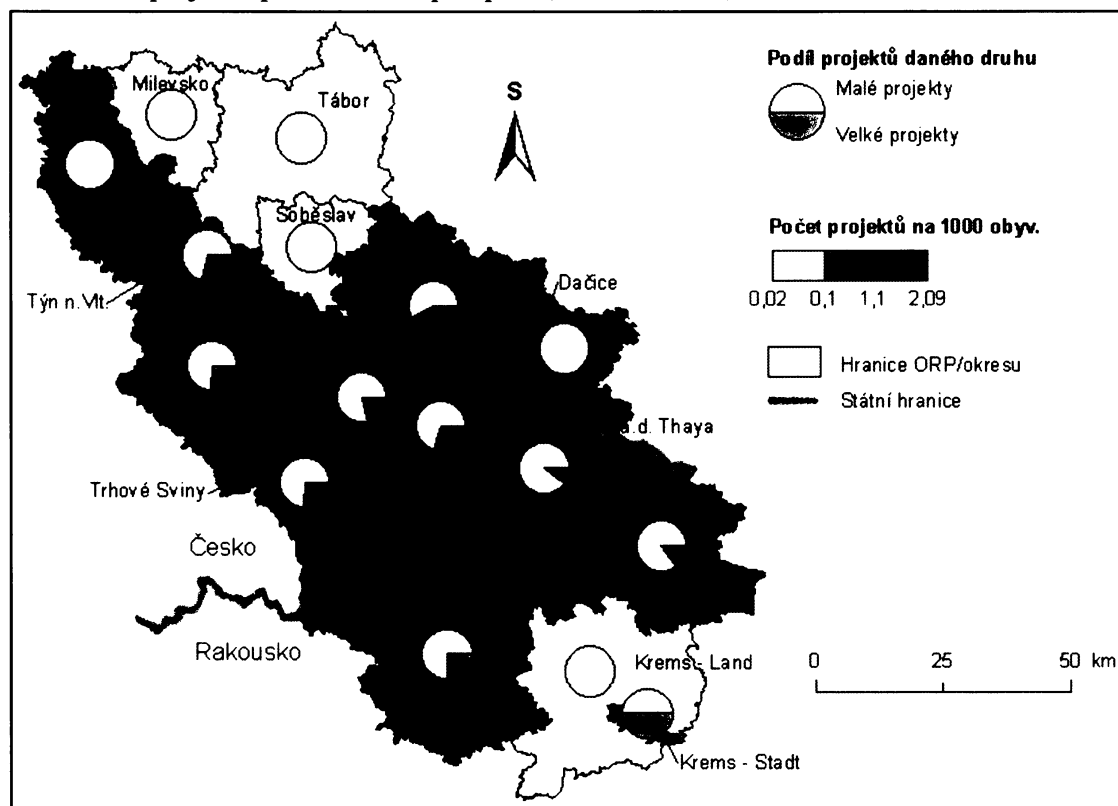
V následujícím textu bude pozornost věnována horizontální diferenciaci projektů, tedy jak jsou projekty v modelovém území rozloženy, zda se koncentrují v obcích blíže hranic či naopak, a jaké jsou v tomto rozdíly mezi českou a rakouskou částí ERSN. Zjišťování tzv. horizontálního aspektu napomohlo jednak kartografické znázornění projektů rozdělených dle sídla jejich žadatele, další metodou pak byla korelace mezi počtem projektů realizovaných v obci a vzdálenost od nejbližšího hraničního přechodu.

V obr. 16 jsou znázorněny počty projektů na 1000 obyvatel dané územní jednotky v rámci zkoumaného euroregionu. Je patrné, že nejvíce projektů na 1000 obyvatel mají územní jednotky těsně přiléhající ke státní hranici, a to jak na české, tak i na rakouské straně. Směrem od hranice, dále do vnitrozemí, se pak hodnota tohoto ukazatele postupně snižuje. Maximální hodnoty na české straně dosahuje ORP Třeboň s 2,09 projekty na 1000 obyvatel, na rakouské straně je to okres Waidhofen an der Thaya, kde je tato hodnota 1,63. Minimální hodnoty mají ORP Tábor na české straně ERSN (0,02) a okres Krems-Land (0,04) na straně rakouské. Pokud by však byly srovnávány pouze počty projektů, na české straně by maximální hodnoty dosahovalo ORP České Budějovice (130 projektů). Vzhledem k tomu, že součástí tohoto ORP je krajské město České Budějovice, není tato hodnota překvapivá, neboť se zde koncentruje mnoho subjektů, kteří jsou žadateli o příspěvek na projekt přeshraniční spolupráce. Na rakouské straně by pak maximum měl okres Gmünd s 61 projekty. V tomto okrese jsou dvě známá města Gmünd a Schrems.

Pro zajímavost je také v obr. 16 formou strukturovaných diagramů znázorněno, z jaké části tvoří celkový počet podpořených projektů v dané územní jednotce projekty malé a z jaké části velké. Již dříve bylo uvedeno, že o málo více než dvě třetiny projektů realizovaných v modelovém území, jsou projekty malé. I z obr. 16 toto lze vypožorovat. V některých územních jednotkách (př. ORP Dačice, okres Krems-Land) byly za finanční podpory EU podpořeny pouze malé projekty. Nejvyšší podíl velkých projektů pak vykazuje na české straně ORP Jindřichův Hradec. K tomu mimo jiné přispělo i to, že v Jindřichově Hradci sídlí Sdružení Jihočeská Silva Nortica (tedy spoluzakladatel ERSN). Toto sdružení je totiž častým žadatelem o finanční prostředky na podporu přeshraničních

projektů rozsáhlejšího charakteru (př. Síť Euroregionu Silva Nortica – rozvoj a inovace). Na rakouské straně má tento podíl nejvyšší okres Krems-Stadt, u kterého je ovšem tato hodnota ovlivněna počtem projektů (2).

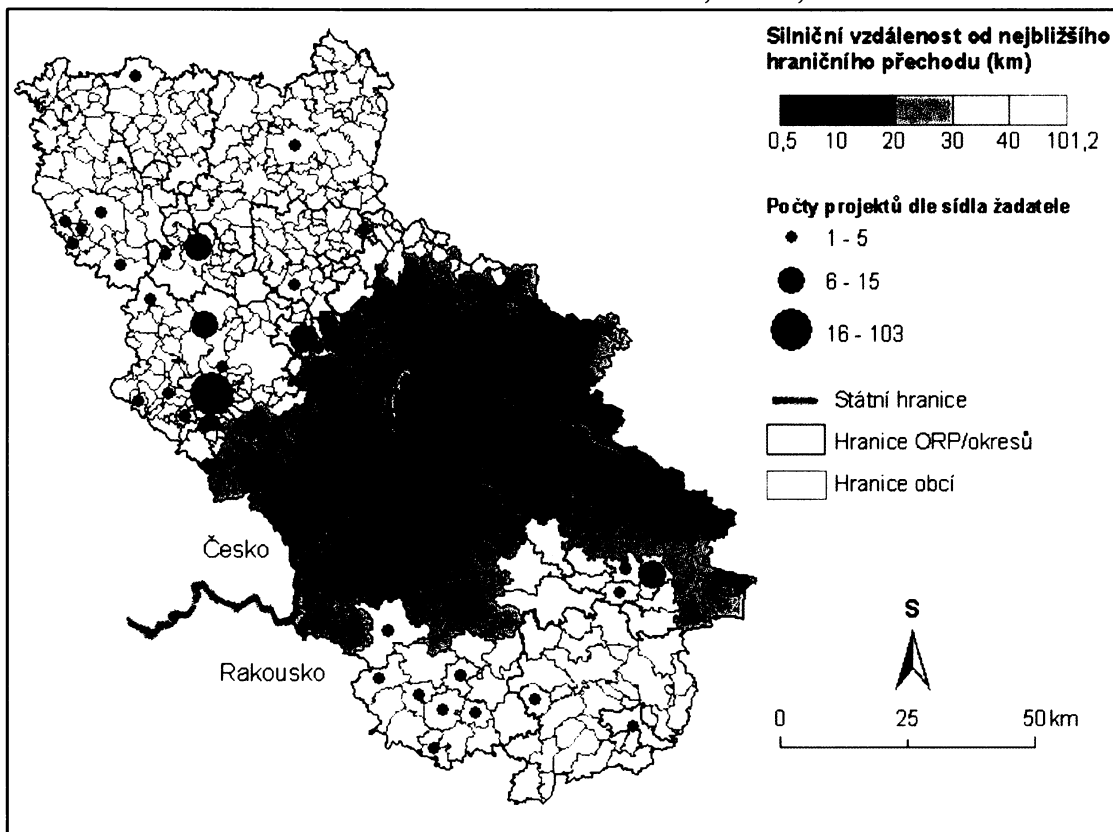
Obr. 16 Počet projektů na 1000 obyv. dané územní jednotky spolu s uvedením struktury projektů přeshraniční spolupráce, území ERSN, období 2000–2006

Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007), Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007), Das Land Niederösterreich (2007a), Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

Ještě podrobnější rozmístění projektů přeshraniční spolupráce nabízí obr. 17, kde je společně znázorněna vzdálenost obce od nejbližšího hraničního přechodu a zmíněné projekty. Znatelně se koncentrují v blízkosti hranic. Tento jev je při tom více patrný v rakouské části zájmového území, neboť v české části se projekty výrazněji koncentrují ve větších obcích, které ale nemusí být blízko hranic (př. Č. Budějovice, Hluboká n. Vlt.).

Obr. 17 Vzdálenost obce od nejbližšího hraničního přechodu a počet projektů přeshraniční spolupráce podpořených z Iniciativy Společenství Interreg IIIA a Phare CBC ČR – Rakousko dle sídla žadatele, ERSN, období 2000–2006

Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007), Google maps (2007), Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

Na základě obr. 16 a obr. 17 lze tedy tvrdit, že vyšší podíl projektů je realizován subjekty sídlícími v obcích blíže státní hranice či těmito obcemi samotnými. Zda se toto potvrdí i na základě korelační analýzy je předmětem následujícího zkoumání.

Korelace počtu projektů a vzdálenosti obce od nejbližšího hraničního přechodu

Pomocí kartografického vyjádření počtu projektů na 1000 obyvatel dané územní jednotky se dospělo k závěru, že obce blíže hranic a subjekty v nich sídlící musí realizovat více projektů přeshraniční spolupráce než obce a subjekty v nich sídlící od hranic vzdálenější. Toto bude ověřeno ještě korelační analýzou. Protože hranice není propustná po celé své délce, ale pouze v místě hraničního přechodu, bude v rámci korelace používána vzdálenost obcí (centra) od nejbližšího hraničního přechodu. Nulovou hypotézou bude, že neexistuje závislost mezi počtem projektů a vzdáleností obce od nejbližšího hraničního přechodu.

Z tab. 22 vyplývá, že na území ERSN platí závislost mezi počtem projektů a vzdáleností obce od nejbližšího hraničního přechodu, resp. platí, že čím je obec blíže hraničnímu přechodu, tím realizuje více projektů. Závislost byla potvrzena na 1% hladině významnosti, nulovou hypotéza byla zamítnuta s 99% pravděpodobností. Jedná se ale o nízkou závislost (-0,349). Srovná-li se česká a rakouská část Silvy Norticy, je nutné konstatovat, že v té české je tato závislost velice nízká (-0,252). Rakouská část má oproti české hodnoty vyšší. Lze tedy říci, že v rakouské části ERSN jsou obce blíže hranic o něco více aktivnější než v té české. Ovšem roli zde hraje sídlení struktura a také hustota silniční sítě.

Tab. 22 Výsledky korelace počtu projektů a vzdálenosti obce od nejbližšího hraničního přechodu

	Česká část ERSN	Rakouská část ERSN	ERSN celkem
Spearmanův koeficient korelace	- 0,252 (- 0,250)*	-0,426	-0,349

* Hodnota v závorkách je bez započtení Českých Budějovic.

Zdroj: vlastní zpracování

Platí vertikální aspekt?

To, zda platí hypotéza o vyšším podílu projektů realizovaných subjekty sídlícími v městských obcích či městskými obcemi samotnými (resp. o vyšší zapojenosti), bude zjišťováno níže. Pro ověřování této hypotézy bude sloužit jednak podíl projektů realizovaných subjekty sídlícími ve městech či městech samotnými, ale také opět kartografické znázornění a korelace. Tentokrát se však bude jednat o zjištění existence korelace mezi počty projektů a populační velikostí obce. Pro tato hodnocení je však také nutné nejprve definovat pojem město, a to jak na rakouské, tak na české straně. Na rakouské straně byla za města považována ta, která mají statut „Stadtgemeinde“. Jeho zjištění bylo možné na stránkách statistického úřadu Dolního Rakouska (<http://www.goev.no.at>). Podobně tomu bylo i na české straně ERSN. Za městské obce byly brány ty, kterým byl podle příslušného zákona udělen statut města. Na základě právního statusu vymezuje města i ČSÚ³, odkud bylo možné seznam měst zjistit.

³ „Český statistický úřad pro rozlišení „města – ostatní obce“ v analýzách považuje za rozhodující právní postavení obce. Městy jsou podle tohoto postavení ty obce, kterým byl podle příslušného zákona udělen statut města. V roce 2000 byl vydán zákon 128/2000 Sb. jenž v § 3 uvádí, že „obec, která má alespoň 3000 obyvatel, je městem, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády“. Zákon tak jednoznačně určuje hranici 3 000 obyvatel jako podmínku a tím se stal prvním zákonem, který demografickou podmínku – 3 000 obyvatel – stanoví přímo v textu zákona. Zatím poslední obce před rokem 2001 byly povýšeny na města podle ustanovení dřívějšího zákona 367/1990 Sb., podle nějž „městem je obec, ve které do počátku účinnosti tohoto zákona působil městský národní výbor“ a „městem je i obec, kterou určí předsednictvo ČNR na návrh vlády ČR nebo na návrh obce po vyjádření vlády.“ (Český statistický úřad 2007, odpověď na otázku Jak ČSÚ definuje město?)

Všechny obce na území byly tedy rozděleny na městské a ty ostatní. Poté byly spočteny projekty příslušné do jedné či druhé kategorie obcí a vypočten podíl projektů realizovaných subjekty sídlícími ve městech či městy samotnými a podíl projektů realizovaných subjekty z ostatních obcí či těmito obcemi samotnými. Výsledky udává tab. 23. Na ní navazuje tab. 24, kde jsou uvedeny počty a podíly aktivních (zapojených) obcí, tedy těch, které, ať už sami či prostřednictvím subjektu v nich sídlícím realizovaly nějaký projekt přeshraniční spolupráce. Zachycuje také i obce nezapojené, neaktivní.

Tab. 23 Rozdělení projektů dle sídla žadatele na „městské“ a „ostatní“, území ERSN, období 2000–2006

Lokalizace projektu dle sídla žadatele	Projekty přeshraniční spolupráce					
	Česká část ERSN		Rakouská část ERSN		Celé ERSN	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Města	236	84,3	129	66,8	365	77,2
Ostatní obce	44	15,7	64	33,2	108	22,8
Celkem (bez neurčeno)	280	100	193	100,0	473	100

Tab. 24 Rozdělení zapojených a nezapojených obcí na městské a ostatní, území ERSN, období 2000–2006

Obce		Česká část ERSN		Rakouská část ERSN		Celé ERSN	
		Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Zapojené*	města	17	38,6	15	36,6	32	37,6
	ostatní obce	27	61,4	26	63,4	53	62,4
	celkem	44	11,0	41	36,9	85	16,6
Nezapojené*	města	15	4,2	5	7,1	20	4,7
	ostatní obce	341	95,8	65	92,9	406	95,3
	celkem	356	89,0	70	63,1	426	83,4
Celkem	města	32	8,0	20	18,0	52	10,2
	ostatní obce	368	92,0	91	82,0	459	89,8
	celkem	400	100,0	111	100,0	511	100,0

*Zapojené obce = myšleno obce, které jsou buď samotné úspěšným realizátorem projektu/ů přeshraniční spolupráce nebo v nich sídlí subjekt, který je tímto realizátorem.

Nezapojené obce = obce, které nejsou realizátorem projektu/ů přeshraniční spolupráce a ani v nich nesídlí žádný jiný subjekt, který by byl realizátorem.

Zdroje tab. 23 a 24:

Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007),
Český statistický úřad (2007b), Das Land Niederösterreich (2007a),
Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

Z tab. 23 vyplývá, že 77,2 % (365) projektů přeshraniční spolupráce ve sledovaném území v období 2000 - 2006 bylo realizováno subjekty sídlícími ve městech či městy samotnými. Pokud bude srovnávána česká a rakouská část euroregionu, vyššího podílu dosáhne česká část s 84,3 % oproti rakouské s 66,8 %. V české části ERSN jsou tedy aktivní hlavně subjekty sídlící ve městech a samotná města, zatímco v rakouské části ERSN se do přeshraniční spolupráce zapojují více i subjekty z ostatních obcí či tyto obce

samotné. Tato odlišnost může být mj. připisována rozdílné sídelní struktuře, která je v české části mnohem roztráštěnější než v rakouské. V české části se nachází velké množství malých obcí (do 199 obyvatel = 154 obcí, do 499 obyvatel = 285 obcí – viz tab. 7), které se v mnoha případech skládají z několika místních částí. To je mj. slabou stránkou české části ERSN. Tyto obce jednak často nemají zájem o vytváření projektů přeshraniční spolupráce nebo na to nestačí jejich organizační, personální ani finanční možnosti. Navíc se v těchto obcích téměř nenacházejí ani jiné subjekty, které by mohly být žadateli o přeshraniční spolupráci. Ty se koncentrují ve větších obcích, které mají i lepší zmíněné možnosti. To je jeden z důvodů, jenž vysvětluje vysoký podíl projektů realizovaných subjekty z města či městy samotnými v české části ERSN.

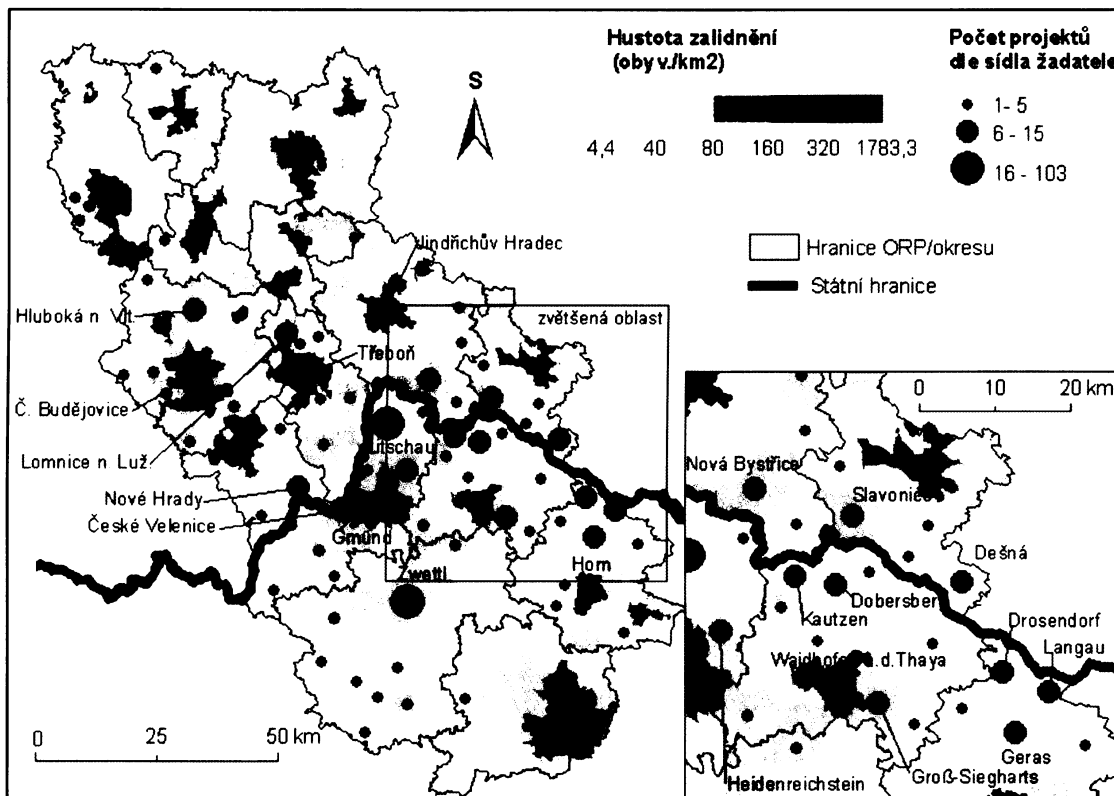
Při srovnávání musí být ale také přihlíženo k možnému zkreslení výsledků v české části Silvy Norticy krajským městem České Budějovice. To má vysoký potenciál pro přeshraniční spolupráci (dostatek personálních, organizačních a finančních možností, vysoká koncentrace firem a neziskových organizací). V rakouské části takto významné a velké centrum neexistuje. Kdyby tedy z hodnocení české části bylo vyřazeno město České Budějovice, byl by podíl projektů realizovaných subjekty sídlících ve městech či městy samotnými 75,1 %, což je sice hodnota vyšší než v rakouské části (66,8 %), ale oproti původní hodnotě počítané s Českými Budějovicemi (84,3 %) se výrazně snížila.

Ke zkreslení v rakouské části euroregionu může dojít vlivem projektů, jejichž realizátora a jeho sídlo se nepodařilo zjistit. Tvoří, jak již bylo výše uvedeno, 10,2 % projektů realizovaných v rakouské části. Při předpokladu, že všechny tyto projekty byly realizovány subjekty sídlícími ve městě či městy samotnými, by dosahoval podíl takových projektů hodnoty 70,23 %. I tak by však tato hodnota nepřekračovala ani podíl zjištěný v české části bez započtení Českých Budějovic (75,1 %).

Uvedené hodnoty lze podpořit kartografickým vyjádřením pokud budou umístěny diagramy velikostně rozlišené dle počtu projektů v jednotlivých sídlech do mapy s hustotou zalidnění (viz obr. 18).

Obr. 18 Hustota zalidnění (obyv./km²) a počet projektů přeshraniční spolupráce podpořených z Iniciativy Společenství Interreg IIIA a Phare CBC ČR – Rakousko dle sídla žadatele, území ERSN, období 2000–2006

Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007), Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007), Das Land Niederösterreich (2007a), Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

Bude dosaženo podobného výsledku jako výše, tedy, že více projektů je realizováno subjekty sídlícími ve městě či městy samotnými, přičemž tento fakt je více patrný v české části ERSN než v rakouské. Navíc lze pomocí obr. 18 podpořit i již potvrzenou hypotézu o koncentraci projektů přeshraniční spolupráce realizovaných subjekty sídlícími v obcích blíže státní hranici či těmito obcemi samotnými.

Pokud by byly hodnoceny pouze projekty realizované přímo městy a ostatními obcemi jako subjekty přeshraniční spolupráce, muselo by dojít k omezení pouze na českou část Silvy Norticy, za kterou byla získána data nejen o sídle realizátora, ale i o identitě realizátora. V takovém případě by počet projektů realizovaných přímo městy byl 44, což je pouhých 15,7 % z celkového počtu projektů realizovaných na české straně ERSN (= 280 – bez neurčeno). Avšak z celkového počtu projektů uskutečněných pouze městy či ostatními obcemi (74) je to 59,5 %. Samotná města se tedy na celkovém počtu projektů podílí velice nízkou hodnotou, ale pokud bude za celkovou hodnotu brán součet projektů

realizovaných přímo městy či obcemi, tak města jsou tvůrci více jak poloviny z nich. Ostatním obcím, jako subjektům přeshraniční spolupráce lze přiřadit 30 projektů, které tvoří 10,7 % z 280. Zbýlých 206 projektů (73,6 %) uskutečnily ostatní subjekty přeshraniční spolupráce, jako např. neziskové organizace.

Korelace počtu projektů a populační velikosti obce

Z předchozí analýzy projektů vyplývá, že platí vztah mezi počtem projektů a velikostí obce ve smyslu většího počtu projektů realizovaných městskými obcemi či subjekty v nich sídlícími. Zjištěná závislost bude ověřována pomocí korelační analýzy. Je bráno v úvahu, že počet projektů realizovaných v obci je ovlivněn více faktory jako např. počet neziskových organizací či finanční možnosti a lepší by bylo provést faktorovou analýzu. Avšak z důvodu nedostatku dat je přistupováno k tomuto řešení. Nulová hypotéza zní, že počet projektů realizovaných v dané obci není závislý na její populační velikosti.

Tab. 25 ukazuje vypočtené hodnoty Spearmanova koeficientu korelace. Tento koeficient korelace byl použit hlavně z důvodu přítomnosti odlehlých hodnot v datech. V obou částech ERSN byla potvrzena závislost počtu projektů na populační velikosti obce. Nulovou hypotézu lze s 99% pravděpodobností zamítnout na 1% hladině významnosti. Znamená to, že čím, je větší obec, tím více projektů je zde realizováno. Avšak jedná se o nízkou závislost, a to hlavně u rakouské části ERSN (0,25). To potvrzuje již zmíněný fakt, že do projektů přeshraniční spolupráce v rakouské části euroregionu se více zapojuje i skupina „ostatních“ obcí a že velikost obce při realizování projektů nehraje tak velkou roli jako v české části.

Tab. 25 Výsledky korelace počtu projektů a populační velikosti obce

	Česká část ERSN	Rakouská část ERSN	ERSN celkem
Spearmanův koeficient korelace	0,449 (0,443)*	0,25	0,483

* Hodnota v závorkách je bez započtení Českých Budějovic.

Zdroj: vlastní zpracování

5.3.5 Srovnání projektů v rámci členských a nečlenských obcí

V rámci modelového území ERSN, by také bylo zajímavé srovnání aktivit přeshraniční spolupráce na základě projektů přeshraniční spolupráce mezi členskými a nečlenskými obcemi. Toto srovnání by zodpovědělo jednu ze stanovených hypotéz o vyšším počtu projektů realizovaných členskými obcemi než nečlenskými. Ovšem opět se zde vyskytuje problém s daty, neboť musí být znám realizátor projektu, tedy to, zda se

jedná o obec či jiný subjekt. Za rakouskou část bohužel tyto informace nejsou k dispozici, za českou ano. Navíc je takovéto srovnání ovlivněno strukturou členských a nečlenských obcí. Tab. 26 uvádí počty měst a ostatních obcí v členské základně české části ERSN a mimo ní.

Tab. 26 Struktura členských a nečlenských obcí, česká část ERSN, září 2006

Česká část ERSN		Počty (abs.)
Počet členských obcí		40
Z toho	měst	17
	ostatních obcí	23
Počet nečlenských obcí		360
Z toho	měst	15
	ostatních obcí	345
Počet obcí celkem		400
Z toho	měst	32
	ostatních obcí	368

Zdroj: Euroregion Silva Nortica (2006), Český statistický úřad (2007b), Das Land Niederösterreich (2007a), vlastní zpracování

Mezi členské a nečlenské obce spadá téměř shodný počet měst (17 měst členských a 15 měst nečlenských). I přes to může být srovnávání aktivity v rámci přeshraniční spolupráce mezi členy a nečleny obtížné, neboť existují rozdíly i v rámci samotné skupiny „města“, kam se řadí jak např. krajské město České Budějovice s více jak 90 tisíci obyvateli, tak i např. město Nové Hrady s méně než 3000 obyvateli. Je tedy opravdu těžké srovnávat aktivitu v rámci přeshraniční spolupráce mezi členskými a nečlenskými obcemi.

Pokud by tak i přes zmíněné obtíže na základě počtů realizovaných projektů bylo učiněno, vznikne tab. 27, kde jsou tedy pouze data za českou část.

Tab. 27 Počty projektů rozdělené dle realizátora za členské a nečlenské obce, česká část ERSN, 2000–2006

Česká část ERSN		Členské obce		Nečlenské obce	Celkem	
		Celkem	Bez Č.B.*		Celkem	Bez Č.B.*
Počet obcí jako realizátorů projektu		17	16	16	33	32
Z toho	měst	10	9	2	12	11
	ostatních obcí	7	7	14	21	21
Počet ostat. subjektů jako realizátorů projektu		80	41	15	95	56
Celkový počet subjektů realizujících projekt		97	57	31	128	88
Celkový počet realizovaných projektů (bez neurčeno)		241	138	39	280	177
Z toho	realizovaných přímo městy/obcemi	52	48	22	74	70
	realizovaných ostatními subjekty	189	90	17	206	107

*Bez započtení Českých Budějovic (= 103 projektů, z toho 4 realizované přímo krajským městem a 99 ostatními subjekty)

Zdroj: Euroregion Silva Nortica (2006), Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007), Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

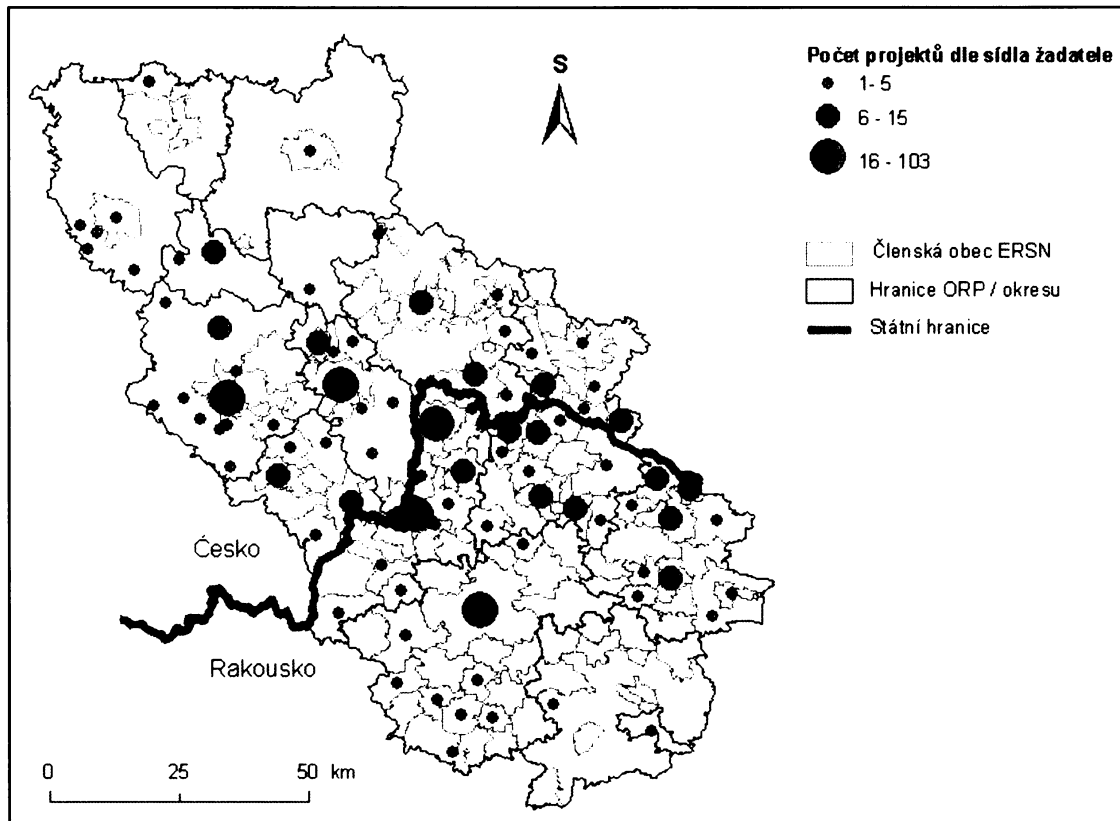
Ta ukazuje, že pouze 74 projektů (26,4 %) z celkového počtu 280 v rámci české části ERSN, je realizováno přímo městy či ostatními obcemi a že zbylých 206 projektů přeshraniční spolupráce (73,6 %) bylo realizováno jinými subjekty. Obojí již bylo uvedeno při hodnocení vertikálního aspektu. Z celkového počtu 74 projektů realizovaných přímo městy či ostatními obcemi pak připadá 52 projektů (70,3 %) na členské obce euroregionu a 22 projektů (29,7 %) na nečlenské. Otázkou také je, kolik obcí tyto projekty uskutečnilo. Z členských obcí se jich na realizaci 52 projektů přeshraniční spolupráce podílelo 17, z nečlenských je to téměř stejná hodnota (16), ovšem ty realizovaly méně projektů. Struktura těchto aktivních členských a nečlenských obcí je ale odlišná. Zatímco mezi aktivní členské obce patří 10 měst a 7 obcí, tak nečlenské mají pouze 2 aktivní města, ale 14 aktivních obcí. A jelikož města mají lepší možnosti pro přeshraniční spolupráci, je jasné, proč aktivní členské obce realizovaly více projektů než nečlenské. Důležité je také uvést, že krajské město České Budějovice (členská obec) jako takové bylo tvůrcem pouze 4 projektů přeshraniční spolupráce (5,4 %) z celkových 74. Pro skupinu členských obcí tak v tomto případě není tím, kdo ovlivňuje její celkové hodnoty při tomto hodnocení. Jeho vliv by byl patrný pouze při porovnávání počtu ostatních subjektů přeshraniční spolupráce mezi členskými a nečlenskými subjekty. To je také uvedeno v tab. 27.

Pokud bude shrnuto předchozí hodnocení, tak vychází, že členské obce realizují více projektů přeshraniční spolupráce, i když počet těch aktivních je téměř shodný s nečlenskými. Je to způsobeno hlavně odlišnou strukturou každé ze skupin, kdy v rámci skupiny členských obcí je více aktivních měst s většími možnostmi pro přeshraniční spolupráci. Vzhledem k tomu, že hodnocení bylo možné uskutečnit pouze za českou část ERSN je potvrzení hypotézy o vyšším počtu projektů realizovaných členskými obcemi než nečlenskými možné jen z části.

Kdyby bylo k navrhovanému srovnávání přistupováno na základě všech projektů, tedy i těch realizovaných jinými subjekty než obcemi či městy, jednoznačně by co do počtu projektů zvítězily členské obce ERSN s 241 projekty (86,1 % z celkem 280 projektů) oproti nečlenským obcím se 39 (13,9 %). Toto srovnání je však, jak už bylo uvedeno, ovlivněno strukturou členských a nečlenských obcí a také rozložením ostatních subjektů realizujících projekty. Do ERSN je totiž zapojeno mimo jiné i krajské město České Budějovice se 103 projekty, z nichž většinu realizovaly jiné subjekty než město. Bez započtení hodnoty Českých Budějovic by členské obce měly 138 projektů (78 % ze 177 – hodnota bez projektů Českých Budějovic), což je stále o mnoho více než u nečlenských. Na rakouské straně ERSN bylo v rámci členských obcí realizováno 178

projektů přeshraniční spolupráce, což je 92,2 % z celkového počtu 193 projektů (bez neurčeno). Tato vysoká hodnota však vzhledem k poměru členských a nečlenských obcí na rakouské straně ERSN (71 členských obcí a 40 nečlenských) není vůbec překvapivá. Na nečlenské obce pak připadá 15 projektů (7,8 %). Obr. 19 na následující stránce nabízí rozložení všech realizovaných projektů na podkladu s vyjádřením členských a nečlenských obcí. To bylo možné udělat i na rakouské straně ERSN.

Obr. 19 Členské obce ERSN a počet projektů přeshraniční spolupráce podpořených z Iniciativy Společenství Interreg IIIA a Phare CBC ČR – Rakousko dle sídla žadatele, území ERSN, období 2000–2006

Zdroj: Euroregion Silva Nortica (2006), Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007), Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

5.3.6 Shrnutí

Možnosti hodnocení projektů přeshraniční spolupráce realizovaných v rámci modelového území ERSN byly určeny získanými daty. V tomto ohledu je na tom lépe česká část, za kterou se podařilo sehnat podrobnější údaje o jednotlivých projektech. Avšak základní hodnocení týkající se počtu projektů a na ně poskytnutých financí, a také regionální diferenciací projektů, bylo možné provést i na rakouské straně ERSN.

Byl zjištěn vyšší počet projektů na české straně Silvy Norticy, ale naopak zase méně finančních prostředků na ně určených oproti rakouské straně. Na rakouské straně euroregionu tedy bylo v průměru přiděleno více financí na jeden projekt než na straně české. Mezi projekty převažovaly ty malé (v české i rakouské části ERSN), jejichž obor/oblast se však nepodařilo vzhledem k datům určit. Nemohla být tudíž potvrzena hypotéza c) o nejvyšším počtu projektů z oblasti vzdělání a kultury. Jako nejčastější zaměření u velkých projektů byla zjištěna přeshraniční hospodářská spolupráce a trvale udržitelný rozvoj.

Díky hodnocení regionální diferenciaci projektů přeshraniční spolupráce mohly být potvrzeny či vyvráceny další dvě hypotézy. Bylo zjištěno, že většina projektů přeshraniční spolupráce realizovaných na území ERSN je koncentrována blíže státní hranici. A i přes určité odlišnosti v sídelní struktuře srovnávaných území lze tvrdit, že platí rovnítko: více projektů = větší obec. To je způsobeno hlavně rozložením ostatních subjektů přeshraniční spolupráce (neziskové organizace apod.), které se koncentrují ve městech, a také finančními a personálními kapacitami. Hypotéza d) byla tedy potvrzena.

Dále z předchozího hodnocení vyplynulo, že členské obce české části vykazují vyšší počty realizovaných projektů než nečlenské. To je ale z velké části způsobeno strukturou členských obcí (téměř všechna významnější města jsou členy Silvy Norticy), jejich možnostmi a zájmem, nikoliv samotným faktem, že jsou členy ERSN. U projektů rakouské části nebyla známa bližší identita žadatele, proto nebylo možné potvrdit, zda členské obce realizují více projektů než ty nečlenské. Hypotéza b) byla tedy potvrzena jen částečně.

6 Hodnocení přeshraniční spolupráce a přínosu a fungování euroregionu

Komunikace a kooperace mezi subjekty na obou stranách euroregionu je vidět díky projektům přeshraniční spolupráce podpořeným z financí z fondů EU. Samotný ERSN má v tomto ohledu působit jako informátor, poradce, zprostředkující subjekt (kontakty, know-how), zástupce, a to hlavně pro své členy (viz Přínosy členství v ERSN, www.ersn.cz). Zároveň má ale na starost administraci Dispozičního fondu a do kontaktu s ním tedy přijdou i nečlenské obce a další subjekty, ovšem jen ty aktivní, předkládající nějaký projekt přeshraniční spolupráce.

Jak hodnotí členské obce, resp. jejich představitelé, členství v euroregionu a má jeho existence vůbec smysl? Na to nám pomohli odpovědět starostové členských obcí, jak na české straně Silvy Norticy, tak na straně rakouské, prostřednictvím dotazníkového šetření, jehož zhodnocení je předmětem této kapitoly.

6.1 Metodika dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření bylo realizováno v období březen–květen 2007. Cílovou skupinou byli starostové členských obcí ERSN, a to jak na české, tak na rakouské straně. Vzhledem k tomu, že šetření bylo prováděno i v rakouské části, byla zvolena metoda elektronického (internetového) dotazníku, neboť je oproti šetření prováděnému klasickou poštou či osobně finančně nenáročná. Pro snazší vyhodnocování i vyplnění dotazníku byly zhotoveny internetové stránky (<http://www.kamilapetru.webzdarma.cz>), kde byl dotazník umístěn, a to jak v českém, tak v německém jazyce.

Odkaz na zhotovenou internetovou stránku byl starostům spolu s průvodním dopisem rozeslán na jejich emailové adresy. V rámci české části euroregionu byly tyto adresy zjišťovány buď z internetových stránek dotčených obcí nebo z Regionálního informačního systému (www.risy.cz) vytvořeného Centrem pro regionální rozvoj ČR. S rozesláním informativního emailu starostům na rakouské straně Silvy Norticy pomohla pí. Bernadeta Fraberger z Regionalmanagement Waldviertlu, od které byla mj. získána i základní data za rakouské projekty. Ta měla emailový kontakt na všechny starosty členských obcí na rakouské straně. Díky informacím od pí. Fraberger bylo také nutné dotazník v německém jazyce mírně změnit, neboť dle jejího sdělení ne všichni členové

ERSN se jimi cítí být.⁴ To hlavní však zůstalo zachováno kvůli srovnatelnosti s českým dotazníkem.

Základní kostra dotazníku byla převzata od Andělové (2002), která prováděla dotazníkové šetření mezi starosty členských i nečlenských obcí v rámci české části Euroregionu Nisa. Dotazník je členěn do čtyřech základních částí, přičemž stěžejní je část druhá. Obsahuje jak otázky s výběrem daných odpovědi, tak otevřené otázky.

První část je nazvána „Informace o obci“, kde měli dotazovaní uvádět jméno obce, okres, do kterého obec spadá, dále rozpočet obce v roce 2006, a to zda jsou součástí rozpočtu i výdaje na přeshraniční aktivity. Dotazovaní také byli na přítomnost územně-plánovací dokumentace, která může být důležitá pro vytváření některých typů přeshraničních projektů (př. z oboru životního prostředí).

Druhá, stěžejní část nese obecný název „Obec a ERSN“. V rámci této části bylo zjišťováno kdy a proč obec do ERSN vstoupila, jestli je dostatečně informována o podmínkách členství, jak získává informace o činnosti ERSN a jestli se účastní akcí a zasedání pořádaných ERSN a zda má v ERSN obec nějakého zástupce a jakou funkci zastává. Zaměřuje se i na znalost/neznalost podmínek získávání financí z Interreg IIIA a Dispozičního fondu a zjištění role, kterou pro ně ERSN hraje při nabývání znalostí o podmínkách získávání financí prostřednictvím Interreg IIIA a Dispozičního fondu. Součástí této části jsou i otázky týkající se perspektiv vývoje a důležitosti různých oborů pro přeshraniční spolupráci.

O obsahu třetí části už napovídá její název „Jiné aktivity obce“. Je zaměřena na získání informací ohledně členství obce v různých organizacích a sdruženích, a také na to jaké spolky a organizace v obci fungují a zda se zapojují do přeshraniční spolupráce. Dotazováno je zde i na partnerské obce v zahraničí.

V poslední, čtvrté části s názvem „Doplňující informace“, jsou pak zjišťovány základní informace o starostovi, který dotazník vyplňuje (např. věk, vzdělání apod.).

---

⁴ Na rakouské straně je zakládajícím sdružením ERSN Europaplattform pro Waldviertel, jehož členy jsou některé obce Waldviertlu. Toto uskupení fungovalo již před založením ERSN. A zřejmě ne všechny obce, ačkoliv jsou členy Europaplattform pro Waldviertel, se cítí být členy ERSN.

6.2 Vyhodnocení dotazníku

Dotazníky byly kvůli nízké návratnosti po prvním rozeslání, poslány ještě podruhé. Avšak ani tak se nepodařilo dosáhnout optimálních výsledků, a to hlavně v rakouské části ERSN.

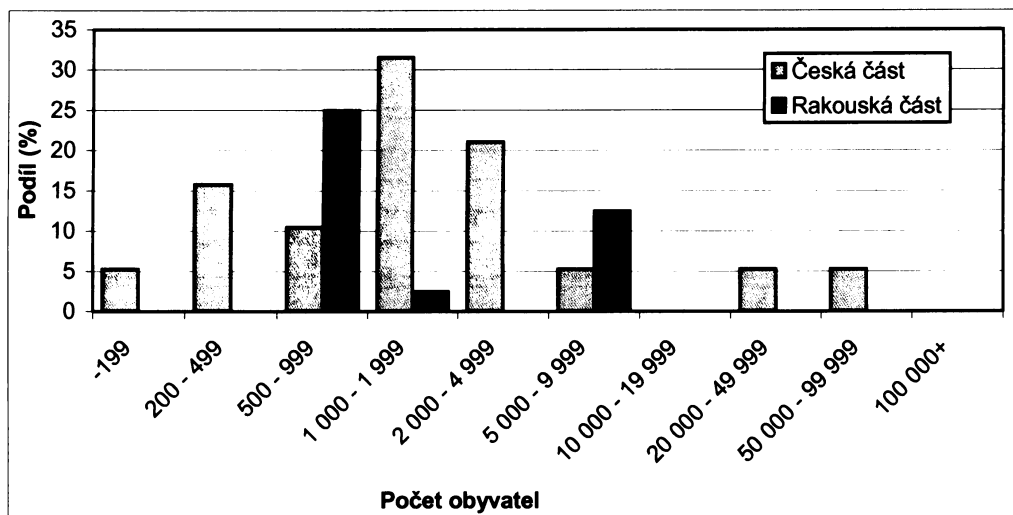
Na české straně byly rozeslány 40 starostům členských obcí. Odpověď byla obdržena od 20 z nich, přičemž vyplněných dotazníků je 19, tedy 47,5 % z celé cílové skupiny na české straně ERSN. Rakouská strana je na tom mnohem hůře. Ze 71 dotazovaných obcí jich odpovědělo 18, vyplněných dotazníků je však 17, tedy 23,9 %. Celkem bylo tedy od dotázaných starostů členských obcí ERSN obdrženo 36 vyplněných dotazníků, což je ze 111 starostů členských obcí v celém území ERSN 32,4 %.

Nutno ještě upozornit, že na české i na rakouské straně ERSN odpověděly obce, které jsou novým členem ERSN a v předkládané práci tudíž jako člen nebyly brány (rakouská část – Albrechtsberg, Eisgarn, Pfaffenschlag, česká část – Český Rudolec). V práci byl použit seznam obcí zveřejněný na internetových stránkách ERSN k datu 27.9. 2006. Pokud by tedy byly také započítány do členských obcí, tak na české straně by celkový počet členských obcí činil 41 a na rakouské 74. Potom by podíly získaných dotazníků byly odlišné (česká část 46,3 %, rakouská 23 %). Zajímavé je, že v české části, kde byly dotazníky rozesílány osobně nikoliv přes prostředníka, obec Český Rudolec přestože nebyla oslovena, odpověděla. To naznačuje, že komunikace mezi členy ERSN funguje.

6.2.1 1. část dotazníku – „Informace o obci“

V obr. 20 je znázorněna velikostní rozložení obcí, které vyplnily dotazník. Na české straně euroregionu je tato struktura rozmanitější, zahrnuje jak obce do 199 obyvatel, tak např. i město Písek téměř s 30-ti tisíci obyvateli a krajské město České Budějovice s téměř 100 tis. obyvateli. V rakouské části pak většinu dotazníků vyplnil představitel obcí z velikostní skupiny 1000–1999 obyvatel.

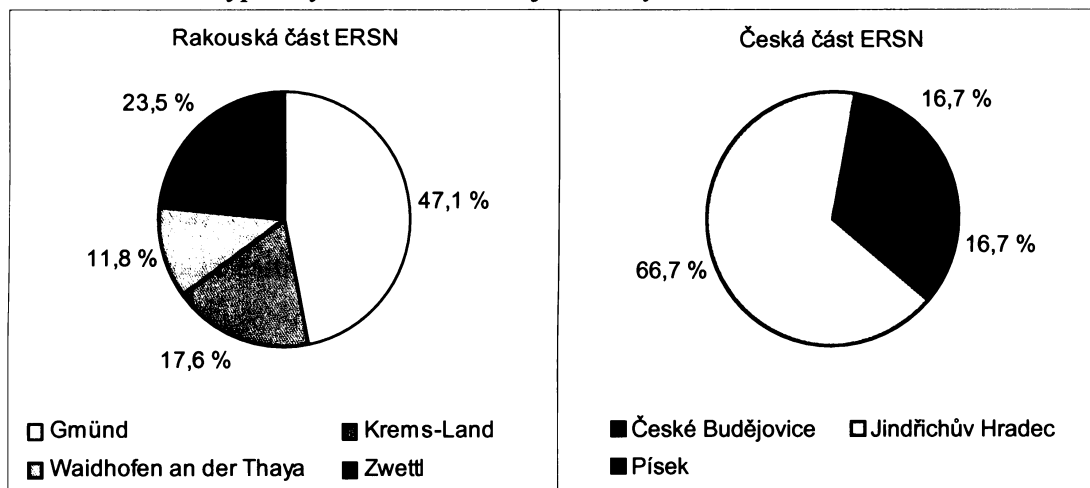
Obr. 20 Velikostní skupiny obcí zúčastněných na dotazníkovém šetření, česká a rakouská část ERSN

Zdroj: Český statistický úřad (2007b), Das Land Niederösterreich (2007a), vlastní zpracování

Jejich regionální rozložení je pak patrné z obr. 21, kde je vidět jejich příslušnost k jednotlivým okresům. Samozřejmě toto rozložení souvisí i s počtem členských obcí v jednotlivých okresech. To naznačuje tab. 28 na následující stránce.

Obr. 21 Podíl vyplněných dotazníků dle jednotlivých okresů, území ERSN

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Tab. 28 Regionální rozložení členských obcí a počty vyplněných dotazníků

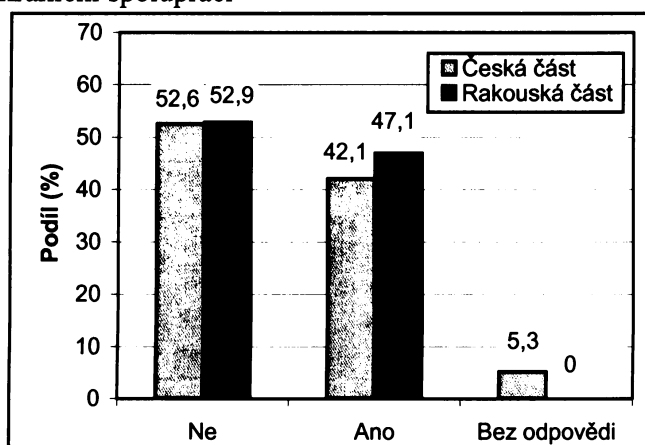
Okres	Počet obcí	Počet členských obcí ERSN v okrese	Podíl členských obcí ERSN v okrese (%)	Počet vyplněných dotazníků	Podíl vyplněných dotazníků v rámci členských obcí daného okresu
České Budějovice	107	10	9,3	3	30,0
Jindřichův Hradec	106	25	23,6	13	52,0
Písek	76	3	3,9	3	100
Tábor	111	2	1,8	0	0
Česká část celkem	400	40	10,0	19	47,5
Gmünd	21	16	76,2	7	43,8
Horn	20	13	65,0	0	0
Krems-Land	30	11	36,7	4	36,4
Krems-Stadt	1	1	100,0	0	0
Waidhofen an der Thaya	15	10	66,7	2	20
Zwettl	24	21	87,5	4	19
Rakouská část celkem	111	72	64,9	17	23,6

Zdroj: Euroregion Silva Nortica (2006), Český statistický úřad (2007b), Das Land Niederösterreich (2007a), dotazníkové šetření, vlastní zpracování

V české části pochází nejvíce vyplněných dotazníků (13, tedy 52 % ze všech členských obcí v okrese) z okresu Jindřichův Hradec, kde je také nejvyšší podíl členských obcí. Rakouská část má nejvíce vyplněných dotazníků v okrese Gmünd (7, tedy 43,8 % ze všech členských obcí v okrese), avšak celkovým počtem členských obcí je tento okres na druhém místě. V obou případech se jedná o okresy ležící přímo u státní hranice.

V této části dotazníku byly mj. otázky směřovány k zjištění rozpočtu obce a také tomu, zda jsou součástí daného obecního rozpočtu výdaje na přeshraniční spolupráci. Samozřejmě rozpočet obce v jednom roce je ovlivněn jednak aktivitami obce (investičními i neinvestičními) a záleží také na velikosti obce, větší obce mají větší rozpočet a malé menší. V rakouské části ERSN navíc obce disponují daleko větším objemem financí než je tomu u stejně velkých obcí v české části ERSN. Na otázku, zda jsou součástí obecního rozpočtu také výdaje na přeshraniční spolupráci pak odpověděla téměř polovina starostů, kteří vyplnili dotazník, že ano (42,1 % v české části a 47,1 % v rakouské části – viz obr. 22). Výši těchto financí však uvedli jen někteří z nich. Z jejich odpovědí vyplývá, že na české straně vydávají obce na přeshraniční spolupráci finance v řádech desítek až stovek tisíců Kč, v rakouské části jsou to řády tisíců až desetitisíců euro, tedy zhruba stejné částky.

Obr. 22 Vyhodnocení odpovědi na otázku, zda jsou součástí obecní rozpočtu výdaje na přeshraniční spolupráci

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

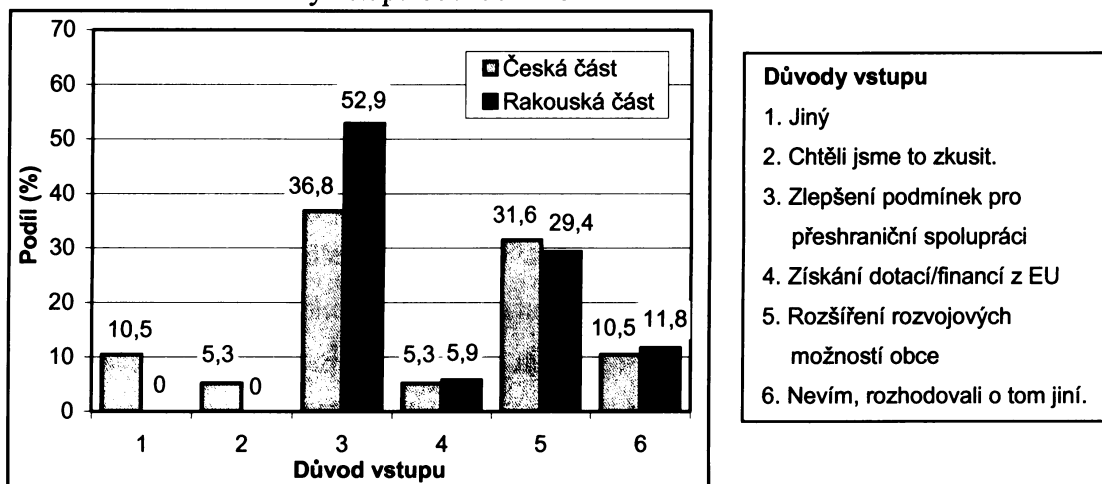
Součástí této části dotazníku, avšak pouze v české části, byla i otázka, zda obec má územně-plánovací dokumentaci. Ta je důležitá pro rozvíjení různých aktivit (podnikání, bydlení, využití pozemků pro volný čas apd.) v rámci obce, k nimž mohou patřit i aktivity přeshraniční spolupráce. Pouze dvě obce v dotazníku uvedly, že nemají územně-plánovací dokumentaci. Jedná se o menší obce, které často dokumenty územního plánování nemají zpracované (Volfířov 677 obyvatel, Hrdějovice 1579 obyvatel v roce 2005). V rakouské části vzhledem k neznalosti poměrů v oblasti územního plánování nebyla tato otázka pokládána.

6.2.2 2. část dotazníku – „Obec a Euroregion Silva Nortica“

Tato část dotazníku musela být pro rozeslání v rakouské části ERSN upravena, což bylo poznamenáno v metodice dotazníkového šetření. Proto některé otázky uvedené v dotazníku pro českou část nebyly dány do dotazníku pro rakouskou část, jako např. hned ta první týkající se data vstupu do Silvy Norticy.

Jiná otázka se zaměřovala na zjištění důvodu vstupu obce do ERSN. Její vyhodnocení představuje obr. 23. Nejčastějším důvodem pro vstup do euroregionu bylo jak v české části (36,8 %), tak i v rakouské (52,9 %) zlepšení podmínek pro přeshraniční spolupráci. To je důležité při potvrzování či vyvrácení hypotézy a), ve které se předpokládá, že ERSN vznikl hlavně z důvodu možnosti snadnějšího získávání finanční podpory z EU (Interreg) a jeho cílem tak není prohlubování přeshraniční spolupráce a tím i integrace mezi dotčenými regiony. Vyhodnocení této otázky nepřispívá k jejímu potvrzení, ale naopak, k jejímu vyvrácení. Navíc získání dotací/financí z EU uvedlo jako důvod vstupu pouze minimum starostů, kteří vyplnili dotazník.

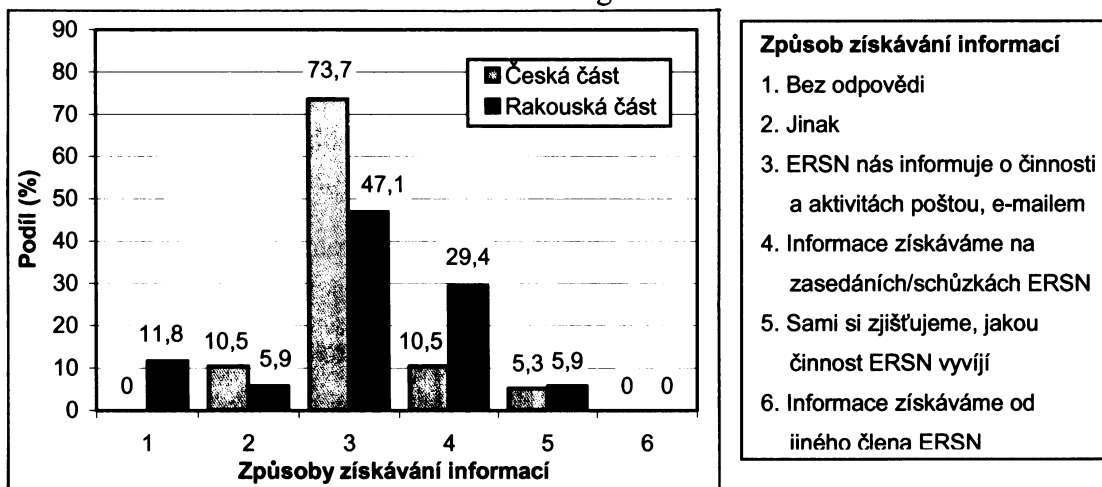
Obr. 23 Hlavní důvody vstupu obcí do ERSN

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Informovanost obcí ohledně aktivit euroregionu, výhodách či nevýhodách členství, a dále to, jak obce tyto informace získávají, bylo předmětem dalších otázek položených v dotazníku. Z došlých odpovědí vyplynulo, že většina obcí (70,6 % v rakouské části, 73,7 % v české části) je dostatečně informována o tom, co členství v euroregionu nabízí a obnáší a jaké aktivity euroregion realizuje. Jakým způsobem pak zmíněné informace získávají vyhodnocuje obr.24.

Obr. 24 Získávání informací o činnosti euroregionu a členství v něm

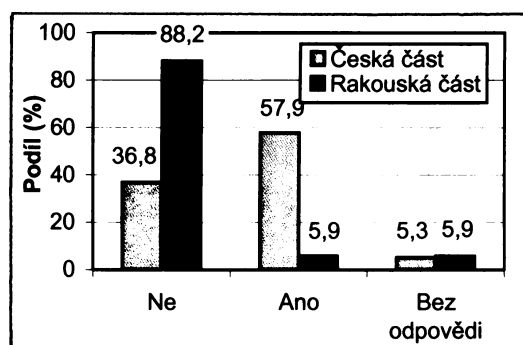
Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Nejvíce starostů na české (73,7 %) i rakouské straně (47,1 %) uvedlo, že jim dané informace poskytuje samotný euroregion, a to sice poštou či e-mailem. V rakouské části ERSN pak také 29,4 % z odpovídajících starostů zaškrtnulo způsob získávání informací č. 4, tedy že tyto informace získávají na zasedáních/schůzkách euroregionu, v české části

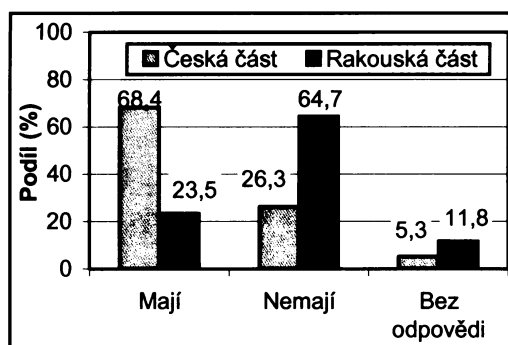
to bylo pouze 10,5 %. Zde by tak mohla být položena otázka, zda se obce české části, resp. jejich zástupci, těchto zasedání vůbec účastní. Odpověď na tuto otázku také poskytlo dotazníkové šetření, avšak pouze v české části. Zde 63,2 % představitelů obce odpovědělo, že se zasedání/schůzek euroregionu účastní pravidelně, dále 21,1 %, že jen zřídka a 10,5 % se těchto zasedání/schůzek neúčastní vůbec (navíc 5,3 % neodpovědělo).

Zda jsou pak podle starostů obyvatelé jednotlivých obcí dostatečně informováni o činnosti (projektech a akcích) ERSN vyhodnocuje obr. 25. V obr. 26 je pak znázorněno to, jestli mají obyvatelé sami o tento druh informací zájem.

Obr. 25 Vyhodnocení otázky: Jsou obyvatelé vaší obce dostatečně informováni o činnosti ERSN?

Obr. 26 Vyhodnocení otázky: Mají obyvatelé vaší obce o tyto informace zájem?

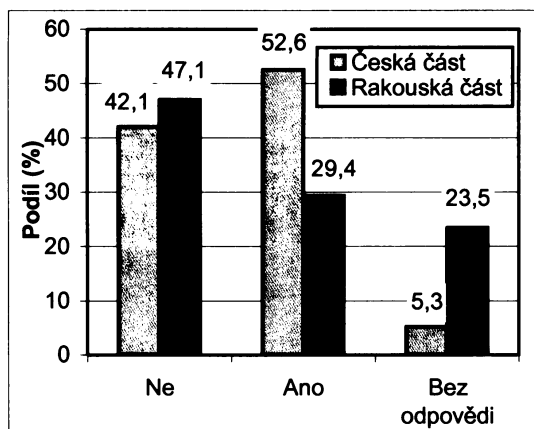
Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Odpovědi starostů české a rakouské strany euroregionu ohledně informovanosti obyvatel obce o činnosti ERSN se velmi liší. V české části si 57,9 % starostů myslí, že jsou obyvatelé jejich obce dostatečně informováni o činnosti euroregionu, na rakouské straně je to pouhých 5,9 %. Většina rakouských starostů uvedla, že obyvatelé jejich obce nejsou dostatečně informováni (88,2 %) nebo neodpověděli vůbec (5,9 %). Dále je z obr. 26 patrné, že 64,7 % rakouských starostů poukazuje na nezájem obyvatel o tyto informace, kdežto na české straně odpovědělo 68,4 % starostů, že obyvatelé zájem mají, a to hlavně z řad různých spolků (42,1 %). Na základě tohoto dotazníkového šetření tedy lze hovořit o vyšší informovanosti občanů o činnosti euroregionu, a také o vyšším zájmu tyto informace získávat na české straně sledovaného území.

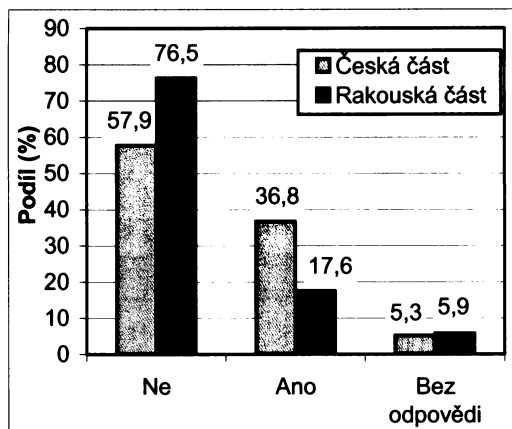
O aktivní spolupráci jednotlivých obcí s euroregionem vypovídá obr. 27. V tomto ohledu existují velké rozdíly mezi českou a rakouskou částí, kdy se česká část o mnoho více zapojuje do aktivit euroregionu. V české části 52,6 % starostů odpovědělo, že s euroregionem spolupracuje aktivně, zatímco v rakouské části to bylo pouze 29,4 % starostů. S tím souvisí i otázka, zda má obec v euroregionu svého zástupce. Jestliže ano,

bude s euroregionem nejspíš aktivně spolupracovat. Svého zástupce v ERSN má podle výsledků dotazníkového šetření 36,8 % starostů české části a 17,6 % rakouské. To tedy může vypovídat o tom, proč je v rakouské části aktivní spolupráce se Silvou Nortickou nižší.

Obr. 27 Vyhodnocení otázky: Spolupracuje obec aktivně s ERSN?

Obr. 28 Vyhodnocení otázky: Máte nějakého zástupce v ERSN?

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

I když většina obcí z rakouské strany s euroregionem aktivně nespolupracuje, často využívá nabídky různých akcí pořádaných euroregionem (64,7 %), ovšem vybírají si ty, co jim vyhovují. Obce české strany jsou v tomto ohledu opět aktivnější, neboť 78,9 % z nich se akcí pořádaných euroregionem také účastní, ale také si vybírají, co jim vyhovuje. Vůbec se těchto akcí nezúčastňuje 10,5 % z českých obcí a 23,5 % z rakouských. 10,5 % starostů českých obcí pak tvrdí, že se jejich obec účastní všech akcí pořádaných euroregionem.

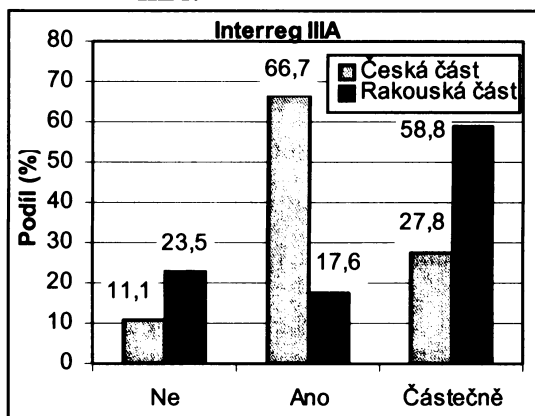
V české části euroregionu byly navíc položeny otázky ohledně názorů představitelů obce na jejich členství v ERSN, a také zda souhlasí se stávajícími podmínkami členství. 89,5 % z nich odpovědělo, že jejich obec chce v euroregionu zůstat. Jeden starosta pak na tuto otázku neodpověděl a jeden odpověděl, že je mu to jedno (tvoří 10,5 %).

Zjišťováno také bylo, jak jsou obce informovány ohledně podmínek získávání financí z tohoto fondu, ale i Iniciativy Interreg IIIA, v rámci níž je tento fond realizován, a dále jakou roli pro ně hraje ERSN při získávání těchto informací.

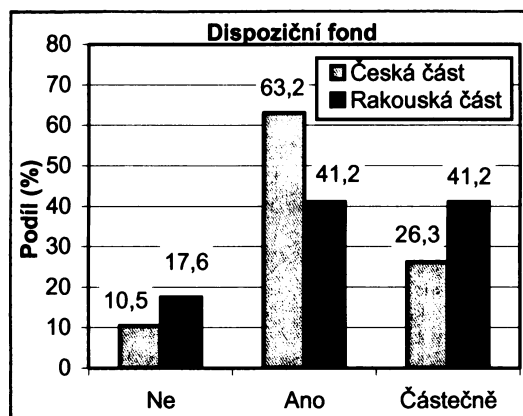
Obr. 29 a 30 nabízí pohled na vyhodnocení zmíněné informovanosti. V české části přes 60 % obcí zná podmínky získávání financí z DF i Interreg IIIA. V rakouské části více obcí (41,2 %) zná podmínky získávání financí z Dispozičního fondu, který podporuje malé

projekty. Podmínky u Interregu IIIA jsou pak pro ně známy spíše z části (58,8 %), úplně je zná pouze 17,6 % obcí.

Obr. 29 Vyhodnocení otázky: Znáte podmínky získávání financí z programu Iniciativy Interreg IIIA?

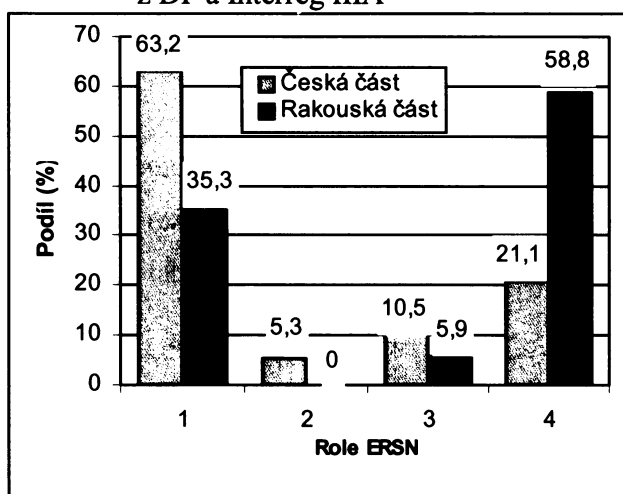
Obr. 30 Vyhodnocení otázky: Znáte podmínky získávání financí z Dispozičního fondu?

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Důvodem rozdílné informovanosti ohledně zmiňovaných podmínek získávání financí mezi českými a rakouskými obcemi může být odlišný přístup příslušné části ERSN, resp. zakládajících členů Sdružení jihočeská Silva Nortica a Europaplattform pro Waldviertel, k podávání informací, a také zájem obcí tyto informace zjišťovat. Jakou roli pro dané obce hraje ERSN při nabývání zmíněných znalostí ukazuje obr. 31.

Obr. 31 Role ERSN pro obce při zjišťování informací o podmínkách získávání financí z DF a Interreg IIIA

- Role ERSN**
1. Poskytuje nám informace, konzultace a další podporu
  2. Žádnou, znalosti čerpáme z jiných zdrojů
  3. Jinou
  4. Bez odpovědi

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

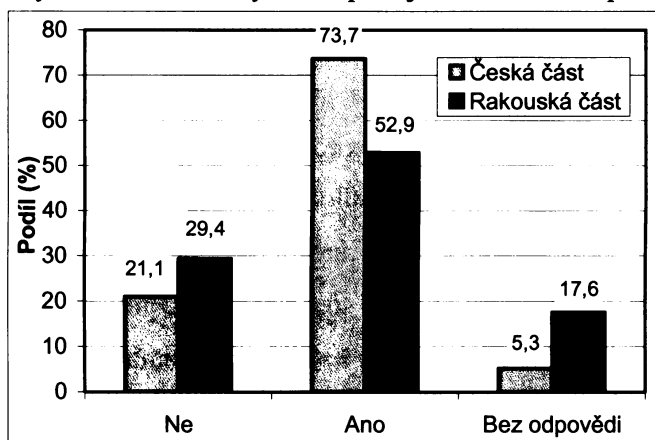

Zatímco 63,2 % starostů české části odpovědělo, že jim euroregion poskytuje informace, konzultace a další podporu, tak v rakouské části to bylo jen 35,3 %. Na tuto otázku pak neodpovědělo 58,8 % starostů rakouské části a 21,1 % české části. Znamená to, že o projekty přeshraniční spolupráce vůbec nemají zájem? Nebo se jen neradi vyjadřují k funkci euroregionu? Bohužel toto nelze z dotazníkového šetření rozpoznat.

Je-li tato informovanost v rakouské části tedy nižší, je nižší i podíl rakouských obcí, které někdy realizovaly projekt přeshraniční spolupráce podpořený z DF či Interregu IIIA? Na tuto otázku lze odpovědět také díky výsledkům dotazníkového šetření, a to sice, že ano. Obce v rakouské části na dotaz ohledně realizace projektu podpořeného z DF či Interregu IIIA odpověděly ve 47,1 % případů, že projekt realizovaly, zatímco v české části to bylo 52,6 %, tedy více.

Celkovou spokojenost s činností a pomocí ERSN pak vyjadřuje obr. 32. Větší spokojenost udává česká strana (73,7 %), rakouská je spokojena pouze z 52,9 %.

Obr. 32 Vyhodnocení otázky: Jste spokojeni s činností a pomocí ERSN?

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

K tomuto se také vztahuje otázka týkající se pozitiv/negativ fungování ERSN a možných rezerv či námětů ve fungování euroregionu. Shrnutí odpovědí na tuto otázku je předmětem tab. 29 na následující stránce, kde jsou obecně uvedeny nejčastější odpovědi.

Tab. 29 Pozitiva/negativa, rezervy a další náměty ve fungování ERSN

Pozitiva (+)	Negativa (-)
- prohlubování přeshraničních vztahů, spolupráce	- malý zájem o práci v prac.skupinách ⁵
- získávání informací - ekonomických, kult., spol. apod.	- nízká aktivita obcí
- společné projekty	- jazykové bariéry
- vzájemné poznání problémů jednotlivých regionů	
Rezervy a další náměty	
- zvýšení informovanosti o euroregionu mezi obyvateli	
- zaměření pomoci na hospodářsky slabé obce v regionu	
- seznamovat nové starosty a zastupitele s činností euroregionu	

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

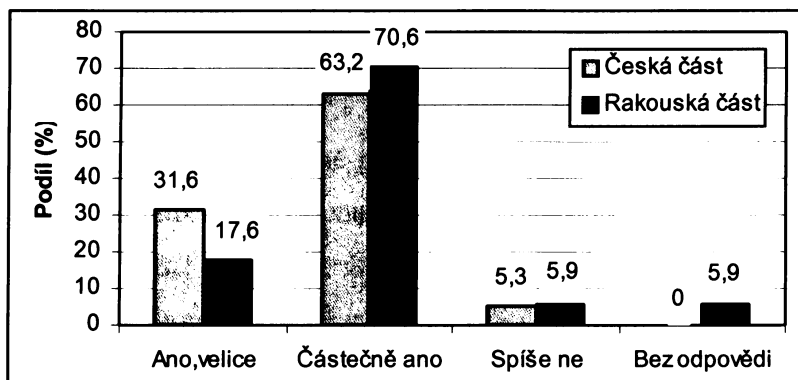
Mimo dat uvedených v tab. 29 pak zazněly i odpovědi jako např. „Hlavní je být ve skupině, kde se rozšiřují užitečné informace.“ či „Pro obec nevidím za dosavadní dobu žádná pozitiva.“ Lze ale říci, že převážně byly vysloveny pouze klady.

Co se týče budoucnosti takového typu přeshraniční spolupráce jako je euroregion a jeho dalších perspektiv, tak nejčastěji si dotazovaní myslí, že dojde k prohloubení a rozšíření přeshraniční spolupráce v rámci daného euroregionu, neboť už dnes je činnost ERSN významná pro podporu přeshraniční spolupráce. Z rakouské strany pak zazněla i jedna zajímavá odpověď: „Zurzeit benötigen beide Seiten die Zusammenarbeit um Förderungen zu lukrieren. In Zukunft sollte die Zusammenarbeit in verschiedenen Bereichen selbstverständlich sein.“ Znamená, že v současné době obě strany potřebují spolupráci k získání podpůrných prostředků. V budoucnu by ale měla být spolupráce v různých oborech samozřejmostí. Ta výstižně naznačuje současný stav, a také to, co by se díky současným finančním podporám a činnosti euroregionu měly obce, neziskové organizace, spolky apod. v tomto území naučit.

Většina dotázaných (70,6 % v české části a 63,2 % v rakouské) si také myslí, že takováto forma spolupráce Česka a Rakouska je z části prospěšná a že jsou zde viditelné změny a pokrok (viz obr. 33 na následující stránce). Jen minimum odpovídajících tuto formu spolupráce za prospěšnou nepovažuje. Za velice prospěšnou ji pak považuje 31,6 % českých dotázaných a 17,6 % rakouských.

⁵ více o pracovních skupinách viz část 5.1.2 Organizační struktura

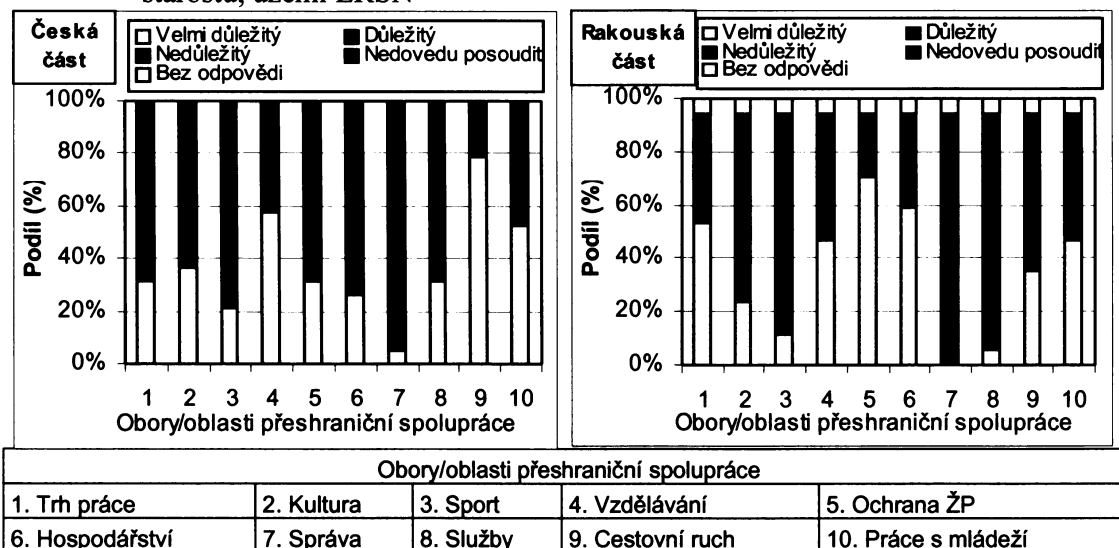
Obr. 33 Vyhodnocení otázky: Myslíte si, že tato forma spolupráce Česka a Rakouska je prospěšná, jsou zde viditelné změny a pokrok?

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Jaké obory/oblasti přeshraniční spolupráce jsou dotazovanými starosty považovány za klíčové naznačuje obr. 34. Rakouští starostové jako nejdůležitější oblast přeshraniční spolupráce vidí ochranu životního prostředí, zatímco česká strana upřednostňuje spolupráci v cestovním ruchu. Pro rakouskou stranu jsou dále jako obory přeshraniční spolupráce velmi důležité hospodářství a trh práce a česká strana volí raději oblast vzdělávání a práce s mládeží. Za nejméně důležitou pak obě strany považují oblast správy. Zjištěná rozdílnost v názorech na důležitost jednotlivých oborů přeshraniční spolupráce pak může tuto spolupráci do jisté míry i negativně ovlivňovat.

Obr. 34 Důležitost jednotlivých oborů/oblastí přeshraniční spolupráce dle dotazovaných starostů, území ERSN

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Na závěr této části dotazníkového šetření byli starostové dotazováni na jejich názor ohledně zlepšení životních podmínek místních obyvatel díky vstupu obce do euroregionu,

a také na fungování přeshraniční spolupráce za neexistence euroregionu. V odpovědích na první zmiňovanou otázku převažovala u obou skupin ta negativní (68,4 % rakouští a 47,1 % čeští starostové), o něco optimističtější však byla skupina rakouských starostů, u nichž odpověď „ano“ uvedlo 41,2 % oproti 21,1 % starostů na české straně (10,5 % na české a 11,8 % na rakouské straně neodpovědělo vůbec). O fungování přeshraniční spolupráce za neexistence euroregionu si starostové, jak na české (47,4 %), tak i na rakouské straně (88,2 %), myslí, že by spolupráce fungovala, ale méně efektivně. V nespolupráci by pak v tomto případě věřilo 21,1 % českých starostů, na rakouské straně se nikdo takový neobjevil.

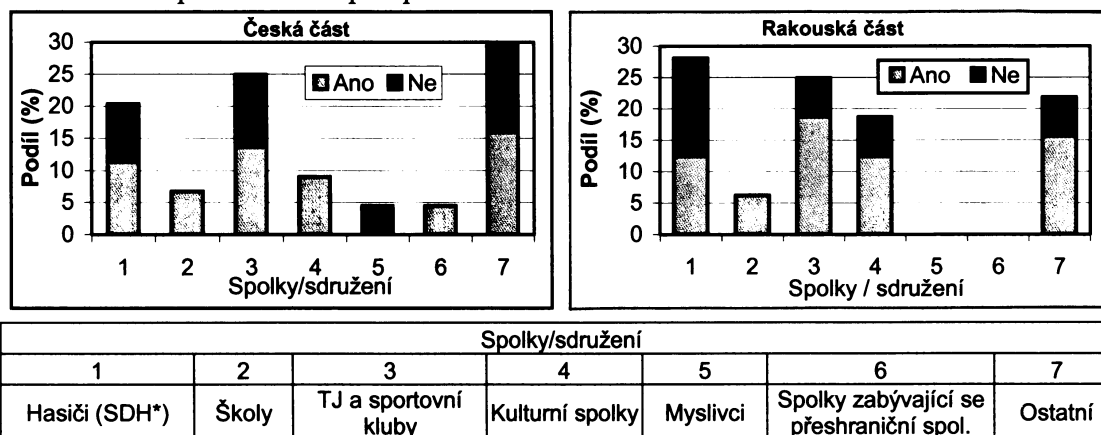
6.2.3 3. část dotazníku – „Jiné aktivity obce“

Předmětem této části dotazníkového šetření bylo zjistit, jaké jsou předpoklady obce pro uskutečnění přeshraniční spolupráci. Tedy to, zda je obec aktivní i v rámci jiných sdružení, než je euroregion či, zda jsou v obci občané či nějaké spolky, které by se případně mohli do přeshraniční spolupráce zapojit. Zjišťováno také byla existence partnerských obcí dané obce v zahraničí.

U otázky, zda je obec členem jiných organizací či sdružení než je euroregion, uvedlo 94,7 % představitelů českých obcí, že ano (ve většině případů se jedná o SMO, SMOJK, či nějaký mikroregion nebo svazek obcí). Rakouští starostové pak na tuto otázku odpověděli kladně pouze ve 47,1 % případů.

Když byli starostové dotazováni na fungování nějakých spolků v obci, tak 64,7 % rakouských a 89,5 % českých uvedlo alespoň jeden spolek, zbytek starostů neuvedl žádný.

Obr. 35 Vyhodnocení otázky: Jaké spolky/sdružení jsou ve vaší obce a zapojují se do přeshraniční spolupráce?

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Složení zmíněných spolků v české a rakouské části ERSN naznačuje obr. 35. Většinou se jedná o TJ a sportovní kluby a sdružení dobrovolných hasičů, a to v obou částech euroregionu. Je zde také navíc znázorněno, zda se tyto spolky zapojují do přeshraniční spolupráce či nikoliv.

Dále nás zajímal zájem místních obyvatel o dění v obci. Za dostatečný ho považuje 73,7 % českých a 35,3 % rakouských starostů. Velký zájem o dění v obci pak deklaruje 10,5 % starostů z české strany a 35,3 % starostů z rakouské.

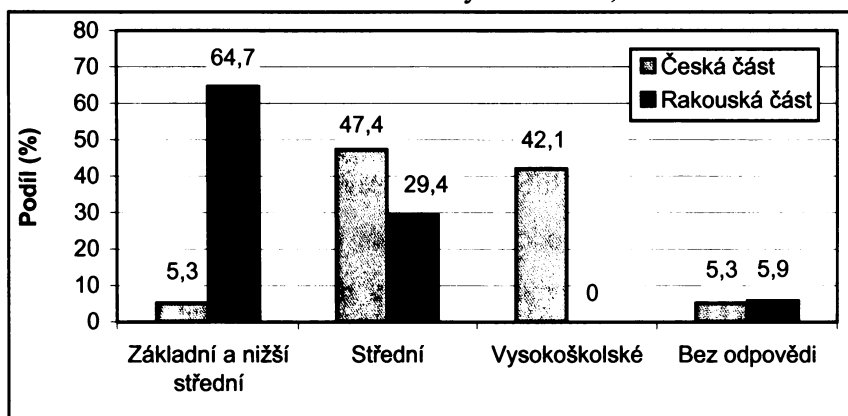
Co se týče partnerského města v zahraničí, tak asi polovina starostů v obou částech euroregionu napsala, že mají alespoň jedno. Ovšem v Rakousku má partnera pouze 44,4 % českých odpovídajících a v Česku 85,7 % těch rakouských.

6.2.4 4. část dotazníku – „Doplňující informace“

Aktivita místních představitelů, elit, je často jedna z klíčových podmínek pro uskutečňování přeshraniční spolupráce. Proto bylo zjišťováno, jaké jsou základní a typické charakteristiky těchto představitelů, tedy věk, pohlaví, vzdělání, doba funkce a druh pracovního poměru.

Ze srovnání mezi českými a rakouskými starosty vychází lépe ti čeští. Jejich průměrný věk⁶ dosahuje 49,2 let, zatímco u rakouských starostů je to 56,8 let. U obou skupin převažovali muži (76,5 % v rakouské části a 94,7 % v české části). Ve vzdělání dosahují lepších výsledků také čeští starostové, což ukazuje obr. 36. Ve skupině rakouských starostů se nevyskytl ani jeden vysokoškolský, zatímco na české straně to bylo 42,1 %.

Obr. 36 Vzdělání dotazovaných starostů, území ERSN

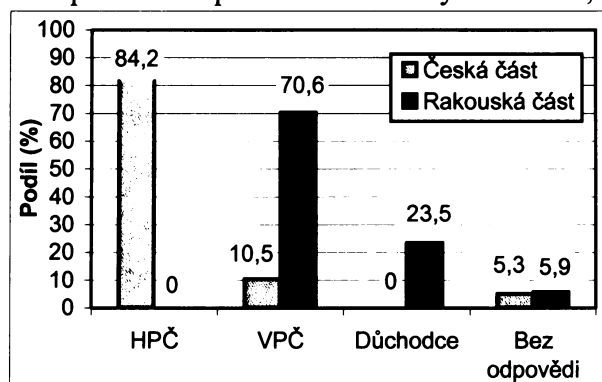

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

⁶ Jelikož nebyl znám přesný věk každého starosty, nýbrž pouze věková skupina, kam patří, byl průměrný věk počítán na základě středu intervalu věkové skupiny, do které daný starosta patřil.

Pro skupinu českých starostů vyznívá příznivěji i druh pracovního poměru, kdy plných 84,2 % z nich má funkci starosty jako HPČ, zatímco mezi rakouskými starosty to není ani jeden (viz obr. 37). Starostové české části tak mají na svou funkci více času.

Obr. 37 Druh pracovního poměru dotazovaných starostů, území ERSN

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

6.3 Shrnutí

Toto šetření lze považovat za velmi přínosné, neboť zprostředkovalo pohled starostů na euroregion a přeshraniční spolupráci v něm. Zároveň poskytlo nejdůležitější charakteristiky o představitelích dotazovaných obcí, a také o předpokladech a podmínkách, které obce k přeshraniční spolupráci mají. Lze říci, že se jedná spíše o celkové „dokreslení“ přeshraniční spolupráce v rámci sledovaného euroregionu.

Z této sondy tedy vyplývá, že většina obcí vstupovala do euroregionu s myšlenkou na zlepšení podmínek pro přeshraniční spolupráci. Většina obcí pak také má dostatek informací ohledně členství v ERSN a jeho činnosti, tyto informace pak nejčastěji získávají od samotného euroregionu poštou či e-mailem. Rozdíl mezi českou a rakouskou stranou je pouze v informovanosti obyvatel obcí, kdy v Rakousku si starostové myslí, že obyvatelé obcí nejsou informováni o euroregionu, kdežto v Česku je to přesný opak, navíc zde obyvatelé o tyto informace projevují větší zájem. Odlišnosti jsou také v aktivní spolupráci s euroregionem, která je větší v české části. Obce z obou částí se pak většinou účastní akcí pořádaných euroregionem, ale jen těch, které jim vyhovují.

Znalost podmínek o získávání financí na přeshraniční spolupráci z DF a Interregu IIIA není také pro dané obce velkou neznámou, i když opět je nutné připomenout, že lepší znalosti uvádí česká strana. Ta se mj. i kladněji vyjadřuje k roli ERSN při získávání znalostí o těchto podmínkách. Proto je i vyšší spokojenost s činností a pomocí euroregionu na české straně než na rakouské.

Dále si většina obcí obou stran myslí, že pozitivní na Silvě Nortice je, že dochází k prohlubování přeshraničních vztahů a spolupráce, často ale kritizují malý zájem o práci v pracovních skupinách. Domnívají se však, že takováto forma spolupráce je prospěšná, i když mají odlišné názory na důležitost jednotlivých oborů přeshraniční spolupráce.

Do budoucna předpokládají ještě větší prohlubování přeshraniční spolupráce.

Obce, které vyplnily dotazník vykazují aktivitu i mimo euroregion, v různých organizacích či sdruženích, to je ale více patrné na české straně euroregionu. Téměř každá obec má pak na svém území nějaký spolek, který se i často zapojuje do přeshraniční spolupráce (nejčastěji se jedná o SDH a sportovní kluby). Výjimkou však nejsou ani sdružení zabývající se přímo přeshraniční spoluprací.

Pokud se jedná o starosty, tak překvapivá je pouze nižší vzdělanost u těch z Rakouska, a také, v tomto vzorku, neexistence vykonávání funkce starosty jako HPČ.

7 Budoucnost Euroregionu Silva Nortica

Díky informacím posbíraným během zpracovávání diplomové práce může být na tomto místě provedena krátká diskuse nad budoucností sledovaného euroregionu a přeshraniční spolupráce v něm. V úvahu připadají 3 následující varianty:

- 1. Zánik euroregionu Silva Nortica, ukončení přeshraniční spolupráce**
- 2. Přetrvávání současného stavu či jeho mírné zhoršení**
- 3. Prohloubení přeshraniční spolupráce v rámci Euroregionu Silva Nortica**

V historii této oblasti jsou období, kdy současná státní hranice byla pouze hranicí vnitřní, ale i období, kdy tato hranice tvořila nepropustnou bariéru. V posledních patnácti letech, po pádu totality, došlo k znovuoobnovení komunikace a už samotný vznik euroregionu, i když jako posledního na českém území, dokazuje, že na obou stranách hranice je někdo, kdo má zájem spolupracovat.

V určitém případě by však mohla nastat varianta stagnace, tedy dlouhodobější setrvávání současného stavu případně jeho mírné zhoršení. Dokonce současné vztahy Česka a Rakouska zostřené kauzou Temelín by mohly vyústit v jisté mírné ochladnutí vztahů i spolupráce, ale její úplný zánik je v nynější jednotné Evropě spíše utopií. Češi jsou sice nejméně oblíbenými sousedy Rakušanů (Lidové noviny, 12.6. 2006, s. 4), což je z části příčinou již zmíněné kauzy Temelín, ale také poválečného odsunu německy mluvícího obyvatelstva, které dobrým vztahům a postojům jedné části euroregionu k druhé jistě nepřispívají. Avšak právě vzájemná komunikace a poznávání, které v současné době probíhá, může tyto asympatie změnit. A euroregion může být určitým prostředníkem při vzájemném „otřukávání“. Navíc je Euroregion Silva Nortica pověřen administrací Dispozičního fondu a hraje tak důležitou roli pro subjekty, které žádají o finance EU na nějaký projekt přeshraniční spolupráce. A jak ukázalo hodnocení projektů uskutečněných v rámci jeho modelového území, není jich málo a můžeme je považovat za významný příspěvek rozvoje této oblasti. Varianta zániku sledovaného euroregionu je tak vzhledem ke zjištěným skutečnostem velice málo pravděpodobná.

Nejpravděpodobnější variantou je tedy ta třetí, a sice, že dojde k dalšímu prohloubení přeshraniční spolupráce. Obě strany mají zájem spolupracovat i nadále (známkou toho jsou např. noví členové do ERSN) a euroregion považují za důležitý a prospěšný při uskutečňování přeshraniční spolupráce. Je pro ně, pro někoho více,

pro někoho méně, zprostředkovatelem, prostředníkem a informátorem, ale i iniciátorem. Euroregion Silva Nortica funguje pět let a za tu dobu, alespoň podle uskutečněných projektů a jeho aktivit i plánů do budoucna, lze předpokládat, že dojde k těsnější a samozřejmější spolupráci a že padnou často zmiňované „hranice v lidských hlavách“. Velkým stimulem pro udržení spolupráce jsou také finance poskytované EU na přeshraniční projekty. Proto zůstává otázkou, zda se s jejich pomocí obě strany „naučí“ spolupracovat a komunikovat a tato spolupráce pak bude fungovat ve stejné či větší míře, i když možnost zmíněné finanční podpory už nebude k dispozici. K nejvyšší pravděpodobnosti rozvoje této varianty přispívá i fakt, že Česko koncem roku 2007 vstoupí do Schengenského prostoru a díky tomu „zmizí“ dosavadní hranice.

8 Závěr

Pohraniční regiony mají v současné integrující se Evropě významné postavení, neboť se jedná o území, kde se v nejvyšší míře uskutečňují kontakty sousedních zemí. Zároveň si je ale společnost vědomá toho, že tyto oblasti jsou mnohdy těmi znevýhodněnými, zaostávajícími za vnitrozemím, což lze pozorovat i v rámci Česka, kde byly tyto oblasti zasaženy několika událostmi (např. výměna obyvatelstva), které jejich postavení ještě zhoršily. A právě díky určité výjimečnosti těchto území vytvořila EU několik programů na jejich podporu, resp. na podporu přeshraniční spolupráce, která může být výrazným stimulem pro jejich rozvoj. Často se důležitými partnery při zavádění a realizaci těchto programů stávají právě euroregiony.

Předkládaná práce se zabývala Euroregionem Silva Nortica. V rámci jeho území byla hodnocena především přeshraniční spolupráce, ale pozornost byla zaměřena i na samotný euroregion jako subjekt. Jedním z cílů bylo zhodnocení role euroregionu Silva Nortica v rámci přeshraniční spolupráce spolu s posouzením dopadů jeho působení na rozvoj studovaného území a nastínění jeho možného budoucího rozvoje.

K dosažení tohoto cíle sloužily jednak obecné informace o euroregionu, ale hlavně dotazníkové šetření provedené mezi starosty členských obcí. Bylo zjištěno, že Silva Nortica slouží jako informátor, ale také poradce, co se týká právě programů na podporu přeshraniční spolupráce, přičemž tato jeho role je více patrná v české části, kde je také administrátorem DF. Díky této roli tak nepřímě přispívá k rozvoji daného území prostřednictvím úspěšně dokončených projektů přeshraniční spolupráce, kterých není málo. Sám ale také podněcuje aktivity přeshraniční spolupráce, která je nástrojem pro rozvoj pohraniční oblasti. Je tedy i iniciátorem přeshraniční spolupráce. Příkladem může být jeden z projektů podpořených z fondů EU, který euroregion realizoval, a to sice vytvoření sítě tzv. přeshraničních impulzních center. Ty mají za úkol podněcovat vznik projektů přeshraniční spolupráce, ale i podporovat jejich uskutečnění. Většina dotazovaných starostů si také myslí, že kdyby euroregion neexistoval, přeshraniční spolupráce by sice fungovala, ale ne tak efektivně. Jeho budoucí vývoj byl pak řešen v kapitole 7, kde byly diskutovány tři základní varianty, přičemž jako nejpravděpodobnější se jevila varianta dalšího prohlubování přeshraniční spolupráce a s tím spojené rozšiřování členské základny euroregionu. K tomu přispívá i fakt, že se jedná o nový euroregion a že většina dotazovaných starostů považuje tuto formu spolupráce za prospěšnou.

Práce si také kladla za cíl zjistit hlavní typy současné přeshraniční spolupráce a její specifické rysy v rámci modelového území včetně zjištění klíčových subjektů přeshraniční spolupráce. K tomu sloužilo hlavně hodnocení projektů přeshraniční spolupráce. Díky již zmiňovaným podpůrným programům je v současné době nejčastější typem přeshraniční spolupráce vytvoření projektu, který má partnera na druhé straně hranice a předložení tohoto projektu s žádostí o finanční podporu EU prostřednictvím těchto podpůrných programů. Přičemž se jedná většinou o projekt tzv. malý, tedy ten podpořený z DF. Důvodem je jeho jednodušší realizovatelnost a také nižší náklady, než je tomu u projektu velkého. Bohužel kvůli datovým možnostem nebylo možné charakter malých projektů blíže zhodnotit. U velkých projektů však byla zjištěna převaha projektů spadajících do priority č. 1, tedy Přeshraniční hospodářská spolupráce, jejíž cíle se týkají hlavně zvýšení intenzity přeshraniční hospodářské spolupráce, a také vytváření vhodných podmínek pro podniky. Na tuto prioritu se při tom zaměřují hlavně subjekty z Rakouska, v Česku je další „oblíbenou“ prioritou u velkých projektů Trvale udržitelný územní rozvoj a ochrana životního prostředí.

Otázka klíčových subjektů přeshraniční spolupráce v rámci modelového území je sama o sobě dosti komplikovaná a obsáhlá a mohla by být námětem práce menšího rozsahu např. bakalářské. V rámci této práce byly řešeny pouze subjekty, které byly žadateli o podporu na nějaký projekt přeshraniční spolupráce a samozřejmě také Euroregion Silva Nortica. Bohužel i zde došlo ke komplikacím kvůli datům za projekty z rakouské strany euroregionu, u nichž se nepodařily zajistit bližší informace o žadateli. Hodnocení tedy proběhlo alespoň v české části. Zde bylo zjištěno, že nejčastějšími předkladateli projektů přeshraniční spolupráce, a tedy subjekty s nejvyšší aktivitou v této oblasti, jsou ty z řad samosprávy následované skupinou zahrnující občanská sdružení, různé nadace apod.

I hodnocení specifík přeshraniční spolupráce v modelovém území by bohužel bylo nad rámec rozsahu této práce, neboť k tomu by bylo potřeba srovnání s jinými podobnými územími v Česku. Podobné analýzy projektů za jiná území ale nejsou k dispozici. Zde se však vytváří prostor pro další možné pokračování či rozšíření této práce, či pro vytvoření práce nové. To platí i o studiu klíčových subjektů přeshraniční spolupráce. Druhý cíl tedy nemohl být zcela naplněn.

Třetího cíle „zhodnocení realizovaných projektů na území ERSN se zaměřením na projekty podporované z programu Phare CBC ČR – Rakousko a Společného fondu malých projektů v období 2000–2004 a z programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA a Dispozičního fondu v rámci této Iniciativy v období 2004–2006 (na rakouské straně

ERSN 2000–2006)“ bylo dosaženo, i když opět ne v takovém rozsahu, jak byla původní představa, a to k již zmiňovaným nedostatečným údajům o projektech z rakouské strany. I přesto byly tyto projekty zhodnoceny hned z několika hledisek, z nichž některá byla použita k dosažení jiných cílů (např. viz výše).

Prvním z nich bylo finanční hledisko. Na projekty přeshraniční spolupráce bylo v modelovém území v období 2000–2006 vydáno celkem 23,3 mil. euro, z čehož o něco málo více dostala rakouská strana. Vyššího počtu projektů dosahuje česká strana (281 projektů) oproti rakouské (215 projektů).

Dalšími byla již zmíněná hlediska: charakter / zaměření projektů a žadatelé projektů, kterými jsem se zabývali již při vyhodnocování naplnění cíle o zjištění typů přeshraniční spolupráce. Dále nebylo uvedeno ještě hodnocení projektů z hlediska regionální diference. To mj. poskytlo prostor pro dosažení dalšího cíle, a to sice porovnání vertikální a horizontální diference aktivit přeshraniční spolupráce. Vertikální a horizontální diference projektů byla hodnocena na základě kartografických výstupů a také pomocí korelace. K dispozici byla data za obě části euroregionu, cíl tak mohl být dosažen.

Horší situace však nastala při hodnocení projektů z hlediska členských a nečlenských obcí, jelikož, jak už bylo uvedeno, za rakouskou stranu nebyly k dispozici bližší informace o žadateli. Nebylo tedy možné rozeznat, které projekty byly realizovány obcemi a které jinými subjekty. Toto hodnocení tak mohlo být provedeno pouze na české straně ERSN.

Výsledky hodnocení projektů z hlediska regionální diference a členských a nečlenských obcí budou následovat, neboť díky nim mohly být potvrzeny či vyvráceny některé z následujících hypotéz.

Na základě sledování přeshraniční spolupráce i samotného Euroregionu Silva Nortica lze tedy učinit závěry k tomu, aby počáteční předpoklady mohly být potvrzeny či vyvráceny.

Hypotéza a) Euroregion Silva Nortica vznikl hlavně z důvodu možnosti snadnějšího získávání finanční podpory z EU (Interreg) a jeho cílem tak není prohlubování přeshraniční spolupráce a tím i integrace mezi dotčenými regiony.

Tato hypotéza byla vyvrácena. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že důvodem vstupu jednotlivých obcí do sledovaného euroregionu, resp. vstupu do sdružení, která jsou zakladateli euroregionu, nebylo získání dotací / financí z EU. Nejvíce starostů na české straně (36,8 %) i na straně rakouské (52,9 %) odpovědělo, že tím hlavním důvodem pro vstup do Silvy Norticy bylo zlepšení podmínek pro přeshraniční spolupráci. Přímo odpověď, tedy že důvodem bylo získání dotací / financí z EU, zaškrtnulo jen minimum z nich. Z toho je tedy zřejmé, že o spolupráci mají zájem a že tento zájem není jen kvůli získání financí z EU. Vždyť o peníze ze fondů EU mohou žádat i nečlenské obce, tak proč zakládat euroregion a vstupovat do něj? Euroregion je místem kontaktů, předávání informací a podpory. A jak uvedl jeden ze starostů: „Hlavní je být ve skupině, kde se rozšiřují užitečné informace.“

Hypotéza b) Obce pocházející z členské základny Euroregionu Silva Nortica vykazují vyšší počty projektů přeshraniční spolupráce podpořených z programu Phare CBC a Iniciativy Společenství Interreg IIIA a tzv. Společného fondu malých projektů / Dispozičního fondu než ostatní obce zájmového území.

Tato hypotéza byla potvrzena jen z části, a to sice na české straně euroregionu, kde byla k dispozici vhodná data o projektech přeshraniční spolupráce. Bylo zjištěno, že z celkového počtu 74 projektů realizovaných přímo městy či ostatními obcemi připadá 52 projektů (70,3 %) na členské obce euroregionu a 22 projektů (29,7 %) na nečlenské. Členské obce tedy realizují více projektů přeshraniční spolupráce, i když počet těch aktivních je téměř shodný s aktivními nečlenskými. Při samotné realizaci projektů hraje roli hlavně sídelní struktura každé skupiny, kdy ve skupině členských obcí převažují města, která mají více možností pro přeshraniční spolupráci.

Hypotéza c) Nejvíce projektů realizovaných v modelovém území je podpořeno ze Společného fondu malých projektů / Dispozičního fondu se zaměřením na kulturu a vzdělávání.

Hypotéza se potvrdila pouze z části. Bylo zjištěno, že 79,03 % projektů ve studovaném území je tzv. malých, tedy těch podpořených ze SFMP / DF. Odhalení převažujícího zaměření těchto projektů však byl problém, neboť nebyla dostupná data. Jak

už bylo zmíněno, malé projekty spadají pod prioritu 3 Přeshraniční organizační struktury a sítě a opatření 3.2 Malé projekty včetně akcí typu "people to people" a pilotních projektů a bez podrobného popisu každého z nich pak nejde určit, čeho se týkají, jestli oblasti školství, kultury, mládeže, problematiky žen, sociálních otázek či životního prostředí. U velkých projektů, které mohly být rozděleny dle příslušejících priorit, byla zjištěna převaha projektů spadající pod prioritu č. 1 Přeshraniční hospodářská spolupráce.

Hypotéza d) Zapojení do přeshraniční spolupráce v rámci území studovaného euroregionu je vyšší u obcí a subjektů sídlících v obcích blíže hranic (horizontální aspekt) a u městských obcí a subjektů v nich sídlících (vertikální aspekt).

Tato hypotéza byla potvrzena. Ověřována byla pomocí kartografického znázornění a s použitím korelace. Z kartografického vyjádření vyplynulo, že obce blíže hranic realizují více projektů přeshraniční spolupráce. To bylo při tom více patrné na rakouské straně euroregionu, což potvrzují i hodnoty korelace vzdálenosti obce od nejbližšího hraničního přechodu a počtu projektů. Na rakouské straně to byla hodnota $-0,426$ a na české $-0,252$.

Platnost vertikálního aspektu byla také potvrzena pomocí kartografického znázornění a korelace. Na vytvořené mapce při tom nebyla závislost vyššího počtu projektů a větší obce tolik znát, hlavně v případě rakouské části ERSN, kde není sídelní struktura tak diferenciovaná. Ke konečnému potvrzení této hypotézy došlo pomocí korelace populační velikosti obce a počtu projektů realizovaných v obci. Hodnoty této korelace byly na české straně $0,449$ a na rakouské $0,250$. To tedy znamená, že čím je větší obec, tím více projektů přeshraniční práce realizuje, přičemž více patrné je to na české straně euroregionu. A i když by se mohlo zdát, že zde tuto hodnotu ovlivňuje krajské město České Budějovice, není tomu tak. Bez započtení Českých Budějovic je tato hodnota $0,443$.

Hodnocení přeshraniční spolupráce v rámci Euroregionu Silva Nortica bylo vzhledem k datovým možnostem problematické, což dokazuje i to, že se nepodařilo úplně potvrdit či vyvrátit dvě ze čtyř stanovených hypotéz. To však naznačuje možné rezervy ale i nedostatky, které ve studiu tohoto euroregionu, ale i ostatních, existují. Často jsou oni i přeshraniční spolupráce realizovaná na jejich území kvůli datovým možnostem studovány pouze jednostranně, tedy v té části, ke které má daný autor blíže. Předkládaná práce se proto i přes zmíněné problémy pokusila nahlédnout i do této druhé části. Snažila se

o získání pohledu na Euroregion Silva Nortica a přeshraniční spolupráci v něm nejen od představitelů členských obcí na české, ale i na rakouské straně. Snažila se zhodnotit možnosti a úskalí přeshraniční spolupráce, a také naznačila, kde je v tomto modelovém území nejvyšší zájem podnikat projekty přeshraniční spolupráce a jak se s nejvyšší pravděpodobností bude euroregion a přeshraniční práce v něm do budoucna vyvíjet. I nadále je zde však mnoho otázek, které zůstaly nezodpovězené, či směrů, kterými by se při dalším studiu tohoto euroregionu dalo ubírat. Některé z nich byly již naznačeny, mezi další může patřit např. zaměření se na nečlenské obce a zjistit, proč nemají zájem být členy euroregionu nebo zjistit, jaká je informovanost obyvatel o tomto euroregionu, případně se zaměřit na studium nositelů přeshraniční spolupráce či místních „elit“. Zajímavé by bylo i zhodnocení činnosti ERSN po dalších pěti či deseti letech jeho činnosti a prokázat či vyvrátit, zda se Silva Nortica opravdu stala plnohodnotnou platformou pro rozvoj přeshraniční spolupráce a že díky její činnosti došlo k ještě většímu sblížení lidí na obou stranách hranice a ke zboření tolik zmiňovaných hranic a bariér v myslích lidí.

Literatura

- AEBR (2001):** Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci. Gronau,
http://www.aebr.net/publikationen/pdfs/lace_guide.cz.pdf, (2.11. 2006)
- AEBR (2004):** European Charter for Border and cross-border regions. New version.
Gronau, http://www.aebr.net/publikationen/pdfs/Charta_Final_071004.gb.pdf,
(2.11. 2006)
- ANDĚL, J. (2002):** Vývoj sídelní struktury a obyvatelstva pohraničních okresů Ústeckého kraje. Geografie - Sborník ČGS, 107, č.3, s. 243–259.
- ANDĚLOVÁ, M. (2002):** Hodnocení přeshraniční spolupráce a perspektivy dalšího vývoje např. Euroregionu Nisa. Magisterská práce, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 117 s.
- ANDERSON, J., O'DOWD, L. (1999):** Borders, Border Regions and Territoriality: Contradictory Meanings, Changing Significance. *Regional Studies* 33, s. 593–604
- ASCHAUER, W. (1995):** Auswirkungen der wirtschaftlichen und politischen Veränderungen in Osteuropa auf den ungarisch-österreichischen und dem ungarisch-rumänischen Grenzraum. Institut für Geographie und Geoökologie der Universität Postdam, 162 s.
- BAAR, V., RUMPEL, P., ŠINDLER, P. (1996):** Politická geografie (učební texty). Ostravská univerzita, Ostrava, 124 s.
- BALEJ, M., JEŘÁBEK, M. eds. (2002):** Sborník pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony. XX. jubilejní sjezd ČGS Evropská integrace – česká společnost a krajina. Univerzita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem, 77 s.
- BALEJ, M. (2004):** Geografický pohled na současné Česko. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem, 342 s.
- BOESLER, K. A. (1983):** Politische Geographie. Teubner Studienbuecher der Geographie. Borntraeger, Stuttgart, 250 s.
- BOHUSLAV, D. (2004):** Program Phare CBC – Společný fond malých projektů: implementace a regionální diferenciacie v Česku. Magisterská práce, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 86 s.
- BRINKE, J. (1996):** Vybrané kapitoly z politické geografie. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 57 s.

- Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006a):** FMP / SFMP.
<http://www.crr.cz/index.php.did=267>, (7.12. 2006)
- Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006b):** Interreg IIIA.
<http://www.crr.cz/index.php?lsel=78>, (7.12. 2006)
- Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006c):** Phare CBC 2003 Společný fond malých projektů – mapy, <http://www.crr.cz/index.php?did=251>, (7.12. 2006)
- Kartografie Praha, a.s. (2005):** Česká republika, autoatlas 1 : 100 000, Kartografie Praha a.s., 295 s.
- Český statistický úřad (2007a):** Euroregiony v ČR.
<http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/publ/1372-05->, (23.2. 2007)
- Český statistický úřad (2007b):** Malý lexikon obcí ČR 2006.
[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/4200451FF3/\\$File/130206100.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/4200451FF3/$File/130206100.pdf),
(3.6. 2007)
- Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007):** Sčítání lidu, domů a bytů 2001. <http://www.cbudejovice.czso.cz/xc/edicniplan.nsf/s/2003-1>,
(3.6. 2007)
- Das Land Niederösterreich (2007a):** Regionales / Gemeinden.
<http://www.no.e.gv.at/RegionalesGemeinden/RegionalesGemeinden.htm>, (3.6. 2007)
- Das Land Niederösterreich (2007b):** NÖGIS Geodaten und Karten,
<http://www.no.e.gv.at/service/bd/bd5/noegis/service/download.htm>, (7.12. 2006)
- DOČKAL, V. (2003):** Euroregionalismus a třetí rovina EU, diplomová práce, Fakulta Sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno, 102 s.
- DOČKAL, V. (2004):** Vybrané problémy ze studia přeshraničních struktur v EU.
<http://www.globalpolitics.cz/preshranicni-struktury-eu.html>, (27.11. 2006)
- DOČKAL, V. (ed.) (2005):** Přeshraniční spolupráce na východních hranicích ČR: růžový obláček a hrana reality. Mezinárodní politický ústav MU, Brno, 140 s.
- DOKOUPIL, J. (2000):** Teoretické přístupy k problematice pohraničí s aplikací v česko-bavorském prostoru. Geografie - Sborník ČGS, 105, č.1, s. 10–18.
- DOKOUPIL, J. (2001):** Přeshraniční spolupráce jako součást regionálního rozvoje česko-bavorského pohraničí. Geografie - Sborník ČGS, 106, č.4, s. 270–279.

- DOKOUPIL, J. (2004):** Hranice a hraniční efekt. In: Jeřábek, M., Dokoupil, J., Havlíček, T. : České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, Praha, s. 47–58.
- Euroregion Silva Nortica (2006):**<http://www.silvanortica.com/cz/?clanek=45>, (26.9. 2006)
- Euroregion Silva Nortica (2007):** <http://www.ersn.cz>, (15.2.2007)
- Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady (2000):** http://www.radaevropy.cz/dokumenty/Sm00_094.pdf, (8.12 2006)
- Google maps (2007):** <http://maps.google.com/>, (28.5.2007)
- GRIMM, F.D. (1995):** Regionen an deutschen Grenzen. Strukturwandel and der ehemaligen innerdeutschen Grenze und an der deutschen Ostgrenze. Beiträge zur regionalen Geographie 38, Institut für Länderkunde Leipzig, s. 1–16.
- HAMPL, M. (2000):** Pohraniční regiony České republiky: současné tendence rozvojové diferenciacie. Geografie - Sborník ČGS, 105, č.3, s. 241–254.
- HAASE, A., WUST, A., KNAPPE, E., GRIMM, F.-D. (2004):** Wandel in ostmitteleuropäischen Grenzregionen. Beiträge zur regionalen Geographie 59, Leibnitz – Institut für Länderkunde Leipzig, 236 s.
- HALÁS, M. (2005):** Cezhraničné vazby, cezhraničná spolupráca na príklade slovensko-českého pohraničia s dôrazom na jeho slovenskú časť. Univerzita Komenského, Bratislava, 152 s.
- HALÁS, M., SLAVÍK, V. (2001):** Cezhraničná spolupráca a euroregióny v SR (ciele, realita, perspektívy). In: Miscellanea Geographica 9.Západočeská univerzita, Plzeň, s.171–180
- HARTSHORNE, R. (1933):** Geographic and political boundaries in Upper Silesia. Annals of the Association of American Geographers 23, s. 48–49
- HAVLÍČEK, T. (1995):** Der oberösterreichisch-süböhmische Grenzraum: Grundtendenzen und Strukturen seiner Entwicklung seit Ende des 2. Weltkrieges. Diplomarbeit, Naturwissenschaftliche Fakultät, Universität Salzburg, 196 s.
- HAVLÍČEK, T. (2002):** Přeshraniční spolupráce v česko-rakouském pohraničí. In: Balej, M., Jeřábek, M. (eds.): Sborník pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony. XX. jubilejní sjezd ČGS Evropská integrace – česká společnost a krajina.Univerzita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem, s. 9–14.

- HAVLÍČEK, T. (2004):** Teorie vymezení pohraničí. In: Jeřábek, M., Dokoupil, J., Havlíček, T. : České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, Praha, s. 59–66.
- HAVLÍČEK, T. (2005):** Pohraničí a periférie v regionálním rozvoji: příklad českého pohraničí. Dizertační práce, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 45 s.
- HOLEČEK, P. (2006):** Programy podpory rozvoje území v přeshraničních regionech Česko – Polsko, Euroregion Silesia, Bakalářská práce, Univerzita Palackého, katedra geografie, Olomouc, 58 s.
- HOUŽVIČKA, V. (1994):** Euroregiony jako nástroje příhraniční spolupráce. Mezinárodní vztahy, 29, č. 1, s. 56–62.
- HOUŽVIČKA, V. (1996):** Sudetoněmecká otázka v názorech a postojích obyvatel českého pohraničí, WP 96:2, Sociologický ústav AV ČR, Praha, 1996, 38 stran + příl.
- HUDALLA, A. (2006):** Jsme jiní než si myslíte. Proč to mají Rakušané a Češi spolu těžké? Respekt č.50, ročník XVII, s.
- CHROMÝ, P. (1999):** Teorie hranice a pohraničí. In: Jeřábek, M. (ed.): Geografická analýza pohraničí České republiky. Working Papers. Sociologický ústav AV ČR, Praha, s.16–30
- ILLNER, M. (2001):** Formování lokálních mocenských elit se zvláštním zřetelem na úlohu starostů měst. In: Hampl, M. a kol. (2001): Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie. Univerzita Karlova, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, s. 251–274.
- Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007):** Programy a projekty EU. <http://www.irisrr.cz/index.php?m=4&l=cz>, (6.1. 2007)
- Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel**
- JEŘÁBEK, M. (ed.) (1999):** Geografická analýza pohraničí české republiky. WP 99:11, Sociologický ústav AV ČR, Praha, 38 s.
- JEŘÁBEK, M. (2000):** Pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony. Evropský pohled a situace v Česku, Geografické rozhledy č.1, s.6–7
- JEŘÁBEK, M. (ed.) (2001):** Reflexe regionálního rozvoje pohraničí ČR. Sociologický ústav AV ČR, Praha, 107 s.

- JEŘÁBEK, M. (2002a):** Česko-německá (saská) přeshraniční spolupráce se zaměřením na Euroregion Elbe/Labe. Geografie - Sborník ČGS, 107, č.3, s. 260–276.
- JEŘÁBEK, M. (2002b):** Přeshraniční spolupráce a rozvoj českého pohraničí. Dizertační práce, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 216 s.
- JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. (2004):** České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, Praha, 296 s.
- JEŘÁBEK, M., KOWALKE, H., ORŠULÁK, T. a kol. (2005):** Atlas Euroregionu Elbe/Labe jako prostředek vzájemného přeshraničního poznávání. Univerzita J.E. Purkyně, Ústí nad Labem, 126 s.
- JEŘÁBEK, M., KUČERA, K., MÜLLER, B., PŘIKRYL, J. (2001):** Pohraničí jako prostor zprostředkování – šance pro meziobecní spolupráci v česko – saském pohraničí. Urbanismus a územní rozvoj, ročník IV, č.1, s. 24–29.
- Jihočeský kraj (2007):** <http://www.kraj-jihocesky.cz/>, (leden–červen 2007)
- HLOUŠEK, P., JAROŠ, J., MARTÍNEK, J., ŠTĚPÁNEK, V. (2004):** Českokrumlovsko a Novohradské hory. Edice regionálních průvodců. Svazek šestý. Kartografie Praha, a.s., Praha, 113 s.
- KOMLOSYOVÁ, A., BŮŽEK, V., SVÁTEK, F. (eds.) (1995):** Kultury na hranici. Promedia. Vídeň, 350 s.
- KORČÁK, J. (1938):** Geopolitické základy Československa: jeho kmenové oblasti. Orbis, Praha, 170 s.
- KOUTSKÝ, J. (2005):** Mění se postavení původně periferních pohraničních oblastí, případová studie Euroregion Krušnohoří. In: Novotná, M. (ed.): Problémy periferních oblastí. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, s. 123–129
- KOWALKE, H., JEŘÁBEK, M., SCHMIDT, O. (2004):** Grenzen öffnen sich: Chancen und Risiken aus Sicht der Bewohner der sächsisch-böhmischen Grenzregion. Dresdener geographische Beiträge 10, Technische Universität Dresden, 136 s.
- LIBERDA, E. (1996):** Regionalentwicklung in Grenzregionen: Eine Euregio als Regionalentwicklungsstrategie? Das Beispiel der Inn-Salzach Euregio ana der bayerisch-oberösterreichischen Grenze. Passavia Universitätsverlag. Passau, s.124
- Lidové noviny, 12.6. 2006, s. 4**
- MARTINEZ, O. (1994):** The Dynamics of Border Interaction. In: Shofield, C. (ed.): Global Boundaries. World Boundaries, 1, Routledge, London and New York, 1-15 s.

- Ministerstvo vnitra ČR (2007):** <http://www.mvcr.cz/doprava/hranice.html>, (25.5. 2007)
- MÜLLER, B., ROCH, I. (2002):** Probleme von Greznräumen und Perspektiven grenzüberschreitender Zusammenarbeit aus mitteleuropäischer Sicht. Geografie - Sborník ČGS, 107, č.4, s. 383–395.
- NOVOTNÁ, M. (ed.) (2005):** Problémy periferních oblastí. Univerzita Karlova, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 184 s.
- Operační program Cíl Evropská územní spolupráce Rakousko - ČR 2007-2013 (2007):**
http://www.strukturalni-fondy.cz/uploads/documents/Programy_2007_2013/OP_Preshranicni_spoluprace/CR_Rakousko/OP_AUT_CR_final_zaslano_na_EK_cj_.pdf
(31.3. 2007)
- Österreich (1999):** Strassenkarte mit Touristischen Hinweisen, 1 : 400 000
- PEKOVÁ, J., ZAPLETALOVÁ, J. (eds.) (2005):** Euroregiony, státní správa a samospráva. Sborník příspěvků z vědecké konference Regionální politika, úloha euroregionů, rozvojová kooperace, financování obcí a IT ve veřejné správě. Ústav geoniky AV ČR, Praha, 118 s.
- PERKMANN, M. (2002):** The rise of the Euroregion. A bird`s eye perspective on European cross-border co-operation,
<http://www.comp.lancs.ac.uk/sociology/papers/Perkmann-Rise-of-Euroregion.pdf>,
(10.1.2007)
- PERKMANN, M. (2003):** Cross border regions in Europe. Significance and drivers of cross-border co-operation. European Urban and Regional Studies 10 (2), s. 153–171
- PERKMANN, M. (2005):** Cross-border co-operation as policy entrepreneurship: Explaining the variable success of european cross-border regions. Centre for the Study of Globalisation and Regionalisation, University of Warwick, Working Paper No. 166 / 05, 32 s.
- PERLÍN, R. (2000):** Představitelé veřejné správy jako aktéři lokálního rozvoje. Sociologický výzkum mezi starosty venkovských obcí okresů Písek a Tábor. In: Kubeš, J. (ed.) (2000): Problémy stabilizace venkovského osídlení ČR. Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, katedra geografie, České Budějovice, s. 133–150
- Program Iniciativy společenství Interreg IIIA Česká republika – Rakousko 2000(4)-2006 (2005):**

http://www.strukturalnifondy.cz/uploads/documents/Iniciativy_Spolecenstvi/I3A_CR_Rakousko/CIP_AT_CZ_cz_ver.2005.pdf, (15.10. 2006)

Přeshraniční spolupráce v rámci EU (2006):

http://www1.osu.cz/home/Rumpel/JEAN%20MONET/Texty/Preshranicni_spoluprace_text_Wilam.pdf, (10.10. 2006)

RATZEL, F. (1897): Politische Geographie. München und Leipzig.

Regionální informační servis (2007): <http://www.risy.cz>, (15.2. 2007)

Regionální rozvojová agentura jižních ČECH (2007): <http://www.rera.cz/>, (20.6. 2007)

ŘEHÁK, S. (1999): Kartometrická analýza dopravní propustnosti státní hranice ČR. In: Jeřábek, M. (ed.): Geografická analýza pohraničí České republiky. Working Papers. Sociologický ústav AV ČR, Praha, s. 128–131

SAMHABER, T., PÖTSCHER, F. a PERZI, N. (1995): 1989–1994. Pět let otevřené hranice. In: Kulturen na hranici. Jižní Čechy – Jižní Morava – Waldviertel – Weinviertel. Waidhofen an der Thaya, s. 17–30.

SEGER, M., BELUSZKY, P. (1993): Bruchlinie Eiserner Vorhang. Regionalentwicklung im österreichisch-ugarischen Grenzraum. Bohlau Verlag, Wien, s. 13–18.

Statistik Austria (2003): Volkszählung 2001, Hauptergebnisse I – Niederösterreich, Wien, 176 s.

STRASSOLDO-GRAFFENBERG, R. (1974): Friaul-Julisch Venetien als Europäische Aussenregion. In : Schriftenreihe des Instituts für Städtebau und Raumordnung. Innsbruck, s.

Strukturální fondy EU (2007): EUROREGIONY – účel jejich zakládání, přeshraniční spolupráce, lokalizace a kontakty,

<http://www.strukturalnifondy.info/clanek.php?clanek=353>, (30.6 2007)

T-MapServer (2007): Mapa euroregionů,

http://tms.iriscrr.cz/tms/isr/html/isr/index.php?m_next_time=1&subproject=euro&client_type=map_html&client_lang=cz_win, (23.2. 2007)

ŠŤASTNÍK, P. (2006): Vzájemná spolupráce vybraných euroregionů. Bakalářská práce, Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Brno, 74 s.

VOŽENÍLEK, V. (2001): Aplikovaná kartografie 1. Tematické mapy, PřF, Univerzita Palackého, Olomouc, 187 s.

Vše o Rakousku (2007): <http://www.vseorakousku.cz>, (leden–červen 2007)

Zakládací dohoda Euroregionu Silva Nortica (2002):

http://www.silvanortica.com/dokumenty/Zakladaci_dohoda_v_cj.pdf, (28.2. 2007)

ZEMAN, K. (2001): Vliv hranic na příhraniční území na příkladu Jindřichohradecka. Diplomová práce, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 139 s.

ZICH, F. (ed.) (2005): Přeshraniční vlivy působící na místní společenství pohraničí České republiky. II. Sborník podkladových studií, Fakulta sociálně ekonomická, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem, 206 s.

Přílohy

Příloha 1. Vzhled internetové stránky s dotazníkem pro starosty členských obcí Euroregionu Silva Nortica, www.kamilapetru.webzdarma.cz

Kamila Petru

Dotazník pro diplomovou práci   **Der Fragebogen für die Abschlusarbeit**

Název diplomové práce: Pohraničí a předhradní spolupráce - příklad Euroregionu Silva Nortica (ERSN)   **Der Abschlusarbeitsname: Das Grenzgebiet und die grenzüberschreitende Zusammenarbeit - Beispiel der ERSN**
(Více o autorce a o diplomové práci [zde](#))   (Weitere Informationen über die Autorin und die Abschlusarbeit [hier](#))

Diplomová práce je zpracovávána na univerzitě   Die Abschlusarbeit ist an dieser Universität verarbeitet

Vážení paní starostko,
vážení pane starosto,

Děkuji Vám, že jste se rozhodla/vinovat čas tomuto dotazníku a přispět tak k úspěšnému dokončení mé diplomové práce. Po vyplnění dotazníku a zmáčknutí tlačítka "odeslat" na jeho konci, bude dotazník zaslán na mou e-mailovou adresu (viz dole). Všechna Vám uvedená data budou sloužit pouze pro zpracování mé diplomové práce. V případě jakýchkoliv dotazů nebo problémů mě prosím kontaktujte.

Sehr geehrte Bürgermeisterin,
sehr geehrter Bürgermeister,

Ich danke Ihnen, dass Sie sich entscheiden an diesem Fragebogen Zeit zu widmen. Sie beitragen so zu dem erfolgreichen Abschließen meiner Abschlusarbeit. Nach Fragebogenausführung und Drücken des Druckknopfs "absenden", wird der Fragebogen an meine E-mail gesendet. Alle Daten, die Sie an Fragebogen anführen werden, werden nur für die Verarbeitung meiner Abschlusarbeit benutzt. Falls Sie Fragen oder Probleme hätten, nehmen Sie, bitte, mit mir Kontakt auf.

S pozdravem   Kamila Petru   Mit freundlichen Grüßen   Kamila Petru

Dotazník - vstup   **Der Fragebogen - Eingang**

E-mail kamilapetru@centrum.cz

Pozn.: Webová stránka a na ní zveřejněné dotazníky je přístupná z: <http://www.kamilapetru.webzdarma.cz>

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 2. Základní informace o projektech realizovaných v české části ERSN, období 2000-2006

Obec	Obec/ město	Počet	Podíl	Žadatel								Finance (tis. euro)	ORP
				1	2	3	4	5	6	7	8		
Borek	O	2	0,7	1		1						3,4	CB
Borovany	M	1	0,4	1								1,9	TS
České Budějovice	M	103	36,7	13	17	6	26	33		5	3	3136,2	CB
České Velenice	M	7	2,5	5	1						1	193,0	TB
Český Rudolec	O	2	0,7	2								5,8	DA
Dačice	M	2	0,7				1	1				5,6	DA
Dešná	O	7	2,5	3	3			1				24,6	DA
Dříteň	O	1	0,4	1								51,4	CB
Dubné	O	1	0,4					1				10,0	CB
Hluboká nad Vltavou	M	15	5,3	4				5		6		56,0	CB
Homole	O	1	0,4	1								2,5	CB
Horní Stropnice	O	1	0,4	1								2,0	TS
Chlum u Třeboně	O	2	0,7	1			1					155,4	TB
Jankov	O	1	0,4	1								2,2	CB
Jílovice	O	1	0,4	1								2,1	TS
Jindřichův Hradec	M	15	5,3	2	2	2	2	1	5		1	3136,1	JH
Kestřany	O	1	0,4	1								2,0	PI
Kovářov	O	1	0,4	1								1,9	MI
Kunžak	O	1	0,4				1					216,8	JH
Ledenice	O	1	0,4	1								1,0	CB
Lomnice nad Lužnicí	M	10	3,6	7	2			1				127,8	TB
Lužnice	O	2	0,7	2								4,9	TB
Majdalena	O	1	0,4	1								30,3	TB
Nová Bystřice	M	9	3,2	7	1		1					260,4	JH
Nové Hrady	M	14	5,0	6	4	2	1	1				1743,0	TS
Novosedly nad Nežárkou	O	1	0,4	1								3,7	TB
Písečné	O	1	0,4	1								1,3	DA
Písek	M	1	0,4					1				2,0	PI
Protivín	O	1	0,4			1						2,5	PI
Putim	O	1	0,4	1								1,5	PI
Ražice	O	1	0,4					1				2,1	PI
Roudné	O	1	0,4	1								24,2	CB
Římov	O	2	0,7	2								12,8	CB
Slavonice	M	13	4,6	1			2	7		3		70,8	DA
Staré Hobzí	O	4	1,4	3						1		17,2	DA
Staré Město pod Landštejnem	O	3	1,1	2				1				83,6	JH
Suchdol nad Lužnicí	M	3	1,1	2	1							53,5	TB
Tábor	M	2	0,7		1		1					6,7	TA
Trhové Sviny	M	6	2,1	2	1	3						221,3	TS
Třeboň	M	27	9,6	3	1	1	6	13		3		639,3	TB
Týn nad Vltavou	M	6	2,1					6				151,5	TV
Včelná	O	2	0,7							2		7,6	CB
Veselí nad Lužnicí	M	2	0,7	2								3,8	SO
Všemslyce	O	1	0,4					1				7,5	TV
Neurčeno		1	0,4					1				1,6	N
Celkem		281		84	34	16	42	75	5	20	5	10 490,9	
Celkem (%)			100,0	29,9	12,1	5,7	14,9	26,7	1,8	7,1	1,8		

Pozn.: CB – České Budějovice, DA – Dačice, JH – Jindřichův Hradec, MI – Milevsko, PI – Písek, SO – Soběslav, TA – Tábor, TB – Třeboň, TS – Trhové Sviny, TV – Týn nad Vltavou, N – neurčeno; žadatel viz tab. 20

Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007), Český statistický úřad (2007b), vlastní zpracování

Příloha 3. Základní informace o projektech realizovaných v rakouské části ERSN, období 2000-2006

Obec	Město / Obec M/O	Počet	Podíl (%)	Finance (tis. euro)	Okres
Albrechtsberg	O	2	0,9	1,4	KL
Altenburg	O	3	1,4	9,0	H
Arbesbach	O	2	0,9	6,1	Z
Bad Großpertholz	O	2	0,9	23,9	G
Brand-Nagelberg	O	1	0,5	4,5	G
Burgschleinitz/Kühnring	O	2	1,1	12,6	H
Dobersberg	O	8	3,7	44,5	W
Drosendorf-Zissersdorf	M	14	11,4	602,2	H
Eggenburg	M	3	1,4	8,9	H
Gastern	O	1	0,5	1,6	W
Geras	M	5	4,7	143,5	H
Gmünd	M	18	25,7	2531,7	G
Grafenschlag	O	1	0,5	4,0	Z
Groß Gerungs	M	3	3,6	758,3	Z
Großschönau	O	5	4,7	176,8	G
Groß-Siegharts	M	7	9,8	2516,8	W
Gutenbrunn	O	1	0,5	11,0	Z
Heidenreichstein	M	9	9,0	184,7	G
Hoheneich	O	1	0,5	2,1	G
Horn	M	6	9,2	743,8	H
Japons	O	3	1,4	9,3	H
Kautzen	O	7	3,3	36,9	W
Krems	M	4	6,1	429,6	KS
Langau	O	10	4,7	46,9	H
Litschau	M	16	16,9	1154,0	G
Ludweis-Aigen	O	1	0,5	9,5	W
Ottenschlag	O	2	0,9	9,7	Z
Raabs/Thaya	M	4	4,2	344,6	W
Reingers	O	3	3,6	78,2	G
Schönbach	O	1	0,5	1,9	Z
Schrems	M	2	3,1	466,8	G
Schwarzenau	O	1	0,5	1,0	Z
St. Bernhard-Frauenhofen	O	1	0,5	1,1	H
Thaya	O	2	0,9	5,9	W
Traunstein	O	1	0,5	3,0	Z
Vitis	O	1	2,5	178,761	W
Waidhofen/Thaya	M	14	7,4	56,2	W
Waldkirchen	O	1	0,5	2,3	W
Weitersfeld	O	1	2,5	263,2	H
Weitra	M	4	4,2	687,8	G
Zwettl	M	20	24,9	1145,4	Z
Neurčeno		22	10,2	80,4	N
Celkem		215		12800,0	
Celkem (%)			100,0		

Pozn.: G – Gmünd, H – Horn, KL – Krems-Land, KS – Krems-Stadt, W – Waidhofen an der Thaya, Z – Zwettl, N – neurčeno

Zdroj: Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

Příloha 4. Souhrn projektů za jednotlivé ORP, česká část ERSN, období 2000-2006

ORP souhrn	Počet	Podíl (%)	Dle žadatele								Finance (tis. euro)
			1	2	3	4	5	6	7	8	
CB	130	46,3	25	17	7	26	39		13	3	3 307,3
DA	29	10,3	10	3		3	9		4		125,4
JH	28	10,0	11	3	2	4	2	5		1	3 696,8
MI	1	0,4	1								1,9
PI	5	1,8	2		1		2				10,2
SO	2	0,7	2								3,8
TA	2	0,7		1		1					6,7
TB	53	19	22	5	1	7	14	0	3	1	1208
TS	23	8,2	11	5	5	1					1 970,3
TV	7	2,5					7				159,0
N	1	0,4					1				1,6
Celkem	281		84	34	16	42	74	5	20	5	10 491,3
Celkem (%)		100	29,9	12,1	5,7	14,9	26,3	1,8	7,1	1,8	

Pozn.: CB – České Budějovice, DA – Dačice, JH – Jindřichův Hradec, MI – Milevsko, PI – Písek, SO – Soběslav, TA – Tábor, TB – Třeboň, TS – Trhové Sviny, TV – Týn nad Vltavou, N – neurčeno; žadatel viz tab. 20

Zdroj: Integrovaný regionální informační systém CRR ČR (2007),
Český statistický úřad (2007b), vlastní zpracování

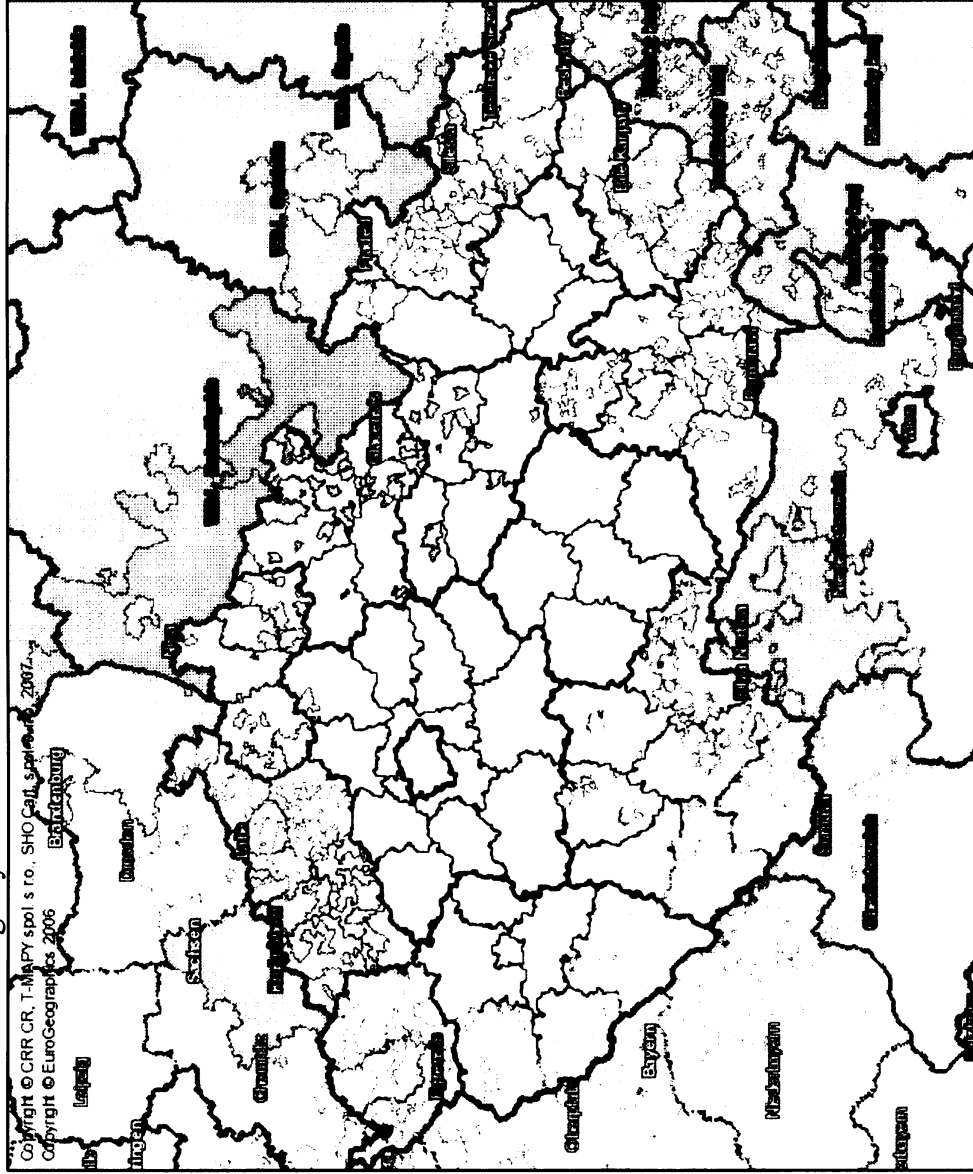
Příloha 5. Souhrn projektů za jednotlivé okresy, rakouská část ERSN, období 2000-2006

Okres souhrn	Počet	Podíl (%)	Finance (tis. euro)
G	61	28,4	5310,4
H	48	22,3	1840,7
KL	2	0,9	1,4
KS	4	1,9	429,6
W	46	21,4	3197,1
Z	32	14,9	1940,5
N	22	10,2	80,4
Celkem	215		12800,0
Celkem (%)		100,0	

Pozn.: G – Hmünd, H – Horn, KL – Krems-Land, KS – Krems-Stadt, W – Waidhofen an der Thaya, Z – Zwettl, N – neurčeno

Zdroj: Interní zdroje Regionalmanagement Waldviertel, vlastní zpracování

Příloha 6. Euroregiony v Česku

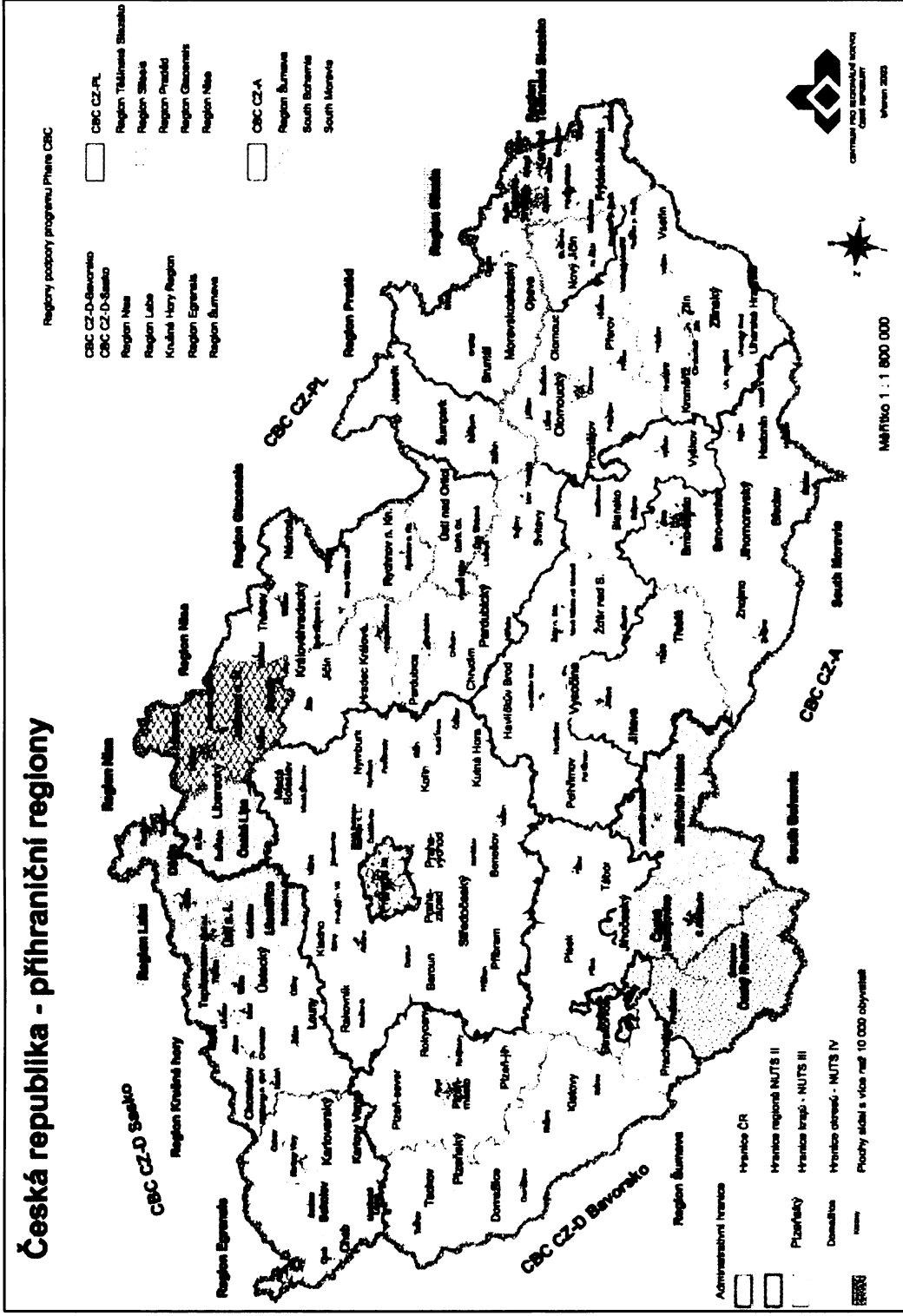

Copyright © CRR CR, T-Mapy spol. s r.o., SHO Call, s.p. a.s., 2007.
 Copyright © EuroGeographics, 2006

	ISO	Popisy euroregionů
		Beskydy (euroregion)
		Bílé Karpaty (euroregion)
		Egrensis (euroregion)
		Glacensis (euroregion)
		Krušnohoří (euroregion)
		Labe (euroregion)
		Nisa (euroregion)
		Pomoraví (euroregion)
		Praděd (euroregion)
		Silesia (euroregion)
		Siva Nortica (euroregion)
		Šumava (euroregion)
		Těšínské Slezsko (euroregion)
		Název hraničního přechodu
		Hranice ČR
		Kraje
		Okresy
		Německo - bundesland-linie
		Německo - regierungsbereich-linie
		Německo - bundesland-polygon
		Rakousko - bundesland-linie
		Rakousko - bundesland-polygon
		Polsko - wojewodztwo-linie
		Polsko - wojewodztwo-polygon
		Slovensko - kraje-linie
		Slovensko - kraje

Zdroj: T-MapServer (2007)

Příloha 7. Regiony podpory programu CBC Phare, české příhraniční regiony

Zdroj: Centrum pro regionální rozvoj ČR (2006c)

Příloha 8. Regiony podpory Iniciativy Společenství Interreg IIIA Rakousko – ČR

Zdroj: Program Iniciativy společenství Interreg IIIA Česká republika – Rakousko 2000(4)-2006 (2005)

ß
ön
gei
ler:
ec
itzi
uns
ifte
ens
nel
re
inz
nk
der
ms
afei
iße
tes
ten
ms
rtir
itz
che
hlc
ute
ssa
udr
rth
rge
ria
gsl

Příloha 9. Schéma vyjadřující strukturu programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA

PI	PII	PIII	PIV	PV	PVI
Přeshraniční hospodářská spolupráce	Dosažitelnost	Přeshraniční organizační struktury a sítě	Lidské zdroje	Trvale udržitelný územní rozvoj a ochrana životního prostředí	Zvláštní podpora příhraničním regionům
Opatření					
Rozvoj a podpora podniků a infrastruktury pro podnikovou sféru v příhraničí	Zlepšení přeshraniční dopravní a telekomunikační infrastruktury	Podpora přeshraničních organizačních struktur a rozvoj sítí	Rozvoj regionálního trhu práce v kontextu rozšíření EU	Management zdrojů, technická infrastruktura a obnovitelné zdroje energie	Zvláštní podpora příhraničním regionům
Přeshraniční mezipodniková kooperace (MSP), konzultace a poradenství pro přeshraniční aktivity	Organizace dopravy, plánování a logistika	Malé projekty včetně akcí typu "people to people" a pilotních projektů	Rozvoj kooperace a infrastruktury v oblasti vzdělání, kvalifikace a vědy	Opatření v rámci ochrany přírody a životního prostředí včetně národních a přírodních parků	
Cestovní ruch a nabídka aktivit pro volný čas				Přeshraniční územní rozvoj ve venkovských a městských oblastech	
Technická pomoc					

Zdroj: Program Iniciativy společenství Interreg IIIA Česká republika – Rakousko 2000(4)-2006 (2005)

Příloha 10. Účast obcí jednotlivých krajů v euroregionech v Česku, rok 2005

Euroregion	Kraj														Celkem
	Hl.město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský	
Nisa		1				18	126								145
Labe						101									101
Krušnohoří						73									73
Egrensis				14	58										72
Šumava			57	35											92
Glacensis						1	74	13			5				93
Praděd											23		48		71
Silesia													61		61
Těšínské Slezsko													41		41
Beskydy													63		63
Bílé Karpaty										10		166			176
Pomoraví										74					74
Silva Nortica			40												40
Celkem v euroregionech	0	1	97	49	58	189	127	74	13	0	84	25	166	198	1081
Celkem obcí	1	1146	623	501	132	354	216	448	452	729	647	394	304	302	6249
Podíl zapojených obcí v euroregionech (%)	0,0	0,1	15,6	9,8	43,9	53,4	58,8	16,5	2,9	0,0	13,0	6,3	54,6	65,6	17,3

Zdroj: Český statistický úřad (2007a)

Droß
Schör
Lange
Hadel
Albrec
Stratz
Traun
Senft
Otten:
Altme
Rohre
Weinz
Brnck
Gedel
Krem:
Grafe
Weiße
Kotte:
Guter
Dürns
Martir
Spitz
Kirchs
Mühlc
Maute
Ross:
Paud
Furth
Berge
Maria
Aggst

Příloha 11. Počty a podíly obyvatel zaměstnaných v primeru, sekunderu a terciaru, ORP / okresy Euroregionu Silva Nortica rok 2001

ORP / okres	Celkem bez nezjištěno	Primer		Sekunder		Tercier	
		Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
České Budějovice	73 680	2 953	4,01	26 761	36,3	43 966	59,7
Dačice	9 496	1 290	13,58	4 648	48,9	3 558	37,5
Jindřichův Hradec	23 023	2 475	10,75	9 862	42,8	10 686	46,4
Milevsko	9 131	1 129	12,36	4 200	46,0	3 802	41,6
Písek	24 624	2 132	8,66	9 469	38,5	13 023	52,9
Soběslav	10 312	838	8,13	4 854	47,1	4 620	44,8
Tábor	38 364	2 952	7,69	15 892	41,4	19 520	50,9
Trhové Sviny	8 204	1 007	12,27	3 774	46,0	3 423	41,7
Třeboň	12 030	1 239	10,30	5 337	44,4	5 454	45,3
Týn nad Vltavou	6 491	676	10,41	3 131	48,2	2 684	41,3
Česká část celkem	215 355	16 691	7,75	87 928	40,8	110 736	51,4
Gmünd	15 964	1 436	8,99	6 716	42,1	7 812	48,9
Horn	13 083	1 719	13,14	3 389	25,9	7 975	61,0
Krems-Land	12 862	2 869	22,31	3 002	23,3	6 991	54,4
Krems-Stadt	17 097	300	1,75	4 366	25,5	12 431	72,7
Waidhofen an der Thaya	10 754	1 531	14,24	3 836	35,7	5 387	50,1
Zwettl	17 356	3 225	18,58	4 233	24,4	9 898	57,0
Rakouská část celkem	87116	11080	12,72	25542	29,3	50494	58,0

Zdroj: Statistik Austria (2003), Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007), vlastní zpracování

Příloha 12. Počty a podíly vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva, ORP / okresy Euroregionu Silva Nortica, rok 2001

ORP / okres	Obyvatelstvo 15-ti leté a starší	Vysokoškoláci	
		Abs.	%
České Budějovice	123 978	13 847	11,2
Dačice	16 784	809	4,8
Jindřichův Hradec	39 193	2 611	6,7
Milevsko	16 187	903	5,6
Písek	42 835	3 530	8,2
Soběslav	18 487	1 030	5,6
Tábor	67 791	6 030	8,9
Trhové Sviny	14 221	667	4,7
Třeboň	21 162	1 268	6,0
Týn nad Vltavou	10 933	602	5,5
Česká část celkem	371 571	31 297	8,4
Gmünd	16 238	732	4,5
Horn	12 992	904	7,0
Krems-Land	21 996	1 495	6,8
Krems-Stadt	9 676	1 299	13,4
Waidhofen an der Thaya	11 353	559	4,9
Zwettl	18 445	793	4,3
Rakouská část celkem	90 700	5 782	6,4

Zdroj: Statistik Austria (2003), Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007), vlastní zpracování

Droß
Schönl
Lange
Haders
Albrec
Stratzi
Trauns
Senfte
Ottens
Altmel
Rohrei
Weinz
Börnke
Geder
Krems
Grafer
Weiße
Kottes
Guten
Dürns
Martin
Spitz
Kirchs
Mühld
Maute
Rossa
Paudc
Furth
Berge
Maria
Aggst

Příloha 13. Základní věková struktura ORP / okresů Euroregionu Silva Nortica, rok 2001

ORP / okres	Počet obyvatel celkem	Věkové skupiny						Index stáří
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	
		Abs.			%			
České Budějovice	147 695	23 291	104 810	19 594	15,8	71,0	13,3	84,1
Dačice	20 231	3 435	14 092	2 704	17,0	69,7	13,4	78,7
Jindřichův Hradec	47 173	7 865	32 905	6 403	16,7	69,8	13,6	81,4
Milevsko	19 253	3 003	13 347	2 903	15,6	69,3	15,1	96,7
Písek	50 935	8 063	35 111	7 761	15,8	68,9	15,2	96,3
Soběslav	22 010	3 499	15 161	3 350	15,9	68,9	15,2	95,7
Tábor	80 647	12 626	55 971	12 050	15,7	69,4	14,9	95,4
Trhové Sviny	17 226	2 874	12 026	2 326	16,7	69,8	13,5	80,9
Třeboň	25 350	4 129	17 466	3 755	16,3	68,9	14,8	90,9
Týn nad Vltavou	13 524	2 612	9 078	1 834	19,3	67,1	13,6	70,2
Česká část celkem	444 044	71 397	309 967	62 680	16,1	69,8	14,1	87,8
Gmünd	40 050	6 368	25 844	7 838	15,9	64,5	19,6	123,1
Horn	32 400	5 463	20 815	6 122	16,9	64,2	18,9	112,1
Krems-Stadt	23 712	3 379	16 209	4 124	14,3	68,4	17,4	122,0
Krems-Land	54 407	9 275	36 286	8 846	17,0	66,7	16,3	95,4
Waidhofen an der Thaya	28 197	4 751	17 962	5 484	16,8	63,7	19,4	115,4
Zwettl	45 635	8 384	29 210	8 041	18,4	64,0	17,6	95,9
Rakouská část celkem	224 401	37 620	146 326	40 455	16,8	65,2	18,0	107,5

Zdroj: Statistik Austria (2003), Český statistický úřad krajské pracoviště v Českých Budějovicích (2007), vlastní zpracování

Droß
Schön
Lange
Hader:
Albrec
Stratzi
Trauns
Senfte
Ottens
Altmel
Rohre
Weinz
Bírnku
Geder
Krems
Grafer
Weiße
Kottes
Guten
Dürns
) Martin
1 Spitz
2 Kirchs
3 Mühl
4 Maute
5 Rosse
3 Paudc
7 Furth
3 Berge
3 Maria
) Aggst

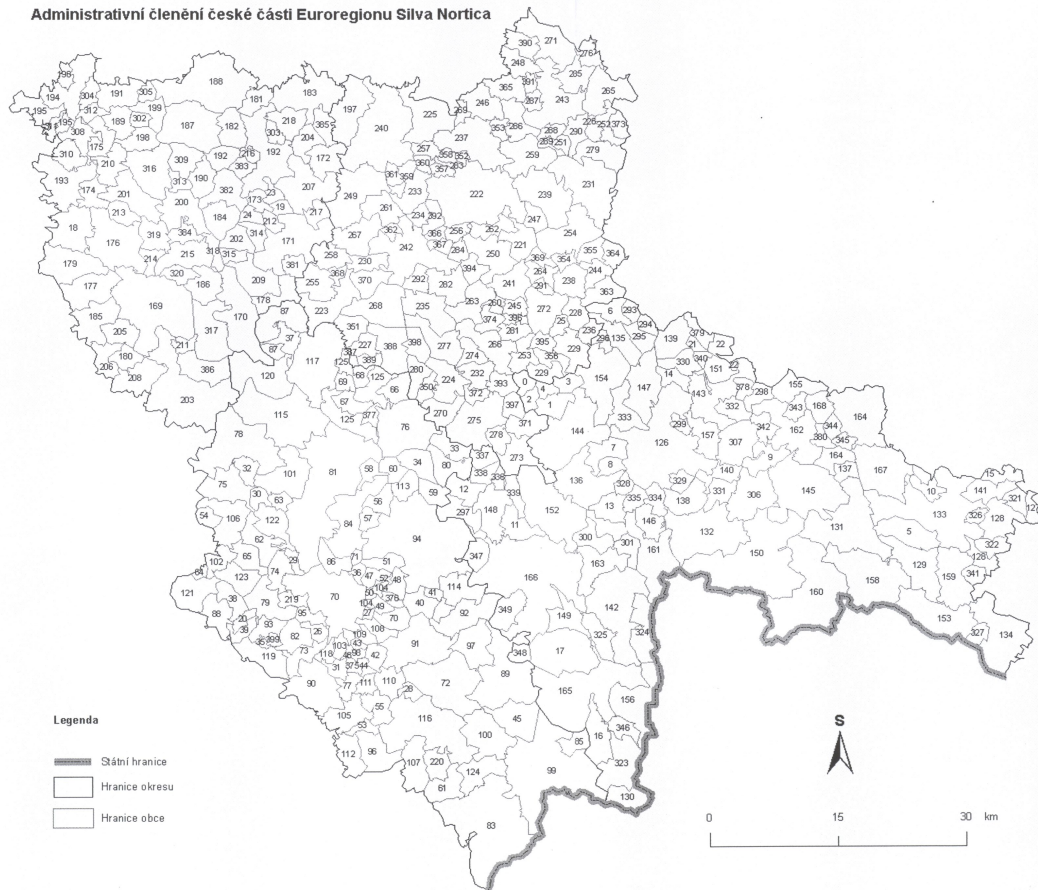
Příloha 14. Členské obce Euroregionu Silva Nortica, září 2006

Česká část	Rakouská část	
Okres České Budějovice	Okres Gmünd	Okres Waidhofen/Thaya
Borovany	Amaliendorf - Aalfang	Dietmanns
České Budějovice	Bad Großpertholz	Dobersberg
Lišov	Brand - Nagelberg	Gastern
Nové Hradky	Eggern	Groß Siegharts
Trhové Sviny	Gmünd	Karlstein
Dobrá Voda u Českých Budějovic	Großdietmanns	Raabs an der Thaya
Horní Stropnice	Großschönau	Thaya
Hrdějovice	Haugschlag	Vitis
Ledenice	Heidenreichstein	Waidhofen an der Thaya
Olešnice	Großschönau	Waldkirchen
Okres Jindřichův Hradec	Haugschlag	Okres Horn
České Velenice	Heidenreichstein	Altenburg
Dačice	Hoheneich - Nondorf	Brunn an der Wild
Jindřichův Hradec	Kirchberg/ Walde	Drosendorf
Lomnice nad Lužnicí	Litschau	Eggenburg
Nová Bystřice	Reingers	Gars am Kamp
Noví Včelnice	Schrems	Geras
Slavonice	Weitra	Horn
Třeboň	Okres Zwettl	Japons
Cizkrajov	Altmelon	Langau
Dešná	Arbesbach	Rosenburg-Mold
Dešná	Echsenbach	Sigmundsherberg
Hospříž	Grafenschlag	St. Bernhard
Kunžak	Groß Gerungs	Weitersfeld
Nová Ves nad Lužnicí	Großgöttfritz	Okres Krems a. Donau
Novosedly nad Nežárkou	Göpfritz an der Wild	Droß
Písečné	Kirchschlag	Jaidhof
Pístina	Kottes - Purk	Krems
Rodvínov	Langschlag	Krumau/Kamp
Staré Město pod Landštejnem	Martinsberg	Lengenfeld
Strmilov	Ottenschlag	Lichtenau
Střížovice	Pölla	Maria Laach
Studená	Rappottenstein	Rastenfeld
Volfířov	Sallingberg	Schönberg/Kamp
Okres Tábor	Schönbach	St. Leonhard
Tábor	Schwarzenau	Stratzing
Březnice u Bechyně	Schweiggers	Weißenkirchen
Okres Písek	Traunstein	
Kovářov	Waldhausen	
Písek	Zwettl	
Milevsko		

) Droß
) Schör
) Lange
) Hader
) Albre
) Stratz
) Traun
) Senft
) Otten
) Altme
) Rohre
) Weinz
) Břrnk
) Gede
) Krem
) Grafe
) Weiß
) Kotte
) Guter
) Dürns
 0 Martir
 1 Spitz
 2 Kirchs
 3 Mühlk
 4 Maut
 5 Ross
 6 Paud
 7 Furth
 8 Berge
 9 Maria
 0 Aggs

Zdroj: Euroregion Silva Nortica (2006), vlastní zpracování

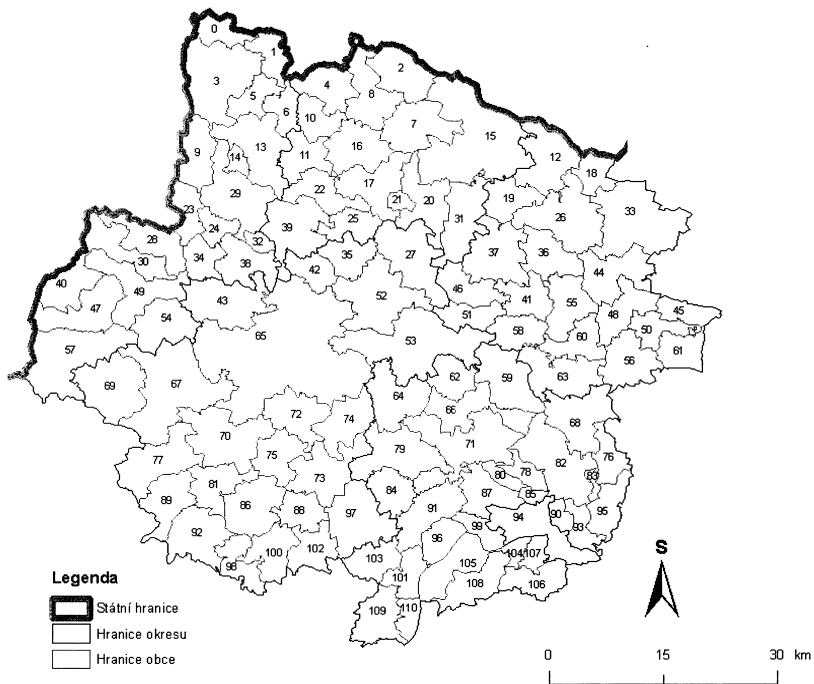
Administrativní členění české části Euroregionu Silva Nortica

Č. Název obce

0 Doňov	65 Břehov	130 České Velenice	195 Mišovice	260 Roudná	325 Hamr	390 Slapsko
1 Pleše	66 Hartmanice	131 Český Rudolec	196 Myslín	261 Repeč	326 Dobrohošť	391 Zhoř u Mladé Vožice
2 Újezdec	67 Horní Kněžeklady	132 Čimel	197 Nádějkov	262 Sezimovo Ústí	327 Zupanovice	392 Slapy
3 Víšňová	68 Bečice	133 Dačice	198 Nevčice	263 Skalce	328 Pošitá	393 Řípec
4 Záhoří	69 Dobšice	134 Dešná	199 Orlik nad Vltavou	264 Skopytce	329 Dolní Pěna	394 Ústříšnice
5 Peč	70 České Budějovice	135 Dešná	200 Oslov	265 Smilov Horý	330 Okrouhlá Radouň	395 Mezná
6 Březina	71 Borek	136 Hatín	201 Ostrovec	266 Soběslav	331 Kaďehev	396 Sedlečko u Soběslavi
7 Raibof	72 Borovany	137 Heřmanec	202 Podolí I	267 Stádlce	332 Bednárec	397 Zlukov
8 Roseč	73 Boršov nad Vltavou	138 Horní Pěna	203 Protivín	268 Sudoměřice u Bechyně	333 Velký Ratmírov	398 Komárov
9 Střížovice	74 Cejkovice	139 Horní Radouň	204 Přeštice	269 Sudoměřice u Tábora	334 Dolní Žďár	399 Závraty
10 Kostelní Vydří	75 Divčice	140 Hospitz	205 Putim	270 Sviný	335 Vydří	
11 Lužnice	76 Dolní Bukovsko	141 Hříšice	206 Ražice	271 Sebiřov	336 Frahelž	
12 Zábřatí	77 Doudleby	142 Chlum u Třeboně	207 Sepekov	272 Tučapy	337 Ponědražka	
13 Plavsko	78 Dřetev	143 Jarošov nad Nežárkou	208 Skálv	273 Val	338 Ponědraž	
14 Kostelní Radouň	79 Dubné	144 Kardašova Řečice	209 Slabčice	274 Vesce	339 Klce	
15 Červení Hrádek	80 Dvůrn	145 Kunžak	210 Smetanova Lhota	275 Veselí nad Lužnicí	340 Hadravova Rosička	
16 Dvory nas Lužnici	81 Hluboká nad Vltavou	146 Lásenice	211 Tálín	276 Vilice	341 Bážovice	
17 Cep	82 Homole	147 Loděřov	212 Veselíčko	277 Vlastibof	342 Nová Olešná	
18 Předotice	83 Horní Stropnice	148 Lomnice nad Lužnicí	213 Vráž	278 Vlkov	343 Bořetín	
19 Křižanov	84 Hošín	149 Mladelena	214 Vrcovice	279 Vodice	344 Jilem	
20 Kvitkovice	85 Hranice	150 Nová Bystřice	215 Záhoří	280 Žalší	345 Horní Němčice	
21 Divčí Kopy	86 Hrdějovice	151 Nová Včelnice	216 Zbelleřov	281 Zvěrotice	346 Halámky	
22 Žďár	87 Chrástany	152 Novosedly nad Nežárkou	217 Zběšičky	282 Zeleč	347 Dunaiovice	
23 Okrouhlá	88 Jánkov	153 Písečné	218 Zhoř	283 Nasavský	348 Hrachoviště	
24 Okrouhlá	89 Jilovice	154 Pluhův Žďár	219 Branišov	284 Zhoř u Tábora	349 Domanín	
25 Katov	90 Kamenný Újezd	155 Popelín	220 Čížkovice	285 Běleč	350 Mažice	
26 Planá	91 Ledenice	156 Rašpach	221 Turovec	286 Hlasičov	351 Hodonice	
27 Dobrá Voda u Č. Budějovic	92 Libín	157 Rodvínov	222 Tábor	287 Remičov	352 Košín	
28 Ostrovtovský Újezd	93 Lipí	158 Slavonice	223 Bechyně	288 Dolní Hrachovice	353 Jedlany	
29 Dasiň	94 Lišov	159 Staré Hobzí	224 Borkovice	289 Pohnánc	354 Krtoř	
30 Mlýdovary	95 Litvínovice	160 Staré Město pod Landštejnem	225 Borotín	290 Rodná	355 Chrbonín	
31 Plav	96 Ločovice	161 Stráž nad Nežárkou	226 Bradáčov	291 Krátošice	356 Třeběčice	
32 Nákří	97 Mladošovice	162 Strmilov	227 Březnice	292 Skřýchov u Malšic	357 Svrabov	
33 Bošilec	98 Nedabyče	163 Stříbřec	228 Budislav	293 Druněc	358 Radimovice u Tábora	
34 Neplachov	99 Nové Hradý	164 Studená	229 Dírna	294 Rosička	359 Meziříčí	
35 Hradce	100 Olešnice	165 Suchbát nad Lužnicí	230 Dobronice u Bechyně	295 Světice	360 Baikova Lhota	
36 Úslíně	101 Olešník	166 Třeboň	231 Dolní Hořice	296 Včerná	361 Drhovce	
37 Hostý	102 Radošovice	167 Volfov	232 Dráčov	297 Smržov	362 Bečice	
38 Cakov	103 Roudná	168 Zahradky	233 Dražice	298 Bednáreček	363 Psárov	
39 Habří	104 Rudolfov	169 Písek	234 Dražičky	299 Horní Skřýchov	364 Vlčevos	
40 Zvíkov	105 Římov	170 Albrechtice nad Vltavou	235 Hlavatce	300 Pístitná	365 Nová Ves u Mladé Vožice	
41 Hvozdec	106 Sedlec	171 Barmartice	236 Chotomice	301 Přibraz	366 Libušice	
42 Nová Ves	107 Slavče	172 Božetice	237 Chotoviny	302 Probulov	367 Lom	
43 Doubravice	108 Srubec	173 Branice	238 Choustník	303 Přeborov	368 Haškovicova Lhota	
44 Borovnice	109 Staré Hodějovice	174 Cerhonice	239 Chýnov	304 Horosedly	369 Dlouhá Lhota	
45 Petřifkov	110 Strážkovice	175 Čimelice	240 Jistebnice	305 Kozlí	370 Černýšovice	
46 Vidov	111 Střížovice	176 Hrádkovice	241 Žisov	306 Čunek	371 Drahov	
47 Hůry	112 Svateň Jan nad Malší	177 Dobev	242 Mašice	307 Blázejov	372 Žišov	
48 Jívno	113 Sevětín	178 Dražič	243 Mladá Vožice	308 Rakovice	373 Zadní Střítěž	
49 Dubičné	114 Štěpánovice	179 Drhovle	244 Mlýny	309 Jickovice	374 Klenovice	
50 Vráto	115 Temelín	180 Heřmanec	245 Myslkovice	310 Boudý	375 Heřman	
51 Libuň	116 Třhová Sviny	181 Hrazany	246 Nemyšl	311 Minice	376 Hlincová Hora	
52 Adamov	117 Týn nad Vltavou	182 Hrádkovice	247 Nová Ves u Chýnova	312 Nerestice	377 Modrá Hůrka	
53 Mokří Lom	118 Věšná	183 Chyšky	248 Oldřichov	313 Zvíkovské Podhradí	378 Kamenný Malikov	
54 Hlavatce	119 Hlavatce	184 Jetětice	249 Opařany	314 Křenovice	379 Vlčetinec	
55 Komarčice	120 Všemyslice	185 Kestřany	250 Planá nad Lužnicí	315 Olešná	380 Horní Meziříčkov	
56 Vtřín	121 Zábřatí	186 Kluky	251 Pohnání	316 Varvažov	381 Borovany	
57 Chotičany	122 Živ	187 Kostelec nad Vltavou	252 Poibuky	317 Paseky	382 Křivčov	
58 Vlkov	123 Zábovřesky	188 Kovářov	253 Pňochov	318 Temešvár	383 Osek	
59 Mazelov	124 Žár	189 Králova Lhota	254 Radenín	319 Vojníkov	384 Vlastec	
60 Drahotěšice	125 Žimutice	190 Kučeř	255 Radětice	320 Dolní Novosedly	385 Vlksice	
61 Kamenná	126 Jindřichův Hradec	191 Letv	256 Radimovice u Želče	321 Horní Slatina	386 Žďár	
62 Píštin	127 Budeč	192 Milevsko	257 Radkov	322 Třeběčice	387 Čenkov u Bechyně	
63 Zahájí	128 Budiškovice	193 Mirovice	258 Rataje	323 Nová Ves nad Lužnicí	388 Hodětín	

Administrativní členění rakouské části Euroregionu Silva Nortica

Č. Název obce

0 Haugschlag	40	Moorbad Harbach	80 Droß
1 Reingers	41	St. Bernhard - Frauenhofen	81 Schönbach
2 Waldkirchen an der Thaya	42	Echsenbach	82 Langenlois
3 Litschau	43	Schweigggers	83 Hadersdorf - Kammern
4 Kautzen	44	Sigmundsherberg	84 Albrechtsberg an der großen Krems
5 Eisgarn	45	Röschitz	85 Stratzing
6 Eggern	46	Brunn an der Wild	86 Traunstein
7 Karlstein an der Thaya	47	St. Martin	87 Senftenberg
8 Dobersberg	48	Meiseldorf	88 Ottenschlag
9 Brand - Nagelberg	49	Weitra	89 Altmelon
10 Gastern	50	Eggenburg	90 Rohrendorf bei Krems
11 Pfaffenschlag bei Waidhofen an der Thaya	51	R+hrenbach	91 Weinzierl am Walde
12 Drosendorf - Zissersdorf	52	Allentsteig	92 Bhrnkopf
13 Heidenreichstein	53	Pölla	93 Gedersdorf
14 Amaliendorf - Aalfang	54	Großschönau	94 Krems an der Donau
15 Raabs an der Thaya	55	Horn	95 Grafenegg
16 Thaya	56	Burgschleinitz - Kühnring	96 Weißenkirchen in der Wachau
17 Waidhofen an der Thaya	57	Bad Großpertholz	97 Kottes - Purk
18 Langau	58	Altenburg	98 Gutenbrunn
19 Japons	59	St. Leonhard am Hornerwald	99 Dürnstein
20 Groß-Siegharts	60	Rosenburg - Mold	100 Martinsberg
21 Dietmanns	61	Straning - Grafenberg	101 Spitz
22 Waidhofen an der Thaya-Land	62	Krumau am Kamp	102 Kirchschatz
23 Gmünd	63	Gars am Kamp	103 Mühldorf
24 Hoheneich	64	Rastenfeld	104 Mautern an der Donau
25 Windigsteig	65	Zwettl-Niederösterreich	105 Rossatz - Arnsdorf
26 Geras	66	Jaidhof	106 Paudorf
27 Göpfritz an der Wild	67	Groß Gerungs	107 Furth bei Göttweig
28 Großdietmanns	68	Schönberg am Kamp	108 Bergern im Dunkelsteinerwald
29 Schrems	69	Langschlag	109 Maria Laach am Jauerling
30 Unserfrau - Altweitra	70	Rappottenstein	110 Aggsbach
31 Ludweis - Aigen	71	Gföhl	
32 Hirschbach	72	Grogötfritz	
33 Weitersfeld	73	Sallingberg	
34 Waldenstein	74	Waldhausen	
35 Schwarzenau	75	Grafenschlag	
36 Pernegg	76	Straß im Straßertale	
37 Imfritz - Messern	77	Arbesbach	
38 Kirchberg am Walde	78	Lengenfeld	
39 Vitis	79	Lichtenau im Waldviertel	